

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

**TÜRKİYE’DE HALEN ETKİN OLARAK FAALİYET
GÖSTEREN YASA DIŞI SOL YAPILANMALARIN
KURUCU GÖRÜŞLERİNİN MUKAYESESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Yasin ERGİŞİ

İstanbul, 2014

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

**TÜRKİYE’DE HALEN ETKİN OLARAK FAALİYET
GÖSTEREN YASA DIŞI SOL YAPILANMALARIN
KURUCU GÖRÜŞLERİNİN MUKAYESESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:
Yasin ERGİŞİ

Öğrenci No:
090771008

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Muzaffer ÜREKLİ

İstanbul, 2014

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Türkiye’de Halen Etkin Olarak Faaliyet Gösteren Yasa Dışı Sol Yapılanmaların Kurucu Görüşlerinin Mukayesesi**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 07.06.2014

Yasın ERGİŞİ

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

12/06/2014

Enstitümüz *İşletme Yönetimi* Anabilim dalı *Uluslararası İlişkiler* Programı yüksek lisans öğrencilerinden **090771008** numaralı **Yasin ERGİŞİ'nin** "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Türkiye'de Halen Etkin Olarak Faaliyet Gösteren Yasa Dışı Sol Yapılanmaların Kurucu(larının) Görüşlerinin Mukayesesi*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 13.05.2014 tarih ve 2014/12 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (50) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında **oyçokluğu/oybirliği** ile **Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN

YRD. DOÇ. DR. MUZAFFER ÜREKLİ

ÜYE

PROF.DR. MEHMET FİKRET GEZGİN

ÜYE

PROF.DR. LEVENT ÜRER

Adı ve Soyadı : Yasin Ergişi
Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Muzaffer Ürekli
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans Tezi, 2014
Alanı : Uluslararası İlişkiler
Anahtar Kelimeler : Terör, Terörizm, Yasa dışı sol yapılanmalar,
İbrahim Kaypakkaya, Dursun Karataş

ÖZ

TÜRKİYE’DE HALEN ETKİN OLARAK FAALİYET GÖSTEREN YASA DIŞI SOL YAPILANMALARIN KURUCU GÖRÜŞLERİNİN MUKAYESESİ

İbrahim Kaypakkaya 1972’de kurmuş olduğu Türkiye Komünist Partisi / Marksist Leninist adlı örgüt çatısı altında yürüttüğü teorik ve politik faaliyetlerle adını duyurmuştur. Ölümünden sonra da takipçileri Marksist Leninist Komünist Parti’yi ve Maoist Komünist Parti’yi örgütleyerek Kaypakkaya’nın düşüncelerini canlı tutmuşlardır. Dursun Karataş ise 1970’li yıllarda politik faaliyete başlayarak önce Devrimci Sol sonra da Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi adlı örgütlere yön vermiştir. Her ikisi de Türkiye’ye maddi ve manevi zararlar vermiş olan örgütleri etkileyen kişilerdir. Bu çalışmada resmi makamlarca terörist örgüt sayılan oluşumların ideolojilerini canlı tutan kurucuların düşünceleri tespit edilip karşılaştırılmıştır.

Kaypakkaya ve Karataş; bu tezde savundukları ideoloji, takip ettikleri amaç ve stratejiler, Kemalist devrim ilkelerine ve ulusal soruna bakış açıları, Türkiye’deki sol hareketlere yaklaşımları ve devrimci duruşları yönünden ele alınmıştır. Marksizm-Leninizm-Maoizmi esas alan Kaypakkaya hem Kemalizm ve ulusal soruna yaklaşımları hem de ideolojisinden ödün vermemesiyle radikal bir portre sergilemiştir. Marksizm-Leninizmi esas alan Karataş ise Kaypakkaya kadar net olmasa da belli ölçüde Kemalizm ve ulusal soruna eleştirilerde bulunmuştur. Karataş öncülüğünü yaptığı sansasyonel eylemlerle öne çıkarken Kaypakkaya daha çok düşünceleri ve devrimci duruşuyla önem kazanmıştır.

Name and Surname : Yasin Ergişi
Supervisor : Asst. Prof. Muzaffer Ürekli
Degree and Date : Master, 2014
Major : International Relations
Key Words : Terror, Terrorism, Illegal leftist organizations,
İbrahim Kaypakkaya, Dursun Karataş

ABSTRACT

THE COMPARISON OF OPINIONS OF ILLEGAL ACTIVE LEFTIST ORGANISATIONS' FOUNDERS IN TURKEY

İbrahim Kaypakkaya (1949-1973) has been one of the leading figures of 68 generation for the activities conducted under Turkish Communist Party / Marxist Leninist which he founded as illegal organisation in 1972. After his death, his followers kept their leader's thoughts alive by organizing Marxist-Leninist-Communist Party and Maoist Party. On the other hand Dursun Karataş (1995-2008) has begun his political actions in 1970s. Firstly he led the Revolutionist Left Party, then the Revolutionist People Salvation Party which are both illegal organisations. Both of those had an effect on organizations which harmed Turkey in tangible and intangible means. In this study, leaders' thoughts keeping ideologies of foundations which are deemed to be terrorist organizations by officials, were focused. Then these thoughts were compared within objective and criticizing approach. In order to reach these results; theses, books, periodicals and internet sources were made use of.

İbrahim Kaypakkaya and Dursun Karataş were assessed in terms of ideologies defended, aim and strategies followed, views about Kemalism and national matters, individual approaches to left wing in Turkey and revolutionist stands. Kaypakkaya depending on Marxism-Leninism-Maoism has emerged as a powerful image with a radical approach to Kemalism and national issues as well as being loyal to his ideology. Karataş depending on Marxism-Leninism has criticized Kemalism and national issues to a certain point so clear as Kaypakkaya. Kaypakkaya rather than Karataş has become the symbol of communist revolutionism in Turkey

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖZ	i
ABSTRACT	ii
KISALTMALAR	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMLAR

1. Terör ve Terörizmin Tanımı	3
2. Terörizmin Amacı	4
3. Terörizmin Nedenleri	5
4. Terörizmin Unsurları	7
5. Terörizmin Hukuki Boyutu	11
5.1. Uluslararası Hukukta Terörizm	11
5.2. Türk Hukukunda Terörizm	14
1.6. Sol Kavramı	16
1.7. Sol Düşüncenin Siyasi Şiddet Yönü	19

İKİNCİ BÖLÜM TÜRKİYE’DE SOLUN TARİHİ GELİŞİMİ

1. Türkiye’de Sol Hareketlerin Başlangıcı	22
2. Türkiye Komünist Partisi	23
3. Türkiye İşçi Partisi	25
4. Yön Hareketi	26
5. Milli Demokratik Devrim	26
6. Fikir Kulüpleri Federasyonu ve Dev-Genç	28
7. Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu	29
8. Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi	30
9. Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ETKİN OLARAK FAALİYET GÖSTEREN YASA DIŞI SOL
YAPILANMALAR: TKP/ML, MLKP, MKP VE DHKP-C

1. Türkiye Komünist Partisi / Marksist Leninist (TKP/ML).	33
1.1. Örgütün Kuruluşu ve Gelişimi	33
1.2. Örgütün Yapısı ve İşleyişi	37
1.3. Amaç ve Stratejisi	39
2. Marksist Leninist Komünist Parti (MLKP)	41
2.1. Örgütün Kuruluşu ve Gelişimi	41
2.2. Örgütün Yapısı ve İşleyişi	42
2.3. Amaç ve Stratejisi	44
3. Maoist Komünist Parti (MKP)	45
3.1. Örgütün Kuruluşu ve Gelişimi	45
3.2. Örgütün Yapısı ve İşleyişi	46
3.3. Amaç ve Stratejisi	47
4. Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (DHKP-C)	48
4.1. Örgütün Kuruluşu ve Gelişimi	48
4.2. Örgütün Yapısı ve İşleyişi	49
4.3. Amaç ve Stratejisi	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ÖRGÜTSEL GÖRÜŞLERİN KATEGORİK ANALİZİ

1. İdeoloji, Amaç ve Strateji	54
2. Kemalizme Bakış	64
3. Ulusal Soruna Bakış	71
4. Sol Hareketlere Bakış	76
5. Devrimci Duruş	79
SONUÇ	82
KAYNAKÇA	86

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
ATİK	: Avrupa Türkiyeli İşçiler Konfederasyonu
ATÜT	: Asya Tipi Üretim Tarzı
BABK	: Batı Anadolu Bölge Komitesi
BM	: Birleşmiş Milletler
C.	: Cilt
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DABK	: Doğu Anadolu Bölge Komitesi
Der.	: Derleyen
DHKP-C	: Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
DP	: Demokrat Parti
Ed.	: Editör
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
EHB	: Emekçi Halkın Birliği
EKB	: Emekçi Kadınlar Birliği
FATF	: Mali Eylem Görev Gücü
FKF	: Fikir Kulüpleri Federasyonu
FTKME	: Faşist Teröre Karşı Mücadele Ekibi
HKO	: Halkın Kurtuluş Ordusu
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
KGÖ	: Komünist Gençlik Örgütü
KP-İÖ	: Komünist Partisi-İnşa Örgütü
LÖB	: Liseli Öğrenciler Birliği
MDD	: Milli Demokratik Devrim
MGB	: Maoist Gençlik Birliği
MKP	: Maoist Komünist Parti
ML	: Marksizm-Leninizm
MLGB	: Marksist Leninist Gençler Birliği
MLKP	: Marksist Leninist Komünist Parti
MLKP-K	: Marksist Leninist Komünist Parti-Kuruluş
MLM	: Marksizm-Leninizm-Maoizm
NATO	: Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü
No.	: Süreli yayınlarda sayı
OSF	: Osmanlı Sosyalist Fırkası
PASS	: Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi
PDA	: Proleter Devrimci Aydınlık

SD	: Sosyalist Devrim
SDB	: Silahlı Devrimci Birlikler
SPB	: Silahlı Propaganda Birlikleri
s.	: Sayfa
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDGF	: Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDKİH	: Türkiye Devrimci Komünist İşçi Hareketi
THKO	: Türk Halk Kurtuluş Ordusu
THKP-C	: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
TİİKP	: Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi
TİKKO	: Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
TİP	: Türkiye İşçi Partisi
TKGB	: Türkiye Komünist Gençler Birliği
TKİH	: Türkiye Komünist İşçi Hareketi
TKP	: Türkiye Komünist Partisi
TKP/ML	: Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist
TKP/ML-H	: Türkiye Komünist Partisi / Marksist Leninist-Hareketi
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu
TMLGB	: Türkiye Marksist Leninist Gençlik Birliği
vs.	: Ve saire
vd.	: Ve diğerleri
YDK	: Yurt Dışı Komitesi

GİRİŞ

Belirli bir düzene karşı gösterilen terör faaliyetleri genel olarak dini, etnik ve sınıfsal ideolojiler üzerinde temellenmektedir. XX. yüzyılda ortaya çıkan terör örgütlerinin bir kısmı sol ideolojiden beslenmiş ve kendilerini devrimci anti-empyralist hareketin bir parçası olarak konumlandırmışlardır. Bu ideolojinin siyasi şiddet ve terör bağlamında Türkiye'ye yansması 1970'lerin başındadır.

Türkiye'de Yargıtay'ın verdiği nihai kararlar ve bazı resmi kurumların (İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı vs.) söylem ve işlemlerine göre “yasa dışı sol yapılanma” olarak nitelenen ve aktif olarak faaliyet gösteren dört sol örgütlenme vardır. Bunlardan üçü İbrahim Kaypakkaya'nın düşüncelerini esas alan Türkiye Komünist Partisi / Marksist-Leninist (TKP/ML), Marksist Leninist Komünist Parti (MLKP) ve Maoist Komünist Parti (MKP), dördüncüsü ise THKP-C takipçisi Dursun Karataş tarafından kurulan Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi'dir (DHKP-C). Bu tezde akademik çalışmaların objektif ve evrensellik ilkeleri göz önünde bulundurularak yalnızca bahsi geçen dört yapılanma yasa dışı olarak kabul edilecektir.

Akademik çalışmalarda Türkiye'deki yasa dışı sol yapılanmalara odaklanan az da olsa bazı eserlere rastlanılmıştır. Bunlardan en önemlisi Yüksel Çiçek'in 2008 yılında hazırlamış olduğu *Türkiye'de Faaliyet Gösteren Yasadışı Sol Örgütlenme Olarak TKP/ML* başlıklı yüksek lisans tezidir. İbrahim Kaypakkaya tarafından kurulan TKP/ML ve onu takip eden yapılanmalarla ilgili kapsamlı bilgiler içeren başka bir çalışma olmadığı için bu tezde sıklıkla Yüksel Çiçek'in tezinden faydalanılmıştır. Diğer bir çalışma Nafiz Karabudak'ın 2000 yılında hazırladığı *Türkiye'de Yasadışı Sol Örgütlenmeler ve Terör: THKP-C'den DHKP-C'ye Devrimci Sol Üzerine Bir İnceleme* başlıklı yüksek lisans tezidir. Bu tez Mahir Çayan ve arkadaşlarının kurduğu THKP-C ve onun içinden türeyen yapılanmalar hakkında ayrıntılı bilgi veren bir eserdir.

Yukarıda adı geçen, örgütsel faaliyetleriyle Türk halkına, resmi kurumlarına ve yöneticilerine zarar veren dört yasa dışı sol yapılanmanın ideolojik temeliyle ilgili kapsamlı çalışmalar mevcut değildir. Oysa bu ideolojileri canlı tutan kurucuların

düşüncelerine odaklanmak, örgütlerin devamlılığına yol açan etmenlerin anlaşılması bakımından önem arz etmektedir. Bu çalışma belli ölçüde böyle bir amacı gerçekleştirmek için yapılmıştır. Hedef, resmi kurumlarca yasa dışı sol örgüt sayılan oluşumların kurucularının düşüncelerini belirlemek ve bunları karşılaştırmalı olarak incelemektir. Çalışmada, konuyla ilgili tez, kitap, süreli yayın ve internet kaynakları büyük ölçüde taranmış ve elde edilen bilgiler ışığında kişilerin görüşleri değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde terör, terörizm, sol kavramı ve sol düşüncenin siyasi şiddet yönü üzerinde durulmuş, ikinci bölümünde Türkiye'deki solun tarihi gelişiminden kısaca bahsedilmiştir. Burada solun tarihi gelişimine, kronolojik sırayla, tamamına değil, yalnızca önem arz eden yapılara değinilerek ve yasa dışı sol yapılanmalara ulaşmak amacıyla yer verilmiştir. Hemen belirtmelidir ki, Türk solunun yasa dışı olarak genellenmesi ya da olumsuzlanması mümkün değildir. Tezin konusunu oluşturan TKP/ML, MLKP, MKP ve DHKP-C örgütlerinden başka yapılanma ve oluşumların yasallığı ya da yasa dışılığı bu tezin kapsamının dışında değerlendirilmelidir.

Üçüncü bölümde Türkiye'de yasa dışı silahlı faaliyet gösteren dört yapılanmanın kuruluşu ve gelişimi, yapısı ve işleyişi, amaç ve stratejileri hakkında bilgi verilmiştir. Dördüncü bölümde TKP/ML'nin kurucusu olmakla birlikte daha sonra örgütlenen MLKP ve MKP'yi düşünceleriyle etkileyen İbrahim Kaypakkaya ile DHKP-C'nin kurucusu Dursun Karataş'ın görüşleri beş temel alanda kategorik analiz yapılarak ikisi arasındaki benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu tezin akademik ve toplumsal alana şu yönden katkıda bulunduğu söylenebilir: Öncelikle tezin konusunu oluşturan illegal sol yapılanmaların kurucuları üzerinde karşılaştırmalı bir inceleme ve değerlendirme ilk defa yapılmıştır. Diğer taraftan siyasi şiddet ve terörü vasıta olarak kullanan kişilerin -yüceltilmesi ve propaganda malzemesi olarak kullanılmasına karşılık- topluma doğru bir şekilde tanıtılması sağlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMLAR

1.1. TERÖR VE TERÖRİZMİN TANIMI

Latince “terrere” kökünden türetilen “terreur” kelimesi Fransızca bir kavramdır. Şubat 2007 basımı İngilizce Redhouse sözlüğünde “terror” kelimesi “terör, tedhiş, korku salma; dehşet; dehşet saçan kimse” anlamında kullanılmıştır.¹

Evans ve Newnham’ın hazırladığı sözlükte kelimenin siyasal alandaki şiddet yönüne dikkat çekilerek siyasal amaçlara ulaşma yolundaki şiddet kullanımı veya şiddet kullanma tehdidi şeklinde ifade edilmiştir.² İngiliz araştırmacı ve terör uzmanı Thackrah “yeni bir siyasi sistemin kurulmasına destek sağlamak için, devrimci hareketlerde korku ve şiddetin sistematik bir şekilde kullanılması”dır, der.³ Laqueur’a göre terör, politik değişimi sağlama eylemidir ve bunun için topluma devlet dışından şiddet veya şiddet tehdidinde bulunularak, görevde bulunanlar zayıflatılır, hatta yerlerinden edilir.⁴ Laqueur aynı zamanda her türlü şiddetin terör sayılamayacağını, terörizmin gerilla savaşı ile bir tutulamayacağını, hatta zorbalardan teröristlerden çok daha fazla zarar verebildiklerini vurgular. Terörizmin gerilla savaşı ve rekabetten savaşa kadar uzanabilen sosyo-politik anlaşmazlık ve cepheleşmeler olduğunu belirtir.⁵

İnsanları kaçırma olaylarından cinayete kadar geniş bir alana yayılan şiddet eylemlerini gerçekleştiren kişi terörist olarak adlandırılır. Şiddet eylemi ya da tehdidi

¹ *Terror*, Redhouse Küçük El Sözlüğü İngilizce-Türkçe, SEV Matbaacılık ve Yayıncılık, İstanbul, Şubat 2007, s.483.

² Graham Evans, Jeffrey Newnham, *The Penguin Dictionary of International Relations*, Penguin, New York, 1998, s.530.

³ J. Richard Thackrah, *Terrorism and Political Violence*, USA, 1987, s.253.

⁴ Walter Laqueur, “Postmodern Terrorism”, C. W. Kegley, Jr. E. R. Wittkopf (Ed.), *The Global Agenda: Issues and Perspectives*, Boston, 1998, s.90.

⁵ Walter Laqueur, *The New Terrorism*, A Phoenix Press, Great Britain, 2002, s.8.

karşısında doğan duygusal tepkiye ve bunların toplumsal etkilerine ise terör süreci denmektedir.⁶

1.2. TERÖRİZMİN AMAÇLARI

Terör örgütleri hedef alınan rejimi, sistemi, şiddet yoluyla yıkarak, yerine kendi ideolojilerini yerleştirmek amacındadırlar. Bunun için de halkın gözünde siyasal iktidarı yıpratmaya ve devletin otoritesini zayıflatmaya çalışırlar. Şiddet eylemleri toplumun genel huzur ve refahını zedeler, bir korku, panik ve umutsuzluk ağı oluşturur. Amacı zaten devletin halkın önündeki otoritesini zayıflatmak olan terör örgütleri, korku, şiddet ve tedhiş yöntemlerini kullanarak halkı baskı altına alırlar. Bunu siyaset bilimci Kışlalı şu sözlerle açıklamaktadır:

“Adi şiddette, amaç bir varlığa zarar vermek ya da onu yok etmektir. Oysa terörist için, şiddet bir amaç değil araçtır. Örneğin, sıradan bir katil, bir insanı ölmesini istediği için öldürür. Terörist içinse, önemli olan o insan ya da insanlar değil, onları öldürdüğü zaman toplumda yaratacağı etkidir. Bir trene bomba koyduğunda, trende kimlerin olduğu, ölecek olanların kimliği doğrudan bir önem taşımaz.”⁷

İngiliz yazar Paul Johnson 1979 yılında Kudüs’te gerçekleştirilen Uluslararası Terörizm Konferansı’nda sunduğu “Terörün Yedi Ölümcül Günahı” başlıklı bildirisinde terörün amaçlarını şu şekilde maddelemiştir:

“1- Şiddeti, kasıtlı ve soğukkanlılıkla diğer meşru eylemlerin önüne geçirecek doğal, arzulanır bir eylem biçimi olarak idealize etmek, entelektüel meşruluk kazandırmak. (Şiddetin idealizasyonu)

2- İnsanın moral güdülerine kasıtlı baskı uygulayarak duyguları köreltmek. (Moral değerlerin reddi)

3- Toplum sorunlarının çözümünde siyaseti reddetmek. (Siyasetten feragat)

4- Aktif ve sistematik olarak totaliter nitelikli devletlerin yayılmasına yardım etmek. (Totaliterizmin yüceltilmesi)

⁶ Doğu Ergil, *Türkiye’de Terör ve Şiddet*, Turhan Kitabevi, Ankara, 1980, s.1.

⁷ Ahmet Taner Kışlalı, *Siyasal Sistemler, Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*, İmge Yayınları, Ankara, 1998, s.37.

5- Hukuk devleti sistemini yıkmayı arzulamak. (Sistemin yıkılması)

6- Demokratik toplumların özgürlükçü yapısını sömürerek tehlikeye sokmak.
(Özgürlüğün sömürüsü)

7- Demokratik sivil toplumların kendini savunma iradesini bitirmek.
(Demokrasinin zayıflatılması)”⁸

Bazı devletler stratejik önemi olan ülkeleri zayıflatmak için terörü bir araç olarak kullanıp bu ülkeleri terör ortamına çekmeye çalışırlar. Dolayısıyla terör, bir ülkenin diğer bir ülkeye zarar vermesi için bir “siyasi mücadele aracı” olarak da kullanılmaktadır.⁹ Bu gibi durumlarda terörizmin amacı, bir kazanım elde etmek için hedef alınan ülke ve toplumda belirli ortamların oluşmasına aracılık etmektir. Böylece terörizm bir ülkenin bir başka ülkeyi zayıflatmak ve istikrarsızlaştırmak için kullandığı bir dış politika aracı da olabilir.

1.3. TERÖRİZMİN NEDENLERİ

Herzog’a göre terörizm, “her toplumun özel sorunlarından, farklı sosyal ve etik tarihinden ya da bazı mevcut veya farz edilen milletlerarası sorunlardan kaynaklanmaktadır.”¹⁰

Türkiye Barolar Birliği “Türkiye ve Terörizm” adlı raporunda terörizme neden olan bütün faktörleri hak ettiği şekilde bir sıralamaya koymanın zorluğundan bahsetmiş ve bu nedenleri ana başlıklar altında sıralamaya çalışmıştır. Bunlar; sosyal nedenler ve toplumsal yapı, ekonomik nedenler, iç ve dış siyasal nedenler ve konjonktürel gelişmeler, yönetim yapısı ve anlayışı ile ilgili nedenler, hukuki yapı ve adalet anlayışıyla ilgili nedenler, jeopolitik ve jeostratejik nedenler, milletlerin ırkı,

⁸ Metehan Baykal, *Terörizm, Dün-Bugün-Yarın*, Yeni Forum Dergisi, C.86, No.212, Mart 1997, s.20.

⁹ Mahir Kaynak, *Sil Baştan, Devletler Oyununda Çıkarları Korumak*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003, s.65.

¹⁰ Thomas Herzog, *Terrorismus-Versuch einer Definition und Analyse Internationaler, Übereinkommen zu seiner Bekämpfung*, Köln, 1991, s.109’den aktaran: Murat Özçatalbaş, *Terörle Mücadelenin Ulusal ve Uluslararası Boyutu*, Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 2006, s.15.

kültürel, dini ve ideolojik yapısal özellikleri ile ilgili nedenler, devletlerin emperyalist dış politikaları, kişisel psikolojik sapmalardır.¹¹

Bir ülkede siyasi rejimin oturmamış olması, hükümet otoritesinin yetersizliği, siyasi otoritenin bazı grupların çıkarları için kullanılması, partiler arası çekişmelerin uzlaşmazlığa dönüşmesi, devlet organları arasında kuvvetli düşünce ayrılıklarının doğması, hükümet bunalımlarının kronik hale gelmesi, devlet kuruluşlarının yozlaşması, yolsuzlukların çoğalması ve devletin yeteneksiz, idealsiz ve faziletten yoksun bir siyasi kadro ile yönetilmesi terörizmin baş göstermesini kolaylaştırır. Hukuki sorunlar da terörizmi ortaya çıkaran faktörler arasındadır. Hukuk ve adalet sisteminin geç ve ağır işlemesi, hukuk kurallarının ve kurumlarının çağın gerisinde kalması, çalışanların yozlaşması, cezaların, hukuk kuralları ve yaptırımların caydırıcılığını yitirmesi ve toplumun adalete olan inancının sarsılması, terörizmin bir sorun olarak çözülmesini güçleştirir. Bu yüzden hukuki faktörlerin aynı zamanda diğer tüm faktörlerin bir sonucu olduğu söylenir.¹²

Toplumbilimci Robert Ted Gurr, terörist düşüncelerin kişinin kendisini dışlanmış ve işe yaramaz hissetmesiyle bağlantılı olduğunu düşünür.¹³ Ona göre, yoksunluk duygusu insanın beklentileri ve sahip olduğu olanaklar arasındaki farkı anladığından başlar. Genel olarak insan rahat bir yaşama ulaşma isteği duyar. Ancak toplum onun beklentisini karşılayacak araçları yani mal ve yaşam koşullarını sunmazsa beklentiler-olanaklar dengesizliğinden doğan yoksunluk duygusu ortaya çıkar. Yoksunluktan doğan hoşnutsuzluk arttığında ise kişinin siyasal nesne ve kişilere şiddet eğiliminde bulunması söz konusu olabilir.

Terör eylemlerinde bulunanların ortak noktaları, dünyayı kitleler için daha iyi bir yer haline getirmek için şiddetin esas olduğunu savunan siyaset felsefecilerinin etkisi altında olmalarıdır.¹⁴ Sartre, Keats, Shelley, De Quincey gibi yazarlar terör ve terörizmi estetik bir güzellik gibi överler. Marat, Trotsky ve Fanon gibi bazı yazarlar

¹¹ Türkiye Barolar Birliği, *Türkiye ve Terörizm (Rapor)*, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2006, s.175-176.

¹² Türkiye Barolar Birliği, *Türkiye ve Terörizm*, ss.143.

¹³ Robert Ted Gurr, *Why Men Rebel?* Princeton: Princeton University Press, 1970.

¹⁴ Yılmaz Altuğ, *Terörizm; Dünü Bugünü Yarım*, İçişleri Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989, s.107.

da istenilen amaca ulaşmak için terörizmi gerekli gördüklerini belirtirler.¹⁵ Sayılan yazarların dili etkileyici bir araç olarak çok iyi kullandıkları da hesaba katılınca bu düşüncelerin terör eylemlerinde bulunanların üzerinde etkisinin olmadığını savunmak hiç kolay değildir. Şenocak'a göre, bu yazarların en önemli etkisi aktif eleman temininden çok terör eyleminde bulunanlara karşı bir sempati kazanılmasını sağlamaktır.¹⁶

Terör örgütlerinin elemanları genel olarak 15-25 yaş arası gençlerden oluşmaktadır. Bu yaş grubu geçiş döneminin (adolesans) etkilerini açıkça gösterir. Değişebilirlik ve birbirine zıt duygular bazen de aşırı derecede isyan bu çağın özellikleridir. Politik ve sosyal olaylar uğruna kişiler kendilerini adayabilirler. Geçiş dönemi gençlerinin yanı sıra, bazı kişilerde psikolojik rahatsızlıklar, beyin gelişimindeki sorunlar vs. iradenin kontrolüne engel olmaktadır. Bunlar intikam almak için çeşitli acımasız ve yıkıcı davranışlar geliştirebilirler. Bir başka grupta ise ağır psikolojik rahatsızlık sahipleri yer alır. Düzene ve disiplinlere karşı hiçbir engel tanımaksızın isyan eden bu tür kişilerin uyuşturucu madde bağımlısı oldukları da görülmektedir.¹⁷

1.4. TERÖRİZMİN UNSURLARI

Literatür ve mevzuattaki tanımlar dikkate alındığında terörizmin ana unsurları; irade, şiddet, ideoloji, amaç ve örgüt maddelerinden oluşmaktadır. Türkiye Barolar Birliği'nin raporuna göre, şiddet eyleminin terörizme dönüşebilmesi için iradi olarak, yani "bilerek, isteyerek, planlanarak, hedef ve hedefe uygun silah seçerek ve örgütlenerek" gerçekleştirilmesi gerekir.¹⁸

Terör örgütleri, silahlı propaganda adı verilen şiddeti, ideolojilerine göre belirledikleri hedeflere ulaşmada önemli bir araç olarak görür ve terör eylemlerini mevcut düzeni değiştirmek için kaçınılmaz bir yöntem olarak benimserler. Örgütler,

¹⁵ Frederick J. Hacker, *Crusaders Criminals Crazyes: Terror and Terrorism in Our Time*, W.W. Norton&Company Inc.Pres, New York, 1976, s.273.

¹⁶ Hasan Emre Şenocak, *Avrupa Terör Örgütleri ve Ülke Uygulamaları*, Platin Yayınları, Ankara, 2006, s.42.

¹⁷ Mustafa Vural, *Terörün Sosyo-Ekonomik Gelişme Üzerindeki Olumsuz Etkileri: Karşılaştırmalı Diyarbakır Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, s.17.

¹⁸ Türkiye Barolar Birliği, *Türkiye ve Terörizm*, s.205.

sürekli ve sistematik olarak gerçekleştirdikleri şiddet eylemleriyle toplumda korku, bıkkınlık ve yılgınlık duygusu oluşturarak devlete olan güveni sarsmayı ve kaos ortamı yaratmayı hedeflerler. Ergil'e göre, "amaçlanmış şiddet, terör sürecinin hem mantıki hem de kronolojik bakımdan ön koşuludur. Terör, şiddet eylemlerinin varlığı ya da olması olasılığına (tehdit) bağlıdır, bunların bir sonucudur, bunlar yoksa terör de yoktur. Terörizmin içinde bulunan şiddet ve dehşet unsurları başarısının vazgeçilemez şartıdır. Şiddet unsuru, iktidarın seçkinlerine ve onları destekleyen sosyal kurumlara ve bu kurumların militan örgütlerine yönelir. Dehşet ögesi ise egemen güçlerden olmadıkları halde destekleriyle sistemi ayakta tutan sosyal kesimlere yönelmektedir."¹⁹

Terörist ideoloji, belirli bir düşünce etrafında toplanarak şiddet unsurunu kullanmak suretiyle mevcut sistemi ortadan kaldırmak üzere siyasi hedeflerin ortaya konduğu düşünceyi ifade eder.²⁰ Dolayısıyla şiddet eylemlerinin terörizm olarak isimlendirilebilmesi için bir ideolojiye dayanması şarttır. İdeoloji unsuru, terörist örgütün dayanak ve hareket noktasını oluşturur. Örgütsel yapı, eleman temini, takip edilecek programlar, eylemlerin biçim ve içerikleri ideoloji çerçevesinde belirlenir.²¹ Terörist örgütlerin siyasi eğitim adını verdikleri faaliyetin amacı, örgütün dayandığı ideolojiyi örgüt elemanlarına benimsetmek ve onları örgütün hedefleri doğrultusunda bilinçlendirmektir. Terör örgütleri genellikle Marksist-Leninist, dini ve milliyetçi-etnik ideolojileri kendilerine dayanak edinerek mevcut rejimi değiştirmeye çalışırlar. Türkiye'deki terör örgütleri bu üç ideolojik kaynaktan beslenmektedir.

Amaç (hedef) unsuru, terörizmi anarşizm ve vandalizmden ayırır. Belli ve kaide gereği siyasi içerikli bir amaç olmaksızın gerçekleştirilen şiddet gösterileri, terörizm olarak adlandırılmaz. Eylemleri gerçekleştirenlerin belli bir ideali olmadan, örgütsel bir disiplin, güçlü bir hiyerarşi, eğitim, lojistik, istihbarat, iç ve dış destek unsurları da olamaz.²²

¹⁹ Doğu Ergil, *Türkiye'de Terör ve Şiddet: Yapısal ve Kültürel Kaynakları*, Turhan Kitabevi, Ankara, 1980, s.2-3.

²⁰ Necati Alkan, *Psikolojik Harekât*, Polis ve Terörizm, EGM Yayınları, Ankara, 2000, s.72.

²¹ Davut Atlı, *Terörle Mücadele Hizmetlerinde Toplam Kalite Yönetiminin Uygulanabilirliği*, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002, s.25.

²² Türkiye Barolar Birliği, *Türkiye ve Terörizm*, s.210.

Ayrıca sistematik terör eylemlerinden bahsedebilmek için bir ideolojiyle siyasi bir amaca hizmet eden bir örgüt gerekir. Aksi halde, sistematik ve sürekli terör gerçekleştirilemez. Terörist bir örgüt, organize bir yapı içerisinde, aynı ideolojiyi benimseyen ve aynı hedefe yönelmiş kişiler topluluğudur. Halen faal olan terör örgütleri, genelde örgüt lideri ile üst düzey sorumlulardan ve daha alt düzeydeki bölge, il ve birim sorumlularından oluşur. Örgütsel yapılanmada temel güvenlik ihtiyaçlarına yönelik olarak illegal teşkilatlanma ve gizlilik esastır. Terörist örgüt, ana unsur ve destek unsurları olmak üzere iki parçadan oluşur. Ana unsur; “kuvvetli ve çekirdek lider kadro” ile “yeraltı örgütü (lojistikçiler ve istihbaratçılar)” ve “vurucu-militan güç (eylemciler)” gibi alt unsurları kapsar. Destek unsurları ise iç destek ve dış destek unsurlarından oluşur.²³

Merkez Komite denilen çekirdek-lider kadro, genellikle eğitilmiş kişilerden oluşur. Genellikle 7-9 kişiden oluşan çekirdek-lider kadroda; propaganda, silahlı eylem, askeri kanat, lojistik, istihbarat, mali işler gibi ana faaliyet dallarının sorumluluğu üyeler arasında bölüştürülür. Lider kadronun genel sorumluluğu ise yönetim ve eylem stratejilerinin belirlenmesi ve politik rehberliktir. Yeraltı örgütü ise lojistikçiler ve istihbaratçılardan oluşur. Bu yapılanmada gizlilik esastır ve genelde üyeler için kod isimler, haberleşmede de kuryeler kullanılır. Yeraltı örgütünün görevi; lojistiğin sağlanması, eleman bulunması, eğitim ve propaganda çalışmalarının yapılması ve istihbaratın toplanmasıdır. Ana unsurun son parçası vurucu-militan güç, yani eylemcilerdir. Bunlar, eylemleri gerçekleştiren ve çoğu kez “tetikçi” denilen örgüt üyeleridir, örgütsel zincirin en son halkasını oluştururlar. Kamuoyu örgüt olarak bu kişileri bilir. İç destek unsuru; terör örgütünün faaliyet gösterdiği ülke kamuoyundan temin edilen destektir. Bu destek maddi olabilir veya medya aracılığıyla sağlanabilir. Dış destek unsuru; terörist örgüte bir başka ülke tarafından verilen destektir. Barınma, eğitim, silah temini, para vs. içerir. Komşu ya da düşman ülkeler hedef ülkeyi zayıflatmak için bu desteğe başvururlar.

Emniyet Genel Müdürlüğü’nce düzenlenen bir konferansta terörün unsurları; eylemlilik, propaganda faaliyeti, organize suç örgütleriyle bağlantılı olmak ve dış desteğin varlığı şeklinde belirlenmiştir: “Eylemlilik, terörizmin en önemli yaşam

²³ Türkiye Barolar Birliği, *Türkiye ve Terörizm*, s.207.

bulgusudur. Terörist örgütler eylem yapmadan var olamazlar. Propaganda, terör örgütlerinin can damarlarından biridir. Medyada yer alabilmeleri sansasyonel eylemler yaparak seslerini duyurmalarına bağlıdır. Terör örgütleri uyuşturucu, insan ve silah kaçakçılığı, kara para aklama, sahtecilik-kalpazanlık, kaçakçılık gibi sınır aşan suçlarla ilgili organize suç örgütleriyle kan bağı içinde olmak durumundadır. Globalleşen bu örgütler rant sağlayan faaliyetlerini yürütebilmek için terörist örgütlerle işbirliği yaparlar. Her terör örgütü arkasına çeşitli devletlerin ve uluslararası kuruluşların gizli-açık, kanuni-gayri kanuni, ahlaki-gayri ahlaki desteğini alır. Terörizm ve terörist için diğer şartlar ne kadar elverişli olursa olsun, dış destek yoksa terörizmin gücünü koruması mümkün olamaz.”²⁴

Barolar Birliği ve Emniyet Müdürlüğü'nün terörizmin unsurlarına yönelik tespitleri yanında terör eylemlerinde devlet içine yerleşmiş yapıların da gerek maddi gerekse diğer açılardan eylemlere destek ve yardımcı olabileceği gözden kaçırılmamalıdır. Bu noktada Topal'ın belirttiği şekilde terörün türlerine değinmek yerinde olacaktır. Ona göre terör; ulusal, uluslararası, politik ve devlet terörü olarak ayrılabilir: “Ulusal terör”, devletin ülkesi içinde meydana gelen, dış kaynaklı hiçbir terör örgütü ile işbirliği içinde bulunmadan gerçekleştirilen ve başka bir devletin veya şahsın menfaatini veya zararını hedef almayan eylemlerdir.²⁵ “Uluslararası terör” uluslararası sonuç doğuran terör eylemlerine işaret eder. Ulusal bir sisteme ülke dışından yöneltilen, devlet destekli ve devlet destekli olmayan şiddet veya şiddet yüklü tehdit eylemleridir. Devlet destekli uluslararası terörde, devletler veya devletlerle ilişkili ulus altı gruplar stratejik, politik, dini amaçlara ulaşmak için toplumda korku yaratmaya yönelik şiddet eylemlerinde bulunurlar. Devlet destekli olmayan uluslararası terörde ise, saldırgan ve mağdurun farklı tabiyete sahip olduğu, eylemin birden fazla devlet ülkesinde gerçekleştirildiği, terörist eyleme yabancılık unsuru kattığı halde devlet desteğinin bulunmadığı varsayılır. “Politik terör” politik amaçlar için yapılan şiddet eylemleridir. “Devlet terörü”, bir devletin kendi ülke sınırları içinde kendi vatandaşlarına karşı uyguladığı sistematik şiddet eylemleridir.

²⁴ Türkiye Barolar Birliği, *Türkiye ve Terörizm*, s.211.

²⁵ Ahmet Hamdi Topal, *Uluslararası Hukukta Devlet Destekli Terörizme Karşı Kuvvet Kullanma Yetkisi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004, s.45.

Bu terör türünde, devlet aktörleri insan haklarını ihlal ederek kapsamlı, yaygın, sistematik şiddet kullanırlar.²⁶

1.5. TERÖRİZMİN HUKUKİ BOYUTU

Terörizmin dünya çapında kabul görecektir bir tanımı yapılamamıştır. Çünkü devletlerin siyasi sistemlerindeki farklılıklar, kavrama aynı şekilde bakılmasını engellemektedir. Tanımlarda “birisinin teröristi, diğerinin özgürlük savaşçısı” olarak ortaya çıkabilmekte millî bağımsızlık hareketleri de terör faaliyetleriyle birbirine karıştırılabilmektedir.²⁷ Kavramın tanımlanmasında ortaya çıkan temel sorunlar, terörizmin siyasi, sosyolojik, ekonomik, hukuki, felsefi, etik ve uluslararası boyutlardaki karmaşık niteliği ve subjektif doğasından kaynaklanmaktadır. Bir ortaklık elde edilememesi, terörü yasaklayacak genel bir uluslararası anlaşmanın hazırlanmasını zorlaştırmaktadır. Terörü tümenden yasaklayan kapsayıcı küresel bir anlaşma olmasa da uluslararası hukukta, bazı terör eylemlerine karşı mücadele edilmesi hedeflenmiştir.

1.5.1. Uluslararası Hukukta Terörizm

Terörizm konusu uluslararası hukuk alanında 1927-1935 yılları arasında altı kez toplanan Milletlerarası Ceza Hukukunun Birleştirilmesi Konferanslarında önemli bir yer tutmuştur.²⁸ Arkasından ABD Cumhurbaşkanı Wilson’ın bildirisi doğrultusunda doğan Milletler Cemiyeti terör ve siyasi suç arasındaki ikilemin suçluları cezasız bırakmasına karşı önlemler almıştır.²⁹

Birleşmiş Milletler, terörizmle mücadelede birçok reform gerçekleştirmiş, ülkeleri iş birliğine teşvik etmiştir. 1970’te Devletler Hukuku İlkeleri hakkında bir bildiri yayınlayan cemiyet, devletlerin terörizme destek vermesini yasaklamıştır. Buna göre, “her devletin, diğer devletteki bir savaşı veya terörist hareketini örgütlemekten, tahrik etmekten, onlara yardım etmekten veya bu hareketlere

²⁶ A. H. Topal, *Uluslararası Hukukta Devlet Destekli Terörizme Karşı...*, s.68, 69, 71.

²⁷ Christopher L. Blakesley, *Terrorism, Drugs, International Law, and Protection of Human Liberty*, Transnational Publishers, New York, 1992, s.30.

²⁸ Hasan Tahsin Fendoğlu, *Uluslararası Belgelerde Terörizm*, Uluslararası Doğu ve Güneydoğu’da Huzur ve Güvenlik Sempozyumu: Terör, Etkileri ve Çözüm Önerileri – Bildiriler, Fırat Üniversitesi Rektörlüğü Yayını, Elazığ, 2000, s.759.

²⁹ H. T. Fendoğlu, *Uluslararası Belgelerde Terörizm*, s.761.

katılmaktan veya kendi ülkesinde böyle hareketlerin yapılmasına yönelik organize faaliyetlere göz yummaktan kaçınma görevi vardır.”³⁰

Genel Kurul 1996’da BM’ye üye devletlerin terör eylemlerini iç hukuklarında suç olarak saymalarını ve bunu sözleşmeyle uyumlu hale getirmelerini istemiştir. Teröristlere yardımda bulunulmaması ülkeler arasında bilgi alışverişinin sağlanması, sığınmacı statüsü verilmeden önce talepte bulunan kişinin terörist faaliyetlerde bulunmadığından emin olunması gibi hususlara dikkat edilmesine karar verilmiştir.³¹ Üzerinde tam olarak uzlaşma sağlanamasa da terörist eylem veya suç ayrıntılı şekilde tanımlanmıştır. Ancak İnsan Hakları İzleme Örgütü ve Uluslararası Af Örgütü, hazırlanan taslağın bazı yönlerden insan hakları ihlalleri içerdiğini tespit etmiştir.³² Bu çalışmalar her ne kadar önemli adımlar olsa da kapsayıcı bir anlaşma özelliğini taşımamaktadır. Çünkü terörizm ile sömürgecilik karşıtlığı ve milli bağımsızlık hareketleri arasındaki ilişki belirginleşmemiş ve mücadelede devletlerin silahlı kuvvetlerinin yeri konusunda bir netlik oluşmamıştır.³³ 11 Eylül 2001 saldırısından sonra ortaya çıkan endişelerle de Genel Kurul 2002 yılındaki 57. oturumunda ilk defa teröristlerin kitle imha silahı edinmesini ve bunların dağıtımını önlemeye yönelik kararlar almıştır.

Avrupa çapında insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü savunmak amacıyla 1949’da kurulan Avrupa Konseyi, teröre karşı uluslararası önlemler alan hükümetler arası bir kuruluştur ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ni bünyesinde taşır. Konseyin Danışma Meclisi 1973’te aldığı kararla uluslararası terörün bir suç olduğunu belirtmiş ve “teröriste ya ceza ver veya iade et” kuralını kabul etmiştir. İnsan hakları temelinde bir güvenlik ve barış inşa etme çabasında olan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü (AGİT) ise insan haklarına, temel özgürlüklere, demokrasiye ve hukukun üstünlüğüne ilişkin olan sorunların uluslararası yönü olduğunu, bu haklara ve özgürlüklere saygı göstermenin uluslararası düzenin temellerinden birini teşkil ettiğini vurgulayarak bu sorunları ulusal olmaktan

³⁰ Aslan Gündüz, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Teşkilatlar Hakkında Temel Belgeler*, Beta Yayınları, İstanbul, 1994, s.52.

³¹ İbrahim Kaya, *Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk*, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Ankara, 2005, s.46.

³² İ. Kaya, *Uluslararası Terörizmin Yasaklanması Çabaları*, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Ankara, 28.10.2008. <http://www.usak.org.tr> (10.07.2013)

³³ İ. Kaya, *Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk*, s.46.

çıkarmış; tüm terörizm hareketlerini, yöntemlerini ve uygulamalarını kayıtsız ve şartsız bir şekilde kınamıştır. Çalışmalar sonunda 1990'larda AGİT'in imzaladığı Paris Şartında ve Helsinki Bildirisinde terörün suç olduğu kesinleşmiştir.³⁴

1950'li yıllarda temelleri atılan Avrupa Birliği (AB) terörle mücadele konusunda günümüze dek Schengen Antlaşması ve Maastricht Antlaşması'yla birtakım düzenlemeler yapmıştır. Terörizm, silah, mermi ve uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadeleyi ve bu alanlarda ülkeler arasında yapılacak işbirliğini de kapsamaktadır. 1992'de imzalanan anlaşmada; ortak dış politika ve güvenlik politikaları oluşturma, adli konuları ve içişleri alanlarındaki hususları antlaşma çerçevesinde yürürlüğe koyarak halkların emniyetini ve güvenliğini garanti altına alma ve serbest dolaşımı kolaylaştırmaya yönelik hükümler mevcuttur. 2002'de kabul edilen Çerçeve Kararda, doğrudan bir terörizm tanımlaması yapılmamış; hangi terör eylemlerinin suç oluşturacağı konusunda bir belirsizlik oluşmuş, örgüt yerine "terörist grup" ifadesi kullanılmıştır. Çerçeve Karara göre cezalandırılması gereken eylemler; "bir terörist örgütü yönetmek, terörist bir örgütü desteklemek, bu örgüte finansal yardımda bulunmak, bilgi ve materyal kaynakları temin etmeye katkıda bulunmak veya bu örgüt içerisinde yer almaktır."³⁵

Avrupa Birliği'nin Çerçeve Kararında yer alan resmi terörizm tanımı ise şu şekildedir: "Bir ülkenin halkını ciddi şekilde korkutmak veya sindirmek, bir hükümeti ya da bir uluslararası kuruluşu bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamak ve bir ülkenin ya da uluslararası kuruluşun politik, sosyal, ekonomik, anayasal temel yapısını yıkmak veya işlemez hale getirmek amacı ile bir ülkeyi ya da uluslararası bir organizasyonu ciddi zarara uğratan kasıtlı eylemleri yapmaktır."³⁶

Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü olarak adlandırılan NATO, 11 Eylül 2001 saldırısından sonra teröre yönelik çalışmalarını artırmış, saldırıları tüm NATO üyelerine yapılmış sayarak Afganistan ve Irak'a karşı önlemler almaya başlamıştır. 2010'da yapılan toplantıda NATO ülkelerine yönelik tehditler sıralanmış, antlaşma

³⁴ H. T. Fendoğlu, *Uluslararası Belgelerde Terörizm*, s.764-765.

³⁵ Mehmet Özcan, *Öcalan Davası ve AB Süreci*, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, 28.10.2008, <http://www.usak.org.tr> (10.07.2013)

³⁶ Mehmet Özcan, Serkan Yardımcı, "Avrupa Birliği ve Küresel Terörizm Mücadele", Bal, İ. (Der.), *Terörizm: Terör, Terörizm ve Küresel Terörizmle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Ankara, 2006, s.215.

içeriğini düzenleyen ABD, terörün tanımını yapmamakla, kendisine yönelik herhangi bir hareketi, “terör tehdidi” kapsamında değerlendirme kozunu elinde tutmuştur.³⁷

Uluslararası kararların bütününe bakıldığında, terör suçlarının uluslararası bir nitelik taşıdığı ve devletlere bu suçların faillerini iade etme ya da yargılama sorumluluğu verdiği görülmüştür. Genel olarak uluslararası sözleşmeler terörle mücadelede önemli kararların oluşturulmasını sağlamış olsa da devletlerin kararlara uyumluluğu uygulama bazında kusurlar göstermiştir. Ayrıca sözleşmeler bütün cezai düzenlemeleri içermemiş, devletlerin kendi iç hukuklarına bırakılmıştır.³⁸

1.5.2. Türk Hukukunda Terörizm

Türkiye, jeopolitik konumu nedeniyle tarih boyunca olduğu gibi Cumhuriyet’in kuruluşundan bu yana da terör tehdidiyle karşı karşıya kalmıştır.

12 Mart 1971 askeri muhtırasından sonra devletin varlığına ve halka yöneltilen saldırıları önlemek amacıyla 28.09.1971 tarih 1490 sayılı kanunla terörist eylemler cezalandırılmak istenmiş; adam ve uçak kaçırma, silahlı yasa dışı örgüt kurma suçlarının cezaları düzenlenmiştir. 1979 yılında terör hareketlerinin önlenmesi için gerekli görülen bir dizi yasa değişikliği yapılmıştır. 12 Eylül 1980’de Türk Silahlı Kuvvetleri’nin yeni bir anayasa oluşturulmasıyla da siyasi şiddet ve terör eylemlerinin cezası oldukça ağırlaştırılmıştır.³⁹

Askeri yönetimden sonra terörle ilgili ceza esaslarının belirlenmesi 12 Nisan 1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun çıkarılmasıyla mümkün olmuştur. Terör ve TMK kapsamındaki suçlara terör vasfını veren unsurların açıklandığı bu kanunda terör -son değişikliklerle- şöyle açıklanmıştır:

“Madde 1- (Değişik birinci fıkra: 15/7/2003-4928/20 md.) Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik,

³⁷ http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68580.htm?selectedLocale=en (24.11.2013)

³⁸ Emre Öktem, *Uluslararası Hukukta Terörizm*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi, C.III, No.5, 2004, s.136.

³⁹ Feridun Yenisey, *Türk Ceza Hukukunun 24 Yılı: 1960-1984*, <http://journals.istanbul.edu.tr/iuhfm/article/view/1023004011/1023003607> (01.05.2014)

ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”⁴⁰

Ayrıca Türk Ceza Kanunu’nun 2004 tarihli 220. maddesiyle terör eylemlerine karşı cezalar şöyle düzenlenmiştir: “Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.”⁴¹ Bu maddede örgüt yöneticilerinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan sorumlu olduğu, suç işleyen bir örgüte üye olanların cezalandırıldığı, ayrıca örgütün silahlı olması halinde cezanın arttırıldığı belirtilmektedir. Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen, örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden, örgütün veya amacının propagandasını yapan kişi de yasalara göre cezalandırılır.

Türkiye, terörün önlenmesine ilişkin birçok uluslararası sözleşmeye taraf olmuştur. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü çerçevesinde kurulmuş olan Mali Eylem Görev Gücü’nün (Financial Action Task Force) hazırladığı raporlarda, Türkiye mevzuatındaki terörün finansmanı suçunun kapsamı ve unsurlarına ilişkin düzenlemelerle mevzuattaki 1267 ve 1373 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararları kapsamında terörist mal varlıklarının dondurulmasına ilişkin düzenlemelerin, FATF tavsiyeleri ve BM Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme hükümlerini karşılamadığı belirlenmiştir. 2009’da FATF’ın kara para aklama ve terörün finansmanı bakımından yüksek riskli ülkeleri raporlaması kararı üzerine Türkiye inceleme kapsamına alınmış ve çalışmalar doğrultusunda Terörizmin

⁴⁰ (Mülga ikinci ve üçüncü fıkralar: 29/6/2006-5532/17 md.) 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanunun 74. maddesi ile bu fıkrada yer alan “ve örgüt mensupları gibi cezalandırılırlar” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf> (31.05.2014)

⁴¹ <http://www.turkhukuk sitesi.com/mevzuat.php?mid=5168> (31.05.2014)

Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı hazırlanmıştır. Bu sözleşmeyi takip ve yürütmekle görevli olan FAFT, mevzuatın değiştirilmesi konusunda uyarıda bulunmuştur. Terörizmin Finansmanının Önlenmesine dair hazırlanan bu tasarı iki hedefe yöneliktir. Birisi TMK'nın 8. maddesinde yer alan terörizmin finansmanı suçunun yeniden tanımlanması, diğeri ise idari nitelikte bir tedbir olarak mal varlığının dondurulması ve bu tedbirin uygulanmasının usul ve esaslarının düzenlenmesidir. Kanun tasarısında yer alan maddelerden bazılarının sorun teşkil ettiği ve tasarının var olan biçimiyle kanunlaşması halinde kamu nüfuzunun kötüye kullanılması tehlikesinin doğabileceği belirtilmiştir.⁴²

Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International) 2013'te yayımladığı raporda TMK'da yer alan terör tanımının değiştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ulusal mevzuatta yer alan terör tanımının uyumlu hale getirilmesini öneren raporda BM Özel Raportörü'nün 2012 yılında yayımladığı terör tanımını yayımlamıştır.⁴³

1.6. SOL KAVRAMI

Terör faaliyetleri genel olarak dini, etnik ve sınıfsal ideolojilerden beslenmektedir. Bu tezin konusu yasa dışı faaliyet gösteren sol terör örgütleri olduğu için burada yalnızca sınıfsal ideoloji hakkında bilgi verilecek ve bunun siyasi şiddet yönü ele alınacaktır.

Sosyalizm ve komünizm kavramlarından daha genel olup her ikisini de kapsayan sol teriminin köklü bir geçmişi vardır. 1789 Fransız devriminin Birinci Cumhuriyet Meclisinde toplantı salonunun solunda eşitlik ve değişim yanlısı üyeler otururken sağda bu fikirlere pek yakın durmayan soylular yer almaktaydı.⁴⁴ Bu diziliş siyasi düşünce biçimlerine etki ederek zamanla sağ kesim, monarşik ve gerici; sol kesim ise eşitlikçi, devrimci ve ilerici gibi nitelikler kazanmıştır. XIX. yüzyılın

⁴² <http://www.ihh.org.tr/uploads/2013/terorun-finansmaninin-onlenmesi-ihh-rapor.pdf>
(24.11.2013)

⁴³ http://www.amnesty.org.tr/ai/system/files/Decriminalize%20dissent%20FINAL_EN.pdf
(24.11.2013)

⁴⁴ Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar 1908-1925*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1978, s.13.

ortalarına kadar genel olarak “sosyalist” adı altında toplanan fakat birbirine pek benzemeyen birçok düşünce akımı sol cepheyi oluşturmuştur.⁴⁵

Engels’e göre, XVIII. ve XIX. yüzyıl sosyalistleri sömürsüz bir toplumun kurulabilmesi için salt gerçeği, sağduyunun ve adaletin dışı vurumunu önemsemişlerdir. Dönemlerinin toplumsal olgularını iyi tahlil etmiş olsalar da onların düşünce tarzı, inanca dayalı ve bilimsel bir temelden yoksun olduğu için ütopiktir.⁴⁶ Sosyalizmi ütopik tasarılar olmaktan çıkarıp, ürettikleri teoriyle bilimsel bir zemin oluşturan ve sosyalizmi komünist topluma geçişte önemli bir aşama sayan kişiler Karl Marx ve Friedrich Engels olmuştur.

Fransız devrimiyle iktidar edinen burjuva sınıfı, liberal iktisat teorilerinin gelişmesine zemin hazırlamıştı. Sanayi devriminden sonra makinalaşma ile başlayan üretim, kendine yeni tüketim alanları oluşturma çabası içerisine girince bu üretimi gerçekleştiren burjuvazi en önemli güç haline gelmişti. Sermayenin tekelleşmesi ve üretimin temel unsuru olan işçi sınıfının çalışma şartları, kadın ve çocukların sömürülmesi ve ücretlerdeki adaletsizlikler karşısında duyulan endişeler sonunda felsefi temelli Marksist teorinin temelleri atılmıştır. 21 Şubat 1848 tarihinde yayımlanan *Komünist Parti Manifestosu* adlı kitapta Marx ve Engels kendi sosyalist sistemlerini işçi sınıfına dayandırarak sorunun evrensel olduğunu ve bütün işçi sınıflarının birleşmesi gerektiğini savunmuşlardır. Onlara göre, toplumsal ilişkileri belirleyen ölçütler ırk ve din gibi kavramlardan ziyade ekonomidir ve sorunun kaynağı kapitaldir.

Toplum çıkarlarını tüm yurttaşlar için kullanma amacı güden sınıfsız ve bireysel mülkiyetsiz, her yönüyle eşit bir toplum modeline ulaşmayı amaçlayan komünizm, üretim araçlarını kamu mülkü sayan bir topluma verilen addır ve özünde tarihsel materyalizmi barındırır. Tarihi maddecilik de denilen tarihsel materyalizm kavramı, Hegel’in düşüncelerinden hareketle Marx ve Engels tarafından geliştirilmiştir. Tarihsel materyalizme göre, maddeyi belirleyen düşünce değil, düşünceyi belirleyen maddedir. İdeoloji, hukuk, siyaset ve kültür gibi ögeler ikincil bir düzey olan üst yapıya aittirler ve birincil düzey olan alt yapı yani ekonomik

⁴⁵ M. Tunçay, *Türkiye’de Sol Akımlar 1908-1925*, s.15.

⁴⁶ Friedrich Engels, *Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm*, Sol Yayınları, Ankara, 1993, s.62.

sistem tarafından belirlenirler. Alt yapı ve üst yapı arasındaki ilişki, toplumun evrimci bir denge içinde belirli safhalardan geçmesini sağlar. Nüfus artışı ve ekonomik ihtiyaçlar iş bölümünün artmasına ve özel mülkiyetin birikmesine neden olur. Sanayileşmenin etkisiyle kapitalist sistemde belirli bir sınıfın ekonomik egemenliği ve bunun sonucu olarak da siyasi egemenliği kurulur. Bu durum proleteryanın doğadan ve üretim araçlarından yabancılaşmasına yol açar. Bu da ancak devrimle çözülür ve toplumun komünizme yönelmesi sayesinde doğal insana yeniden ulaşılabilir.

Marksist anlayışa göre, toplumlar beş aşamadan geçmektedir: ilkel komünal toplum, antik-köleci toplum, feodal toplum, kapitalist toplum ve komünist toplum (post-kapitalist özgür toplum).⁴⁷ İkel komünal toplumda, henüz özel mülkiyet olmadığı için üst yapı kurumları yoktur. Özel mülkiyetin ortaya çıkmasıyla, üst yapı şekillenir, insan bencilleşir, kendisine yabancılaşır. Kapitalist toplumda emeğini satarak geçinen işçi sınıfı çoğunluğu oluşturduğu halde üretim araçlarının mülkiyeti küçük bir azınlığın elindedir. Komünist safhada mülkiyet, mülkiyeti elinde bulunduranlar ve bulundurmayanlar sınıfı ortadan kalkacak; mülkiyeti oluşturan devlet, din, aile gibi burjuvazi üst yapı kurumları yıkılmış olacaktır.

Manifestonun yazılmasından yaklaşık yirmi yıl sonra farklı ülkelerdeki işçi hareketlerini bir çatı altında birleştirmek için uluslararası işçi birliğinin kurulmasına karar verilmiş ve 28 Eylül 1864'te Londra'da Birinci Enternasyonal toplanmıştır. Başlangıçta bu yapı, işçi sınıfının mücadelesini merkezine almayan Proudhonculardan, milliyetçi devrimciliği düşünen kesimlere kadar geniş bir kesimi kapsamaktaydı. Marx'ın kaleme aldığı *Kuruluş Hitabı* ve *Tüzük* ile Birinci Enternasyonal'in işçi sınıfının egemen sınıflara karşı sosyalizm yolunda mücadele etmesi, sosyalizmi kurmak için devrimci yöntemlerin benimsenmesi ve bu bilincin işçi sınıfına aşılması gerektiği kesinleşmiştir. 1889-1916 yılları arasında çalışan İkinci Enternasyonal'de sosyalizme devrim yoluyla değil de, demokratik yoldan ulaşılabilceği inancı yerleşmiştir. Sosyalizmin demokratik bir yöntemle kazanılacağını savunan Çarlık Rusya'sında Sosyal Demokrat Parti'nin Menşevik

⁴⁷ Veysel Bozkurt, *Değişen Dünyada Sosyoloji: Temeller, Kavramlar, Kurumlar*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004, s.36.

kanadı Mart 1917’de iktidara geldikten sonra partinin Bolşevik kanadı devrim yoluyla Ekim 1917’de iktidarı ele geçirmiştir.⁴⁸ Böylece Marx ve Engels’in teorisi Rusya’da Lenin önderliğindeki Bolşevikler aracılığıyla uygulama alanı bulmuştur. Teori başka ülkeler tarafından da pratiğe aktarılmıştır. Çin’de Mao tarafından uygulanması sonucu Maoist akım gelişmiştir. Arnavutluk’ta Enver Hoca, Yugoslavya’da Tito komünist teoriyi uygulamaya çalışmışlardır.⁴⁹

1.7. SOL DÜŞÜNCENİN SİYASİ ŞİDDET YÖNÜ

Sol düşüncenin şiddet eylemlerinin temelini oluşturması *Komünist Manifesto*’nun “Kentsoylular ve Proleterler” başlıklı bölümünde “Kendilerini doğrudan sömüren burjuva kişiye karşı başlangıçta tek tek işçiler, sonra bir fabrikanın işçileri, ardından da bir bölgedeki işkolunun işçileri kendilerini doğrudan doğruya sömüren tek tek kentsoylulara karşı savaşırlar. Saldırılarını yalnızca kenter üretim ilişkilerine değil, doğrudan doğruya üretim araçlarına yöneltirler; yabancı rekabet mallarını yok ederler, makineleri kırarlar, fabrikaları kundaklarlar, orta çağ işçisinin yok olup gitmiş konumunu yeniden kazanmaya çalışırlar.” gibi ifadelerden kaynaklanmaktadır.⁵⁰ Marx ve Engels komünistlerin, mevcut sosyal ve siyasal düzene karşı olan her yerdeki devrimci hareketi desteklemeleri gerektiğini belirtmektedir.

Manifestonun “Komünistlerin Çeşitli Muhalefet Partilerine Karşı Konumu” adlı son bölümünde yer alan “Komünistler, görüşleriyle amaçlarını gizlemeye gönül indirmezler. Amaçlarına ancak bugüne dek süregelen tüm toplumsal düzeni zorla devirmekle ulaşabileceğini açıkça söylerler. Varsın egemen sınıflar komünist devrim korkusuyla titresin. Proleterlerin zincirlerinden başka yitirecekleri bir şey yok. Kazanacakları bir dünya var.”⁵¹ ifadesi yanında Marx’ın “Devrim, yalnızca hakim sınıf başka türlü devrilemediği için değil, fakat aynı zamanda onu deviren sınıfın, geçmişin biriken pisliklerinden kurtulabilmesi ve toplumu yeniden kurabilmesi ancak

⁴⁸ Toktamış Ateş, *Vatanını Sevmek*, Derin Yayınları, İstanbul, 2002, s.43-44.

⁴⁹ Sabri Dilmaç, *Terörizmde Tanım Sorunu ve Yaklaşımlar*, Doktora Tezi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 2011, s.153.

⁵⁰ Karl Marx, Friedrich Engels, *Komünist Manifesto*, İthaki Yayınları, İstanbul, 2006, s.85.

⁵¹ K. Marx, F. Engels, *Komünist Manifesto*, s.145.

bir devrim içinde mümkün olduğu için zorunludur.”⁵² şeklindeki sözleriyle devrimi komünist ideolojinin yayılmasında ve başarılı kılınmasında gerekli görmüştür.

Tarihin normal seyri neticesinde sosyalizm dönemine geçişin kaçınılmaz olduğuna inanan Marx, Engels ve sonrasında Lenin, bu doğal seyrin hızlandırılabilmesi için silahlı mücadelenin gerektiğini düşünmüşlerdir. Dolayısıyla şiddet ve silahlı mücadele, bu ideolojinin bir unsuru olarak kabul edilmiş, devrim şartlarının oluşturulabilmesi ve SSCB gibi devletleşmek için şiddete başvurulmuştur. Sonraları, özellikle Soğuk Savaş sürecinde SSCB’nin birçok ülkede yayılmacılık politikası uygulaması, mevcut yönetimlere karşı şiddeti geliştirmiş, düzene karşı silahlı ayaklanma yürütülmesi terörizm olgusunu öne çıkarmıştır.⁵³

Siyasi şiddet ve terörün gerekliliği, Mao’nun sözlerinde de somutlaşmıştır. Ona göre, “Her köyde teröre başvurmak gerekir, aksi durumda ülkede faaliyette bulunan karşı devrimcilerin eylemlerinin bastırılabilmesi ve egemen sınıfın devrilmesi mümkün olmayacaktır.”⁵⁴ “Devrim bir yemek partisi verme veya şiir yazma, resim yapma değildir; zarif, ferah, kibar, çok ılımlı, nazik, saygılı, sınırlandırılmış alicenap şekilde yapılamaz. Devrim bir ayaklanmadır. Bir sınıfın diğer sınıfı devirdiği bir şiddete başvurmadır.”⁵⁵

Terörün bir anlamda devrimci geleneğin özünde olduğu düşüncesini savunan yazarlar da vardır. Bunlardan Robespierre, devrimi savunmak için yasal süreçlerin yetersiz olduğunu ve şiddetin gerektiğini şu sözlerle ifade eder: “Yasaların yetersiz kalışının yol açtığı kriz dönemlerinde, halkın güvenliğinin gerektirdiği yararlı tedbirlerin neler olduğuna elimizdeki ceza yasasına bakarak mı karar vereceğiz? Nasıl barış döneminde halk hükümetinin niteliği ‘erdem’ ise, tıpkı bunun gibi devrim döneminde halk hükümetinin niteliği de aynı anda hem ‘erdem’ hem de ‘terör’dür. Erdemsiz terör felaket getirir, terörsüz erdem ise güçsüzdür. Terör, derhal uygulanan

⁵² K. Marx, *Sosyoloji ve Felsefe*, May Yayınları, İstanbul, 1975, s.88.

⁵³ S. Dilmaç, *Terörizmde Tanım Sorunu ve Yaklaşımlar*, s.154.

⁵⁴ Mao Tse-Tung, *Selected Works of Mao Tse-Tung*, Pekin, 1927, s.83.

⁵⁵ Mao Tse-Tung, *Report on an Investigation of the Peasant Movement in Hunan*, http://www.marxists.org/reference/archive/mao/selected-works/volume-1/mswv1_2.htm (25.07.2013)

sert ve sarsılmaz bir adaletten başka bir şey değildir; bundan dolayı erdemın bir belirtisidir.”⁵⁶

⁵⁶ E. H. Carr, *Sovyet Rusya Tarihi: Bolşevik Devrimi 1917-1923*, C.I, Metis Yayınları, İstanbul, 2002, s.147-148.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE SOLUN TARİHİ GELİŞİMİ

2.1. TÜRKİYE'DE SOL HAREKETLERİN BAŞLANGICI

Türkiye’de sol düşüncenin başlangıcını Tanzimat dönemine kadar götürmek mümkündür. Ticaretin artması demiryollarının yapımını hızlandırmış, bu durum demiryolu sektöründe işçilerin yoğunlaşmasına sebep olmuştur. Bu arada tersanelerde ve tütün işletmelerinde çok sayıda işçi çalışmaya başlamıştır. İşçilerin belli sektörlerde toplanmaları, ekonomik içerikli istemleri harekete geçirmiş ve zamanla siyasi talepler ortaya çıkmıştır.

Özellikle II. Meşrutiyet’in ilanından sonra göreceli özgürlük ortamında işçi hareketleri ve grevler oldukça yoğunlaşmış ve işçi hakları hakkında konuşulmaya başlanmıştır. Çok geçmeden ilk sosyalist örgüt Osmanlı Sosyalist Fırkası (OSF) kurulmuştur. Fırkanın lideri Hüseyin Hilmi Osmanlı İmparatorluğu’nda Müslüman Türk unsur içinde örgütlü sosyalist faaliyette bulunan ilk isimlerdendir. Diğer adıyla İştirakçi Hilmi, işçi eylemleriyle organik bir ilişki kurarak sosyalist düşüncüyü sistematik biçimde anlatmaya çalışan ilk Türkçe süreli yayını kamuoyuna sunmuştur. 26 Şubat 1910’da çıkan *İştirak* dergisi Müslüman Türk solunun ilk ciddi yayınıdır. Uğradığı baskılar yüzünden dergi adını İnsaniyet, Sosyalist, Medeniyet şekillerinde değiştirerek 1913 yılına kadar yayımını sürdürmüştür. Bir ara Sinop’a sürgüne de gönderilen Hilmi, Mütareke döneminde *İdrak* adlı gazeteyi yayımlayarak sosyalizm ve işçi örgütlenmesine dair düşüncelerini anlatmaya devam etmiştir.⁵⁷ İştirakçiler arasında Hüseyin Hilmi’den sonra adı üzerinde en çok konuşulan ikinci kişi Fransız sosyalistlerinden etkilenerik solcu olan eski Jön türk Dr. Refik Nevzat’tır ve kendisi fırkanın Paris şubesini kurmuştur. Bu çevre dışında sosyalistliği ya da sosyalist düşünceye yakınlığı ile tanınan başka kişiler de vardır. Avukat Haydar Rıfat

⁵⁷ Foti Benlisoy, Y. Doğan Çetinkaya, “İştirakçi Hilmi”, Bora, T., Gültekingil, M. (Ed.), *Modern Türkiye’de Siyasî Düşünce-Sol*, C.VIII, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008, s.165.

(Yorulmaz) sosyalizm konusunda özellikle Fransızcadan çevirdiği kitaplarla entelektüel çevrelerde kendisine yer edinmiştir. Bu kişilere Baha Tevfik, Tevfik Nurettin, Hasan Sadi (Birkök) ve Seyfettin Arif de ilave edilmelidir.⁵⁸

Türkiye'deki sosyalist hareketi derinden etkileyen en önemli olay, Ankara hükümetinin Bolşevik Ruslarla kurduğu ilişkilerdir. Birinci Dünya Savaşı'nda İngiltere, Fransa ve İtalya ile aynı tarafta olan Rusya'nın, Almanya ile Versay Antlaşması'nı imzalayarak savaştan çekilmesi müttefik ülkelerin Rusya'ya karşı çeşitli hareketler düzenlemesine neden olmuştur. Bir süre sonra müttefik devletlere karşı Kurtuluş Savaşı'nı başlatan Türkiye'ye Bolşevik iktidar destek sağlamış ve böylece iki taraf arasında yakın ilişki tesis edilmiştir.⁵⁹ Bu durum Türkiye'de sosyalist örgütlerin kurulmasına yol açmıştır. Bunlardan Türkiye İşçi Çiftçi Sosyalist Fırkası, Kurtuluş Savaşı'na destek veren sosyalistlerin 1919'da kurduğu partidir. Başkanı Çanakkale Savaşı'nda yüzbaşı rütbesiyle savaştan Dr. Şefik Hüsnü (Değmer), yayın organı ise 1 Haziran 1921'de yayımına başlayan *Aydınlık* dergisidir. Diğer örgütler ise Yeşil Ordu Cemiyeti ve Türk Halk Fırkası'dır.

Türkiye İşçi Çiftçi Sosyalist Fırkası, Yeşil Ordu Cemiyeti ve Türk Halk Fırkası adlı üç oluşum 14 Aralık 1920'de Ankara'da Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkası çatısı altında toplanmıştır. Parti bir süre sonra tasfiye edilmiştir.

2.2. TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ

Partinin lideri Mustafa Suphi'dir. İttihat Terakki muhalifi bir grup içinde Sinop'a sürgün edilen Mustafa Suphi, 1914'te gazete yayımlama düşüncesiyle Kafkasya'ya kaçmış, Gaspıralı ile tanışmış, Rusya'daki Müslüman Tatar çevrelerde prestij edinmiştir. Moskova'da Halk Komiseri Josef Stalin'in yardımcılarında Mir Seyyit Sultan Galiyev'in sekreterliğini üstlenmiştir. Bakü'ye geldikten sonra 10 Eylül 1920'de yetmiş beş delege ile Türkiye Komünist Partisi'ni (TKP) kurmuştur. Sovyet hükümeti tarafından güvenilen ve Anadolu'daki komünist hareketin gelecekteki lideri olarak görülen Mustafa Suphi, bir süre sonra Anadolu'ya geçme ve

⁵⁸ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler-II Meşrutiyet Dönemi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998, s.285.

⁵⁹ Emel Akal, "Rusya'da 1917 Şubat ve Ekim Devrimlerinin Türkiye'ye Etkileri / Yansımaları", Bora, T., Gültekinil, M. (Ed.), *Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce-Sol*, s.128.

Türkiye'deki komünist harekete yön verme kararı almıştır. 1921 yılında yandaşları ile birlikte Türkiye'ye gelmiş, ancak tepki ile karşılaşmış, Trabzon'dan deniz yoluyla Sovyetler Birliği'ne dönerken hayatını kaybetmiştir.⁶⁰

Mustafa Suphi'nin ölümünden sonra TKP siyasi mücadelesini sürdürmüştür. 1922'de Ankara'da gizli olarak gerçekleştirilen kongrede genel sekreterliğe Salih Hacıoğlu getirilmiş, ancak üç hafta sonra parti kapatılmıştır. TKP'nin yan kuruluşu olan Türkiye Komünist Gençler Birliği (TKGB) mensupları, 1923 yılı 1 Mayıs kutlamaları için dağıtılacak bildirilerle yakalanınca tutuklanmışlar ve bir ay sonra serbest bırakılmışlardır. Serbest kalan TKP mensupları *Aydınlık* dergisi etrafında toplanmışlardır. TKP'nin üçüncü kongresi 31 Aralık 1924-1 Ocak 1925'te İstanbul'da toplanmış ve Şefik Hüsnü genel sekreterliğe getirilmiştir. Takrir-i Sükun Kanunu'nun kabul edilmesinden sonra tutuklamaların yol açtığı dağınıklığı, kargaşayı durdurmak amacıyla 1926'da, Şefik Hüsnü'nün girişimiyle Viyana'da bir parti konferansı yapılmış, yeni bir faaliyet programı hazırlanmış ve Vedat Nedim Tör genel sekreterliğe getirilmiştir. Fakat Tör'ün karşıt fikirleri nedeniyle TKP'de bir bölünme yaşanmıştır.⁶¹

1939 yılından itibaren TKP aydın kitleye ve üniversite gençliğine yönelmiş; 1944 yılında Mihri Belli önderliğinde İstanbul'da İlerici Gençlik Birliği Teşkilatı kurulmuş; muhalifi olan Zeki Baştimar ise Ankara'da Türkiyeli Gençler Derneği'ni kurmuştur. 1946 yılında Zeki Baştimar, TKP'nin daha geniş kitlelere hitap etmesi amacıyla Moskova'da Bizim Radyo'yu kurmuş ve Türkçe yayın yapmaya başlamıştır. Bu radyoyu Mihri Belli aleyhine propaganda yapmak için de kullanmıştır. Partinin 1 Mayıs'da bildiri dağıtmak dışında çalışması olmamıştır.⁶²

Türk solunda başka bir yapılanma Hikmet Kıvılcımlı tarafından legal olarak kurulan Vatan Partisi'dir. Parti, seçimlerde başarısız olunca kapanmıştır.⁶³

⁶⁰ Adil Dağıstan, *Milli Mücadelede Mustafa Suphi Olayı*, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C.XII, No.34, Mart 1996, <http://atam.gov.tr/milli-mucadelede-mustafa-suphi-olayi/> (02.08.2013)

⁶¹ Y. Doğan Çetinkaya, M. Görkem Doğan, "TKP'nin Sosyalizmi", Bora, T., Gültekingil, M. (Ed.), *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce-Sol*, s.302.

⁶² Savaş Üstünel, *TKP Doğuşu, Kuruluşu, Gelişme Yolları*, Alev Yayınları, İstanbul, 2004, s.34.

⁶³ Akif Ulaş Bilgiç, "Doktor Hikmet Kıvılcımlı", Bora, T., Gültekingil, M. (Ed.), *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce-Sol*, s.590.

2.3. TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ

Türkiye'deki sol düşünce bazı yasal sınırlamalar devam etmekle birlikte 1961 Anayasası ile baskıdan kurtulmaya ve canlanmaya başlamıştır.⁶⁴

Barışçıl yollardan sosyalizme ulaşmayı hedefleyen Türkiye İşçi Partisi (TİP) Şubat 1961'de işçi sınıfının haklarını korumak için on iki sendikacı işçi tarafından TKP çizgisi dışında kurulmuş ilk yasal partidir. Kurucuları; Şaban Yıldız, Kemal Sülker, Kemal Türkler, İbrahim Güzelce, Ali Demir, İbrahim Denizcier, Adnan Ardan, Avni Erakalın, Kemal Nebioğlu, Hüseyin Uslubaş, Ahmet Muslu ve Salih Özkarabay'dır. Bu dönemde Ankara'da neşredilen *Yön* dergisinde yazan aydınlar, Türk-iş yönetiminin kurduğu Çalışanlar Partisi'ne destek verince, TİP kurucuları daha etkin bir politika yürütebilmek için aydın kesimden yardım arayışına girmiştir. 1962 yılında işçi sınıfıyla aydınları buluşturmak amacıyla Mehmet Ali Aybar, Behice Boran, Adnan ve Nazife Cemgil, Cemal Hakkı Selek, Yunus Koçak ve Fethi Naci gibi aydınlar partiye davet edilmiş, partinin genel başkanlığına Mehmet Ali Aybar getirilmiştir. Yayın organı *Sosyal Adalet* dergisidir.⁶⁵

1964'te içinde sosyalizm kelimesi geçmeyen ve fazla özgün olmayan bir parti programı kabul edilmiştir. Bu program, sınıf perspektifine sahip, bütününde sosyalist değil demokratik talepleri dile getiren sosyalizmle kalkınma arasında birebir ilişki kuran bir programdır.⁶⁶

1965 seçimlerinde Sadun Aren, Behice Boran ve Çetin Altan'ın bulunduğu on beş milletvekilini TBMM'ye göndermeyi başarmıştır. Sonraki yıl meclisteki grubunu 16 üyeye çıkarmıştır. Ancak TİP'in gidişatını iki önemli parti içi görüş ayrılığı etkilemiştir. İlki Milli Demokratik Devrim tezinin kesin biçimde reddedilmesiyle etkinlik kazanan strateji eksenli ayrışmalardır. Diğeri ise Aybar'ın tam bağımsız insancıl sosyalizm görüşüne muhalefet eden TİP yöneticileri Sadun Aren ve Behice

⁶⁴ Murat Belge, *Türkiye Cumhuriyeti 'nde Sosyalizm-1960'a Kadar*, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, C.VII, Belge Yayınları, İstanbul, 1983, s.1955.

⁶⁵ Mustafa Şener, "Türkiye İşçi Partisi", Bora, T., Gültekingil, M. (Ed.), *Modern Türkiye 'de Siyasi Düşünce-Sol*, s.357-358.

⁶⁶ Melek Zorlu, *TKP'den TİP'e Sol Kemalizm: MDD Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, s.128.

Boran'ın yer aldığı Emek grubunun muhalefetidir.⁶⁷ Ayrıca SSCB'nin politikaları partide düşünce ayrılıklarına neden olmuş; Aybar, Behice Boran ve arkadaşlarına tepki göstererek genel başkanlıktan istifa etmiştir. Parti Behice Boran ile yeniden toparlansa da etkin olamamış; sonra TKP ile birleşerek Türkiye Birleşik Komünist Partisi adını almıştır.

2.4. YÖN HAREKETİ

20 Aralık 1961 tarihindeki ilk sayısına bir bildiri ile başlayan *Yön* dergisi bini aşkın imzacı sayısı ile çok geniş bir çevreyi kapsayan tam bir aydın hareketini oluşturmuştur. Ankara merkezli derginin başyazarları Doğan Avcıoğlu, Mümtaz Soysal, İlhan Selçuk ve İlhami Soysal'dır.

Yön hareketinin amacı Yön Bildirisi'nin 1. maddesinde şöyle açıklanmıştır: "Atatürk devrimleri ile amaç edinilen çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmanın, sosyal adaleti gerçekleştirmenin ve demokrasi rejimini sağlam temeller üzerine oturtmanın ancak iktisadi alanda hızlı kalkınma yani milli istihlal seviyesini hızla yükseltmekte olduğuna inanıyoruz."⁶⁸

Bu sözlerden anlaşılacağı üzere Yön grubu Kemalizmle sosyalizmi sentezlemeye çalışan bir aydın kesimden oluşmaktaydı. Yazarların çoğu Marksizmin proletarya diktatörlüğü anlayışını reddetmiş ve çok partili parlamento rejimine dayalı bir demokratik sosyalizmi savunmuştur.⁶⁹ *Yön* yazarları, tüm konularda hemfikir olmasa da ortak paydalarda bir araya gelerek 122 sayı çıkarmışlar ve Haziran 1967'de son sayılarıyla yayın dünyasına veda etmişlerdir.

2.5. MİLLİ DEMOKRATİK DEVRİM

Milli Demokratik Devrim (MDD), 1960'ların ikinci yarısında TİP içinde başlayan bir muhalefet hareketidir. TİP Başkanı Mehmet Ali Aybar ve bir grup üye, işçi sınıfının ve halkın bilinçlenip örgütlenmesi ve partisinin parlamenter yolla iktidara gelmesiyle sosyalizme varılacağını savunmuştur.⁷⁰ Mihri Belli'nin başını

⁶⁷ M. Zorlu, *TKP'den TİP'e Sol Kemalizm: MDD Örneği*, s.130.

⁶⁸ Haluk Yurtsever, *Süreklilik ve Kopuş İçinde Marksizm ve Türkiye Solu*, İstanbul, 1992, s.150.

⁶⁹ J. M. Landau, *Türkiye'de Sağ ve Sol Akımlar*, Turan Kitabevi, Ankara, 1979, s.87.

⁷⁰ Vehbi Ersan, *1970'lerde Türkiye Solu*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013, s.24.

çektığı başka bir gruba göre, Türkiye’deki devrim sosyalist değil, MDD olmalı; işçi sınıfı asker ve sivil aydınlarla müttefik olarak devrimi gerçekleştirmelidir. Devrim iki aşamada olmalıdır. MDD önce askeri darbe şeklinde genç subayların önderliğinde gerçekleşmeli, arkasından şiddete dayanmadan kesintisiz bir şekilde proleter devrimle işçi sınıfının egemenliği kazanılmalıdır. Mihri Belli’ye göre “bir kişi önce millici olur sonra sosyalist olur.” Bu söz onun MDD tezinin temel taşıdır. Ona göre toplumlar da aynen insanlar gibi atlanması olanaksız olan belli aşamalardan geçerek sosyalizme ulaşabilir. Bir toplumun sosyalizm aşamasına gelebilmesi için kapitalizm aşamasından geçmeli, militleşme sürecini tamamlamış olmalıdır.⁷¹

Önce *Yön* dergisindeki yazılarla savunulan MDD düşüncesi, TİP içindeki muhalefetin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Mihri Belli 1965’te dergide yazdığı Milli Demokratik Devrim broşürünü, 17 Kasım 1967’de İstanbul’da yayın hayatına başlayan haftalık *Türk Solu* dergisinin bir ekinde de yayımlamıştır. MDD’nin yayın organı olan dergide Mihri Belli en güçlü ve radikal yazılarını yazmıştır. Kasım 1968 tarihinden itibaren ise teorik yanı ağır basan *Aydınlık* dergisi yayımlanmaya başlamıştır.

Bu arada MDD ve Sosyalist Devrim düşüncesi etrafında yapılan tartışmalar, Türkiye’nin toplumsal yapısı üzerine ayrıntılı olarak konuşulmasını ve araştırılmasını sağlamış, bu sayede sosyalist entelektüel seviye yükselmiştir. Marx’ın belli bir süre üzerinde durup sonra bıraktığı -Çin, Hindistan ve Osmanlı’da feodal yapının olmadığı mülkiyetin devlete ait olduğu noktasındaki- Asya Tipi Üretim Tarzı (ATÜT) görüşü, Sencer Divitçioğlu’nun 1967’de yayımlanan *Asya Üretim Tarzı ve Osmanlı Toplumunu* adlı eserinde incelenmiş ve Osmanlı’nın daha çok ATÜT’e yakın olduğu kanısına varılmıştır.⁷² Bu tespitler akademik ve diğer çevrelerde uzun süre kurcalanmış, bu görüşü kabul edenler olduğu gibi, reddedenler de olmuştur.

Bu şekilde gelişen sol görüşler en çok genç kuşağı etkilemiş ve MDD yükselişe geçen sol içinde en belirleyici unsur olmuştur. Özellikle 1970 yılından itibaren MDD içinde yoğun bir hizipleşme yaşanmış ve pek çok politik hat ortaya

⁷¹ Gökhan Atılğan, “Mihri Belli”, Bora, T., Gültekingil, M. (Ed.), *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce-Sol*, s.560.

⁷² Sencer Divitçioğlu, *Asya Üretim Tarzı ve Osmanlı Toplumunu-Marksist Üretim Tarzı Kavramı*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, s.111.

çıkıştır. Bu ayrışmalarla ortaya çıkan gruplar şöyle sıralanabilir: Mihri Belli çevresi, ileride *Sosyalist* dergisi etrafında toplanacak olan Hikmet Kıvılcımlı kümesi, THKP-C'yi kuracak olan Mahir Çayan ve arkadaşlarının oluşturduğu küme, THKO'yu kuracak olan Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının oluşturduğu küme, Proleter Devrimci Aydınlik çevresini oluşturacak olan Doğu Perinçek ve arkadaşlarının temsil ettiği küme.⁷³

2.6. FİKİR KULÜPLERİ FEDERASYONU VE DEV-GENÇ

1961 Anayasası'nın sağlamış olduğu özgürlük ortamında süreli yayınlar önemli bir okuyucu kitlesine ulaşmakla birlikte sol yayınlar Türkçeye çevrilmiştir. Bu yayın faaliyetleri ve dünya çapında yaşanan siyasi olaylar Türk gençliğini de etkilemiştir. Latin Amerika'daki gerilla hareketleri ve Vietnam Savaşı gibi uluslararası olaylar gençlerin radikalleşmesine yol açmıştır. Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF), böyle bir ortamda çeşitli üniversitelerin kulüplerinin birleşmesiyle kurulmuştur. FKF kurucuları ve üyeleri, TİP'in gençlik kolu olarak örgütlenmişlerdir.

Başlangıçta sosyalizm mücadelesini TİP bünyesinde gerçekleştirmeyi hedefleyen FKF, MDD'nin teorik konulardaki tartışmalarda üstünlük sağlamasından etkilenmiştir. 1969'un sonunda toplanan kongrede yönetime gelen öğrenciler federasyonun adını Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu (TDGF) olarak değiştirmiştir.⁷⁴ Ankara Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi devrimci gençlerin güçlendiği mekanlara dönüşmüştür.

Bu dönemde TİP içinde kalanlardan İTÜ Öğrenci Birliği başkanı Harun Karadeniz ve arkadaşları ise gençlik mücadelesinin ancak işçi sınıfı partisine bağlı olarak yürütülebileceği görüşündeydiler. Karadeniz'e göre, "Gençliğin yapabileceği en önemli görev, işçi sınıfının bilinçlendirilmesine çalışmaktır. Yoksa gençliğin ordu,

⁷³ G. Atılgan, "Mihri Belli", Bora, T., Gültekingil, M. (Ed.), *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce-Sol*, s.553-554.

⁷⁴ Kerem Ünüvar, "Türkiye Devrimci Gençlik Örgütü 1970-1971", Bora, T., Gültekingil, M. (Ed.), *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce-Sol*, s.830.

parti ya da cephe adı altında bile olsa iktidara yönelik hareket etmesinin hiçbir devrimci teoride yeri yoktur.”⁷⁵

İçindeki ayrışmalara rağmen FKF'nin en büyük özelliği, gençliğin ülke sorunlarına eğilerek çözümler üretmeye çalışması ve büyük bir okul görevi üstlenmesi olmuştur.

2.7. TÜRKİYE HALK KURTULUŞ ORDUSU (THKO)

Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde okuyan dönemin popüler öğrenci lideri Deniz Gezmiş öncülüğünde kurulmuştur. THKO'nun kadrosu, Filistin Kurtuluş Örgütü saflarında İsrail'e karşı savaşırken tanışmış ve sonra ODTÜ yurtlarında faaliyete başlamıştır. THKO Sosyalist Devrim'in (SD) ön şartı olarak gördükleri MDD'yi benimsemiştir. THKO'nun teorisyeni Hüseyin İnan MDD ve SD ilişkisini şöyle ifade eder: “Sosyalist Devrim'e geçiş için ön şart olan MDD'nin tamamlanmasını zorunlu kılan teoriye aşamalı devrim teorisi diyoruz. Diğer devrime geçişi engelleyici tüm zorluklar yıkılmış olacaktır ve mutlaktır. İşte bu anlamda da iki devrim teorisine kesintisiz devrim teorisi diyoruz.”⁷⁶

Yayınladıkları kuruluş bildirisinde; ABD emperyalizmi altında olduğunu iddia ettikleri Türkiye'yi tam bağımsız hale getirmek için çalışacaklarını ve halkın bağımsızlığının ancak “silahlı mücadeleyle kazanılacağını” belirtmişlerdir. Faaliyetleriyle kısa süre içerisinde adını duyuran THKO kırlarda başlayacak halk savaşı stratejisini esas almıştır.⁷⁷

Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'ın TCK'nin 146. maddesini ihlal ettikleri gerekçesiyle idam edilmesinden sonra THKO'yu kuran grup fiili olarak son bulmuş, arkasından THKO'nun görüş ve faaliyetlerini savunan bazı oluşumlar ortaya çıkmıştır. Bunlar; Türkiye Devrimci Komünist Partisi, Türkiye İhtilalci Komünistler Birliği, Türkiye Komünist Emek Partisi-Leninist, Türkiye Komünist İşçi Partisi'dir.

⁷⁵ Harun Karadeniz, *Olaylı Yıllar ve Gençlik*, May Yayınları, İstanbul, 1979, s.189.

⁷⁶ Hüseyin İnan, *Türkiye Devriminin Yolu*, Ankara, 1976, s.35.

⁷⁷ Uğur Gündüz, *THKO'dan TKEP/L'ye Leninist Partinin Kısa Tarihi*, Birlik Yayıncılık, İstanbul, 2000, s.37, 40.

2.8. TÜRKİYE HALK KURTULUŞ PARTİSİ-CEPHESİ (THKP-C)

THKP-C'nin temelleri, MDD hareketinden ayrılmaya karar veren Mahir Çayan, Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga gibi Dev-Genç üyeleri tarafından atılmıştır. Parti tüzüğünde kendilerini Türkiye proleteryanının siyasi partisi olarak ilan etmişlerdir.⁷⁸ “İhtilalin Yolu” başlıklı parti bildirisinde; Türkiye'nin ABD emperyalizminin denetimi altında olduğu, emperyalizmin tahakkümüne ve karşı devrimin şiddetine karşı silahlı mücadele etmek gerektiği belirtilmiştir. İçinde bulunulan “halk kurtuluş savaşının birinci aşamasında” şehir gerillacılığının temel alındığı ifade edilmiştir.⁷⁹

THKP-C liderleri, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının eylemlerinin çok ses getirmesinin etkisiyle bazı faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bu faaliyetleri nedeniyle güvenlik kuvvetlerinin düzenlediği bir operasyonla varlıklarına son verilmiştir. Arkasından grubun düşünce ve faaliyetlerini takip eden Acilciler, Marksist Leninist Silahlı Propaganda Birliği, THKP-C / Kurtuluş, Halkın Devrimci Öncüleri, Devrimci Yol ve Devrimci Sol, Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi gibi oluşumlar ortaya çıkmıştır.

2.9. TÜRKİYE İHTİLALCI İŞÇİ KÖYLÜ PARTİSİ (TİİKP)

Ekim 1969 FKF Kurultayı'nda Mahir Çayan ve arkadaşları ile Doğu Perinçek ve arkadaşları arasında yaşanan ayrışma, iki grubun da yazı kurulunda olduğu *Aydınlık Sosyalist Dergi*'ye yansımış ve dergi mevcut adıyla birlikte birinci grubun olurken Doğu Perinçek ve arkadaşları *Proleter Devrimci Aydınlık* etrafında toplanarak yeni bir örgütlenmeye gitmişlerdir. PDA grubu Dev-Genç'ten tasfiye edildikten sonra TİİKP'i kurmuşlardır. Aydınlıkçılar adıyla anılan bu grubun başkanı Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi asistanı Doğu Perinçek diğer üyeler ise Şahin Alpay, Ömer Özturgut, Halil Berktaş, Nuri Çolakoğlu, Oral Çalışlar ve Gün Zileli gibi asistan ve öğrencilerdir. Yayın alanındaki çabalarıyla öne çıkan bu grup 68 kuşağının diğer grupları gibi eylemci değildir. Bu yüzden “dergici takımı” ve “kampüs maoistleri” olarak nitelendirilmiştir. Bu grubun en önemli yanlarından biri

⁷⁸, *Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (THKP-C), Dava Dosyası- Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, (Yayın yılı yok), s.434.*

⁷⁹, *Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (THKP-C), Dava Dosyası- Yazılı Belgeler, s.439.*

“ordu-geçlik el ele” sloganıyla devrimci güç birliğini savunmalarıdır. Diğer i se Mao Zedung önderliğindeki Çin Komünist Partisi’nin devrim modelini benimsemeleridir. Bu yönleriyle Aydınlikçılar, o dönem için radikal bir profil çizmekteydiler. 12 Mart muhtırasından sonra *Şafak* adlı yayınlı devam eden grup, üç büyük şehirde ve Doğu Anadolu Bölgesi’nde komiteler kurarak köylü, gençlik birlikleri oluşturmuştur. TİİKİP’in varlığı Mayıs-Haziran 1972’deki tutuklamalarla son bulmuştur.⁸⁰ Bu grubu takip eden örgütler; Türkiye Komünist Partisi / Marksist Leninist, Marksist Leninist Komünist Parti, Maoist Komünist Parti, Komünist Partisi-İnşa Örgütü’dür.

⁸⁰ V. Ersan, *1970’lerde Türkiye Solu*, s.53-54.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ETKİN OLARAK FAALİYET GÖSTEREN

YASA DIŞI SOL YAPILANMALAR:

TKP/ML, MLKP, MKP VE DHKP-C

Araştırmacılara göre, “60’ların ilk yılları solun ilk defa kitleselleşmesine ve meclis binasıyla tanışmasına sahne olurken, 60’ların sonuna doğru, illegalite ve militarizm anlayışı yaygınlaştı, sol radikalleşti, politikalarını şiddete indirgemeye başladı. Solu Meclis’le tanıştıran TİP olurken, illegalite ve militarizmle Dev-Genç’ten kopan THKO ve THKP-C aracılığıyla tanışıldı. Dev-Genç’ten kopan Maocu Proleter Devrimci Aydınlik ise TİİKP oluşumuna yöneldi.”⁸¹ Bu tespitte görüldüğü gibi sol ideolojiye sahip bazı oluşumlar 1960’ların sonundan itibaren “yasa dışı yani illegal” örgütlenerek siyasi şiddet eylemleri yapmaya ve dolayısıyla radikalleşmeye başlamışlardır.

Genel Kurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadelede Mükemmeliyet Merkezi tarafından 2006 yılında düzenlenen Uluslararası Terörizm Sempozyumu’nda terörizmin tarihi ve hukuki özelliklerini değerlendiren Sertaç Başeren Avrupa ve Avrupa dışındaki Marksist donanıma sahip terör örgütlerinin adlarını sıralarken DHKP-C’yi de en önemli terör örgütlerinden biri olarak nitelemiştir.⁸² 2008 yılında yapılan ikinci sempozyumda terörizmle mücadele konseptlerini ele alan Ercan Çitlioğlu DHKP-C’yi teor örgütü olarak görmüş ve Türkiye’de kanlı eylemlerde bulunan örgüt mensuplarının kaçtıkları ülkelerde suçsuz sayılmalarını eleştirmiştir.⁸³

⁸¹ Mete K. Kaynar, *Sosyalist İdeoloji Eksenli Örgütler*, Uluslararası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler, Fırat Üniversitesi, 2000, s.933.

⁸² Sertaç Başeren, *Kavramsal Özellikleri İle Terörizm; Tarihi Hukuki Boyutları ile*, Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu, Genel Kurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayınları, Ankara, 2006, s.12.

⁸³ Ercan Çitlioğlu, *Terörizmle Mücadelede Mevcut Konseptler*, II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri: Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği, Genel Kurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayınları, Ankara, 2008, s.28.

DHKP-C, 11 Eylül terör saldırısından sonra ABD tarafından terörist örgütler listesine alınmıştır. Aynı şekilde Avrupa Birliği de örgütü 2002'deki listesine dahil etmiştir.⁸⁴

Celalettin Cerrah, son otuz yıldır politik, etnik veya dini kökenli terör örgütleri ile mücadele edilmekte olduğunu belirterek ülkemizde otuz beşe yakın sol kökenli terör örgütünün bulunduğunu ifade etmiştir. Bunlardan Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (DHKP-C), Marksist Leninist Komünist Partisi (MLKP), TKP/ML-Konferans, Maoist Komünist Partisi (MKP) halen aktiftirler.⁸⁵ Aynı şekilde Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 2006'da yayımladığı faal terör örgütleri listesinde de aynı örgütler yer almıştır.⁸⁶ Ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğü'nün hizmet içi eğitim kapsamındaki yayımlarında da bu örgütler yasa dışı olarak belirlenmiştir.

Hem Emniyet Müdürlüğü'nün listesinden hem de terör araştırmacılarının ifadelerinden yola çıkarak bu tezde, TKP/ML, MLKP, MKP ve DHKP-C adlı örgütler suç işledikleri için yasa dışı terör örgütü olarak nitelenecektir. Bu bölümde dört örgütün kuruluşu, işleyişi, amaç ve faaliyetleri hakkında bilgi verilecektir.

3.1. TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ / MARKSİST LENİNİST

3.1.1. Örgütün Kuruluşu ve Gelişimi

TİİKP'in Doğu Anadolu Bölge Komitesi (DABK) Sorumlusu İbrahim Kaypakkaya'nın öncülüğündeki bir grup, TİİKP çizgisinin devrimci olmadığı gerekçesiyle partiye karşı muhalefet etmiştir.⁸⁷ TİİKP üyeleri bu muhalefeti parti aleyhtarlığı ve yıkıcılık olarak genel merkeze rapor edince Kaypakkaya 7-8 Şubat 1972 tarihinde *DABK Kararları* adlı broşürünü yayımlayarak partiden ayrılmıştır.

⁸⁴ <http://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm> (14.08.2013)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:165:0072:01:EN:HTML> (14.08.2013)

⁸⁵ Celalettin Cerrah, *Terörizme Karşı Şehirlerde Sürdürülebilir Güvenlik Tedbirleri: Küresel Terörizmin Genel Değerlendirmesi*, Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu, Genel Kurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayınları, Ankara, 2006, s.101.

⁸⁶ Emniyet Genel Müdürlüğü TEMÜH Daire Başkanlığı Arşivi, Temmuz 2006.

⁸⁷ Melik Kara, *İbrahim Kaypakkaya Marksist Tarihyazımı İçin Bir Başlangıç Noktası*, Teori ve Politika, No.23. <http://www.teorivepolitika.net/index.php/turkiye-solu-tarih-ve-bugun/item/165-ibrahim-kaypakkaya-marksist-tarihyazimi-icin-bir-baslangic-noktasi> (10.08.2013)

Başlangıçta Kaypakkaya ve Muzaffer Oruçoğlu'ndan oluşan parti kadrosuna sonra TİİKP'li Arslan Kılıç, Ali Taşyapan, Ali Haydar Yıldız, Ali Mercan ve Cem Somel de katılmıştır. Örgütün görüşleri doğrultusunda askeri kanadı Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO) ve gençlik kolu olan Türkiye Marksist Leninist Gençlik Birliği (TMLGB) oluşturulmuştur. TKP/ML'liler İstanbul ve Tunceli başta olmak üzere Urfa, Diyarbakır ve Malatya'da hızla örgütlenmişler arkasından bu kırsalda gerilla savaşı için keşif yapmışlardır. İlk silahlı eylem Mayıs 1972'de Tunceli Jandarma Bölük Komutanı Fehmi Altınbilek'in lojmanına bomba atılmasıyla gerçekleştirilmiştir. Sonraki eylem THKO'luları yakalayan komutanın evine bomba atılması ve yine THKO'luların yakalanmasını sağlayan bir köy muhtarının öldürülmesidir. Ocak 1973'te de Tunceli Emniyet Müdürlüğü karakoluna ve lojmanına, bir Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir müfettişe ve bir uzman çavuşun evine bomba atmışlar ve tüm eylemlerinin arkasından TİKKO adı altında gerekçelerini açıklayan bildirimler dağıtmışlardır.⁸⁸

Ocak 1973'te Tunceli'nin Çemişgezek ilçesi Vartinik mezrasında konferansa hazırlanan komitenin yeri belirlenmiş ve çıkan çatışmada Ali Haydar Yıldız ölü ele geçirilmiştir. Kısa sürede yakalanan İbrahim Kaypakkaya 18 Mayıs 1973'te Diyarbakır Cezaevi'nde ölmüştür. Kaypakkaya'dan sonra yakalanan Oruçoğlu ve Kılıç uzun cezalara çarptırılmış, Somel ise devrimci mücadeleyi bırakmaya karar vermiştir. Grubun fiilen önderliğini yürüten Kılıç ve Oruçoğlu; polisteki tavrı iyi olan İrfan Çelik, Hikmet Şenses, Güner Alakoç, Ali Taşyapan gibi isimleri faaliyeti toparlamakla görevlendirmiştir. Kaypakkaya'nın ölümü ve elemanlarının çoğunun yakalanmasıyla başlayan dağınlık süreci 1974 ve 1975 yıllarında bir Koordinasyon Komitesi'nin oluşturulmasıyla sona ermiştir. Bu arada TİİKP'in yurt dışı örgütlenmesi de partiye kayarak TKP/ML'nin yurt dışı örgütlenmesi haline gelmiştir.⁸⁹

Örgütsel ve ideolojik sorunların konuşulması için düzenlenen İskenderun'daki konferansta Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısının kapitalist olduğu, örgütün de partileşme yolunda bir hareket olduğu tespit edilerek adı

⁸⁸ V. Ersan, *1970'lerde Türkiye Solu*, s.56.

⁸⁹ Yüksel Çiçek, *Türkiye'de Faaliyet Gösteren Yasadışı Sol Örgütlenme Olarak TKP/ML*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s.71.

TKP/ML Hareket olarak değiştirilmiştir. Ancak bu değişikliklerin kongre toplanmadan yapılması eleştirilmiş, örgüt görüşlerinin değiştirildiği iddiasıyla bir kısım üye, tutuklu fahri üyelerin desteğini alarak Koordinasyon Komitesi'nden ayrılmıştır. Bu grup TKP/ML adını kullanmaya devam etmiş ve bu bölünme genel anlamda hareketin faaliyetlerini zayıflatmıştır.

Örgütün adı 1976'da yayımına başlayan yasal yayın organı *Halkın Birliği* ile anılmıştır. Maocu çizgide yer alan örgüt, üç dünya teorisini⁹⁰ savunmuştur. 1977 başında Halkın Birliği yani TKP/ML Hareket örgütüne; Halkın Yolu (THKP-C/ML) ve Halkın Kurtuluşu (THKO) örgütü, sonra da Halkın Yolu'nun ısrarıyla Halkın Sesi (Aydınlık) grubu da katılmış, ancak bu birlik çabuk dağılmıştır. Şubat 1978'de partinin ilk kongresi düzenlenmiş ve ilk kez örgütsel normlar şekillenmeye başlamıştır. 1978'de örgütten kopan bir grup TKP/ML Yeniden İnşa Örgütü'nü kurmuş, *Halkın Birliği* de ayrılanlar tarafında kalmıştır. Örgüt 1978-1979 yıllarında hareketin güçlü olduğu Dersim, Elbistan, Gaziantep, Adana ve Mersin kırsalında faaliyetlerini arttırmış; TİKKO'nun militan grupları oluşturularak merkezi yapıya bağlanmıştır. Ancak 12 Eylül 1980 Askeri müdahalesi, hareketi oldukça zayıflatmış ve örgütün eleman kaybı çoğalmıştır. 1981 yılına gelindiğinde, parti kongresinde örgütte görüş ayrılıkları su yüzüne çıkmıştır. Öncü güç olarak işçi sınıfını gören ve devrimin şehirden kırsala doğru yayılması gerektiğini savunan Marksist-Leninist görüş Bolşevik grubunu (TKP/ML-Bolşevik), öncü gücü köylü olarak belirleyen ve devrimin kırsaldan şehre doğru ilerlemesini savunan Çin devrimi görüşü ise Menşevik grubunu (TKP/ML-Partizan) doğurmuştur. Kongre ertesinde Bolşevik grubu örgütsel ayrılığını ilan etmiştir.⁹¹

TKP/ML, 12 Mart 1984'te Londra'da dünyanın çeşitli ülkelerinden, Marksist Leninist ve Maocu on dokuz örgütün katılımıyla gerçekleştirilen Birinci Enternasyonalist Konferans'ta, Devrimci Enternasyonalist Hareket'e üye olmuştur. 1986 yılındaki kongrede, içe dönük yapılanmaya önem verilmiş ve bu doğrultuda kararlar alınmıştır. En önemli karar İki Aşamalı Parti İnşası'dır. Buna göre, her

⁹⁰ Üç dünya teorisi, bazı Maoistlerin, üzerinden politika ürettikleri teoridir. Bu teoriye göre ABD'nin temsil ettiği dünya kapitalist emperyalist, SSCB'nin temsil ettiği dünya da sosyal emperyalist olarak tanımlanır. Bunların dışındaki ülkeler ise ezilen ülkelerdir.

⁹¹ Y. Çiçek, *Türkiye'de Faaliyet Gösteren Yasadışı...*, s.72-73.

komünist parti iki aşamadan geçerek kurulmalıdır: önce proletarya öncülüğünü, ardından işçi ve köylü kitlelerini partinin önderliğini kazanmaktır. İlk aşamada kullanılan yöntem propaganda, ikincisinde ise işçi köylü kitleleriyle mevcut iktidarın yıkılması için savaş başlatmaktır. Bu aşamada pratik eylemler vardır.⁹²

İki Aşamalı Parti İnşası konusunda parti içinde bir grup, “parti öncesi grup” olduklarını dile getirerek bu tezi tartışmaya sunmuştur. Sonradan bu grup partiden ayrılarak TKP/ML-Hareket adını almış, ancak çabuk sönmüştür. Kasım 1986’da konferansa katılmak için Tunceli’ye gelen örgüt mensuplarının güvenlik kuvvetleri ile girdikleri çatışmada ölmesi örgütü olumsuz etkilemiştir. Bu konferanstan sonra parti, BABK (Konferans) ve DABK olarak ikiye ayrılmış; bölgeci ve salt askeri görüşün egemen olduğu DABK grubu Eylül 1987’de yaptığı Olağanüstü Bölge Konferansı sonucunda TKP/ML yönetimini reddetmiş, bir ay sonra Yunanistan kampında Konferans grubu yeni merkez komitesini seçmiştir.⁹³

1987’de yapılan Olağanüstü Parti Kongresi’nde, iki taraf arasındaki anlaşmazlıklar tartışıldıktan sonra bu sürece son verilmiş ve İki Aşamalı Parti İnşası’nın geçerliliği kabul edilmiştir. 1988’de yasal yayın organı *Emeğin Bayrağı* yayımlanmaya başlamış, onu da teorik yayın organı *Doğru Seçenek* izlemiştir. Ekim 1991’de birleşme çabası içine giren gruplar, birlikte Tunceli kırsalında Siyasi Büro’yu kurmuştur. Bu süreçte örgütü Siyasi Büro’nun yönetmesi, örgütün TKP/ML-Geçici Birleşik Merkez Komitesi adıyla faaliyet göstermesi, DABK yerine sözde Kürdistan Bölge Komitesi ismini kullanması ve komutanlıkların TİKKO genel komutanlığı olarak birleşmesine karar verilmiştir. Aynı zamanda PKK, ulusal devrimci bir hareket olarak nitelendirilmiştir. DABK ve Konferans grubu arasında başkanlık mücadelesinin artması, kırsal faaliyetlerin etkinliğini yitirmesi, parti içerisinde Alevi-Sünni ve Kürt-Türk ayrılığı yaratılması yüzünden örgütte yeniden bölünme yaşanmıştır. Marksist Leninist Komünist Partisi-Kuruluş oluşturulunca TKP/ML’nin örgütsel varlığına son verilmiş ama TİKKO adını duyurmaya devam etmiştir.⁹⁴

⁹² Y. Çiçek, *Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yasadışı...*, s.73.

⁹³ Y. Çiçek, *Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yasadışı...*, s.74.

⁹⁴ Y. Çiçek, *Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yasadışı...*, s.75.

3.1.2. Örgütün Yapısı ve İşleyişi

İbrahim Kaypakkaya, işçi sınıfı ve halkın ayaklanması için devrimci örgütün gerekliliğine vurgu yaparken, “Şimdi işçi sınıfımızın ve yoksul köylülerimizin büyük çoğunluğu kurtuluşlarının ancak silahlı mücadele ile olacağını kavramış durumdadırlar”, “genel olarak dünyada özel olarak da Türkiye’de objektif şartlar devrime son derece elverişlidir” der ve devrimi, “kırlardan şehirlere doğru gelişen halk savaşı” yoluyla gerçekleştirebilmek için pratik adımlar atılması gerektiğini savunur.⁹⁵ Kaypakkaya’nın bu görüşleri doğrultusunda TKP/ML, kırsal bölgelerde faaliyet göstermeyi seçmiş ve metropollerini ikinci konuma itmiştir. Örgüte göre silahlı ve illegal gerilla mücadelesi esastır. Egemenler güçlü olduğu için stratejik savunmaya geçilmeli, taktik saldırılar ve savunmalarda bulunulmalıdır. Büyük şehirlerde stratejik savunma döneminde, kuvvet biriktirmeli ve fırsat kollamalıdır. Örgütlenmede parti örgütlenmesi esas, diğer örgütlenme biçimleri ise ikincildir. Aynı zamanda müttefiklerden yardım almak da ikincildir, aslolan kendi kuvvetlerine dayanmaktır.

Partinin yönetici organları; Parti Kongresi, Parti Merkez Komitesi ve Parti Bölge Komiteleri’dir. Parti Kongresi, partinin en yüksek organıdır, her üç yılda bir toplanır. Parti Kongresi’nde bütün üyeler, demokratik bir biçimde seçilmiş delegeler aracılığıyla temsil edilir. Oy verecek delegelerin sayısı Merkez Komite tarafından önceden bölgelere bildirilir. Cezaevlerindeki parti üyelerinin seçme ve seçilme hakkı yoktur. Parti Merkez Kongresi, partinin iki kongre arasındaki en yüksek organıdır. İki kongre arasında partiyi, kongre kararları doğrultusunda yönetir, kararların hayata geçirilmesi için partiye önderlik eder. Üyelerinin sayısı 10-15 arası değişen Merkez Komite yılda en az bir defa toplanır. Merkez Komite kararlarını salt çoğunlukla alır. Merkez Komite; Siyasi Büro, Örgütlenme Bürosu, Yurtdışı Bürosu, Gençlik Komisyonu ve Askeri Komisyon adlı beş alt komisyonu idare eder. Yurt Dışı Gençlik ve TMLGB Gençlik Komisyonu’na, TİKKO ise Askeri Komisyon’a bağlıdır. Her bölgede, Merkez Komite’ye bağlı olarak Bölge Komiteleri oluşturulur. Bölge komite sekreteri, Bölge Komiteleri ile Merkez Komite arasındaki bağı sağlar,

⁹⁵ Çetin Konuk, *Türkiye Solunun Tarihsel ve Politik Gerilimleri*, Teori ve Politika, No.12. <http://www.teorivepolitika.net/index.php/turkiyede-sol-ve-marksizm/item/80-turkiye-solunun-tarihsel-ve-politik-gerilimleri> (10.08.2013)

bölgedeki çalışmadan birinci dereceden sorumludur. Bölge Komiteleri; Batı Anadolu Bölge Komitesi (BABK), Doğu Anadolu Bölge Komitesi (DABK), Yurt Dışı Komitesi'dir (YDK). Bu komiteler de il, semt ve birim komitelerine ayrılır.⁹⁶

Hücre örgütlenmesini esas alan TKP/ML'de hücre en az üç üyeden oluşur ve kitlelerin olduğu her yerde kurulabilir. Hücrenin görevi; örgüte taban kazandırmak, üyeleri eğitmek ve silahlandırmaktır. Diğer görevleri ise yığınlar içinde Marksizm-Leninizm-Maoizm ve partinin siyasi çizgisinin propagandasını yapmak; kitlelerle temasta bulunmak; sorunlarla ilgilenmek; sorunların ancak proletarya önderliğindeki devrimle çözülebileceğinin propagandasını yapmak; MLM karşıtı akımlarla, milliyetçilik ve şovenizmle mücadele etmektir.

Örgütün faaliyetleri yasa dışı olsa da bazı legal oluşumlara katılmıştır. Demokratik Halklar Platformu, Devrimci Demokratik Sendikal Birlik ve Yeni Demokratik Sendikal Birlik gibi gruplara sahip olmakla birlikte Emekçi Kadınlar Birliği ile Demokratik Haklar Derneği gibi faaliyet gösteren legal örgütlenmeleri de bulunmaktadır. İlegal faaliyetlerini ise yasal olarak kurduğu Tohum Kültür Merkezi'nden yürütmektedir. Ayrıca Yüz Çiçek Açsın Kültür Merkezi de örgütün destekçisidir. Örgütün yurt dışında yaklaşık 40 legal yan kuruluşu vardır ve 1986 yılında bu dernekler Avrupa Türkiyeli İşçiler Konfederasyonu (ATİK) adı altında birleşmiştir. *Partizan Dergisi*, *Özgür Gelecek Gazetesi* ve *Yeni Demokrat Gençlik Dergisi* yurt içinde, *İşçi Köylü Kurtuluşu*, *Komünist Dergisi* ve *Parti Birliği* ise Almanya'da faaliyet gösteren yayın organlarıdır. İnternet ortamında da bazı siteleri mevcuttur.⁹⁷

Örgüt yurt dışında maddi yönden güçlenmek amacıyla bağış kampanyaları düzenlemiştir. 1987 yılındaki bölünmeden sonra 1990 yılında Konferansçı kanadın eroin ticareti yaptığı tespit edilmiştir. Örgütün Batı Avrupa'daki faaliyetleri genelde mali kaynak temini ve örgütlenme ağırlıklı iken, Ortadoğu'daki faaliyetleri silah temini ve örgüt militanlarının eğitime yöneliktir.⁹⁸

⁹⁶ TKP/ML parti tüzüğü, <http://istanbul.indymedia.org/tr/news/2005/12/86728.php> (12.08.2013)

⁹⁷ Y. Çiçek, *Türkiye'de Faaliyet Gösteren Yasadışı...*, s.89.

⁹⁸ Y. Çiçek, *Türkiye'de Faaliyet Gösteren Yasadışı...*, s.105.

3.1.3. Amaç ve Stratejisi

TKP/ML örgütünün temel amacı, demokratik halk devrimiyle sosyalist, sonra da komünist düzeni kurmaktır. Ancak amaç bununla sınırlı kalmamış, ana amaca varabilmek için farklı amaçlar da edinilmiştir. Mücadelede temel olarak emperyalizme, burjuvaziye, feodal ağa ve beylere karşı durulmalı; proletarya önderliğinde, köylülerle, küçük burjuvazi, aydınlar ve orta burjuvazinin belli katmanlarıyla birlik olarak demokratik halk devrimine varılmalıdır. TKP/ML, parti-ordu-cephe konularında Marksist-Leninist-Maoist (MLM) ideolojiyi takip eder. Bu durum İbrahim Kaypakkaya'nın yazılarının Umut Yayıncılık tarafından bir araya getirildiği kitabın başındaki ifadelerden de anlaşılmalıdır. "Küçük Gruplar ve Büyük Cüretler" başlıklı önsözde parti örgütlenmesini temel almayan anlayışların Marksizm dışı anlayışlar olduğu vurgulanarak şöyle devam edilmektedir:

"Partisiz ordu, partisiz cephe; başsız gövde, başsız ayak gibidir. Ordu ve cephe Marksist-Leninist-Maoist siyasal hayatta ancak Marksist-Leninist-Maoist bir partiyle canlı, yaşayan, hareketli bir gerçek haline gelebilir. Bu özlü gerçeğin bilincinde olarak 24 Nisan 1972'de TKP/ML'yi kurarken, parti önderliğinde ordu ve cephe anlayışında ısrarlı olunmuştur. Parti örgütlenmesini temel alan Kaypakkaya, ordu örgütlenmesini de tüm diğer yan örgütlenmeler için de esas almıştır. Yarı sömürge, yarı feodal bir ülkedeki MLM bir parti ancak savaştı bir parti olabilir. Dolayısıyla kurduğu parti, savaştı bir parti niteliği ile ortaya çıkmıştır. Bunun gereklerini yerine getirmesinin yolu da parti örgütlenmesi dışındaki tüm diğer örgütlenmelerde silahlı mücadele örgütlenmesini esas almaktır."⁹⁹

Buna ilave olarak örgütün amaçları, 1993'te yapılan Olağanüstü Parti Konferansı'ndaki tartışmalar sonucunda kesinleştirilmiş ve parti tüzüğünde şu maddelere yer verilmiştir:

"1- TKP/ML çeşitli milliyetlerden Türkiye proletaryasının, Marksizm-Leninizm-Maoizm teorisini rehber edinmiş öncü partisidir.

2- Mustafa Suphi önderliğindeki TKP'nin mirasçısı olarak 24 Nisan 1972'de İbrahim Kaypakkaya önderliğinde kurulmuştur.

⁹⁹ <http://kutuphane.halkcephesi.net/kaypakkaya/onsoz.htm> (12.08.2013)

3- Marx, Engels, Lenin, Stalin ve Mao'nun öğretilerini; revizyonist, reformist ve her türden oportünist saldırıya karşı uzlaşmaz bir ideolojik mücadele anlayışıyla savunur ve uygular.

4- Paris Komünü, Büyük Ekim Devrimi, Çin Demokratik Halk Devrimi ve Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin tecrübeleriyle donanmış olarak, onların aydınlık yolunda yürür.

5- Türkiye devrimini, dünya proleter devriminin bir parçası kabul eder. Üyelerini ve tüm halkı her türden milliyetçiliğe karşı proletaryanın kırmızı bayrağı altında toplamak için mücadele eder. Uluslararası Komünist Hareketin Marksist-Leninist-Maoist ilkeler temelinde birliği için mücadele yürütür. Bu birliğin ideolojik mücadele ile sağlanabileceğinin bilincindedir. Uluslararası alanda emperyalizmi zayıflatıp geriletken ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerini destekler.

6- Sosyo-ekonomik yapısı yarı sömürge, yarı feodal olan ülkemizde demokratik halk devrimini gerçekleştirdikten sonra durmaksızın proletarya diktatörlüğü altında sosyalizmi inşa ederek komünist topluma ulaşmayı amaçlar.

7- Emperyalizme göbekten bağlı komprador burjuvazi ve büyük toprak ağalarının faşist diktatörlüğünün hüküm sürdüğü ülkemizde, demokratik halk devrimi yolunda silahlı mücadelenin esas alındığı kırlardan şehirlere doğru gelişecek halk savaşı stratejisine göre hareket eder.

8- Ulusların kendi kaderini tayin hakkı ilkesini kayıtsız, koşulsuz savunur ve tüm ulusların tam hak eşitliğini kabul eder.

9- Sosyalist toplumda, sınıfların, sınıf mücadelelerinin ve buna bağlı olarak uzlaşmaz çelişkilerin varlığını kabul eder. Bu evrede iktidarın burjuvazinin eline geçebileceği, sosyalist bir ülkede kapitalizmin yeniden inşa edilebileceği bilinciyle proletarya diktatörlüğünü ve proleter kültür devrimlerini uygular.

10- Gönüllü birliğe dayanır. İlegal örgütlenmeyi esas, diğer örgütlenme biçimlerini ikincil kabul eder. Demokratik-merkeziyetçilik ilkelerine göre işleyen proleter disipline sahiptir. Özeleştiriyi ilerlemenin koşulu olarak uygular. İki çizgi mücadelesini, Komünist Partisi'nin gelişim dinamiği olarak kavrar. İrade ve eylem birliğini bozan, parçalayan hiziplerin varlığına izin vermez.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Bu maddeler TKP/ML'nin parti tüzüğünden alınarak sadeleştirilmiştir.
<http://istanbul.indymedia.org/tr/news/2005/12/86728.php> (12.08.2013)

Örgütün stratejisi; köylü ve işçi sınıfı önderliğinde anti-feodal toprak devrimi için silahlı mücadeleye hazırlanarak, işçi-köylü ittifakına dayanan halk cephesi ile kırlardan şehirlere doğru gelişecek bir halk savaşı yapmaktır. Halk savaşı üç aşamadan oluşur. Bu aşamalar Stratejik Savunma, Stratejik Denge ve Stratejik Saldırı şeklindedir. Savunma aşamasında zayıf olan işçi sınıfı saldırı için hazırlık yapar. Gerilla savaşının geliştirilmesiyle hareketli birlikler bu aşamada oluşturulur. Denge aşamasında ise devrimci güçler ile rejim güçleri arasında denge kurulur. Bu dönemde işçi sınıfının düzenli orduları vardır. Stratejik saldırı aşamasında ise kurtarılmamış topraklar ele geçirilecektir. Bunun oluşması bu aşamada halk ordusunun rejim ordusundan daha güçlü olması koşuluna bağlıdır.¹⁰¹

İbrahim Kaypakkaya'ya göre, Türkiye'nin pek çok bölgesi silahlı mücadeleye uygundur. Ancak devrimin asıl hedefinin toprak devrimi olması, temel güç kabul edilen köylülerin kırsalda olması ve emperyalist denetimin kırlarda zayıf olmasından dolayı mücadelenin başlangıç yeri kırlardır. Askeri hareket için Sivas, Tokat ve Tunceli illeri ile Karadeniz bölgesi uygundur. Örgüt yeni alanlar bulmak için bazı taktikler belirlemiştir. Bunda yeni açılımı ve bölgelerin örgütün yoğunlaştığı yerlere olan uzaklığını ölçü almıştır. Yeni alanlara açılımda “yılan taktiği” ve “çekirge taktiği” benimsenmiştir. Yılan taktiğinde, birlikler üs bölgesine yakın olan açılma alanına en uygun güzergahı belirler, eylemi gerçekleştirir ve üsse geri dönerler. Çekirge taktiği ise, üs bölgesine dönüşün mümkün olmadığı alanlara açılmak için kullanılır.¹⁰²

3.2. MARKSİST LENİNİST KOMÜNİST PARTİ

3.2.1. Örgütün Kuruluşu ve Gelişimi

1994'ün Eylül ayında Türkiye Komünist Partisi / Marksist Leninist-Hareketi (TKP/ML-H) ve Türkiye Komünist İşçi Hareketi Partisi (TKİH) birleşerek Marksist Leninist Komünist Parti-Kuruluş'u (MLKP-K) oluşturmuşlardır. Faaliyetlerini bir yıl bu adla sürdüren örgüt, Eylül 1995'teki parti konferansında TKP/ML-Yeniden İnşa Örgütü ile birleşerek Marksist Leninist Komünist Parti (MLKP) adını almıştır.

¹⁰¹ Y. Çiçek, *Türkiye'de Faaliyet Gösteren Yasadışı...*, s.83.

¹⁰² Yavuz Akkoç, *Türkiye'deki Terör Örgütlerinin Örgütlenme Modelleri: Karşılaştırmalı Bir Analiz*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996, s.144.

Türkiye Devrimci Komünist İşçi Hareketi (TDKİH) bir yıl önce TKİH ile birleştiği için MLKP'nin dört örgütten meydana geldiği söylenebilir. İşçi sınıfı hareketini oluşturabilmek için 1995 yılı sonunda I. İşçi Konferansını düzenleyen MLKP, yaptığı çağrılarla 1 Mayıs 1996'da kalabalık bir grup halinde varlığını göstermiştir.¹⁰³

Marksist Leninist çizgideki tüm gruplarla birleşmeyi savunan MLKP örgütü, 1996 yılı sonunda görüş ayrılıkları sonucunda zayıflamış ve içinden bir grup, Komünist Partisi-İnşa Örgütü (KP-İÖ) adı altında yeni bir oluşuma gitmiştir. Bunun üzerine MLKP yönetimi, KP-İÖ kadrolarına karşı tasfiye ve silahlı saldırı hareketi başlatmıştır. 2002'de gerçekleştirilen kongrenin ardından bazı yapısal değişikliklere giderek legal alandaki örgütlenmesini güçlü bir yapıya kavuşturan örgüt, eylemlere iyi organize olmuş, diğer sol örgütlerin bu eylemlere kanalize olmasını sağlayarak öncü rol üstlenmiştir.

3.2.2. Örgütün Yapısı ve İşleyişi

Parti tüzüğünde belirtildiğine göre, MLKP'nin temel ilkesi demokratik merkezîyetçilik, yönetimin yol gösterici ilkesi ise kolektivistizmdir. Üretim ve bölge esasları üzerinde örgütlenen MLKP, Kongre ve Merkez Komite'den oluşur. Seçim ilkesinin uygulandığı her durumda aday olma ve gizli oy yöntemleri uygulanır. Bütün organların sekreteri ve sekreter yardımcıları demokratik danışma yöntemiyle atanarak belirlenir. Demokratik merkezîyetçiliğin bir gereği olarak birey örgüte, alt organlar üst organlara, azınlık çoğunluğa, tüm örgüt Merkez Komite'ye, Merkez Komite de Kongre'ye bağlıdır. MLKP'nin her alt organı bir üst organa, Merkez Komite tarafından saptanan periyodlarla faaliyet raporu verir. Merkez Komite, raporları değerlendirerek sonuçları ilgili örgütlere iletir. MLKP, aldığı kararlar doğrultusunda faaliyet özerkliğine sahiptir. Demokratik merkezîyetçilik ile düşünce özgürlüğü ve irade birliği teminat altına alınmıştır. Her üye görüş ve önerilerini

¹⁰³, *Terör Örgütleri*, Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü Eğitim Serisi, İstanbul, 2004, s.37.

sunma, tartışma ve oy kullanma hakkına sahiptir. Eleştiri ve özeleştirici hayat damarlarından biridir.¹⁰⁴

Üç yılda bir toplanan Kongre ve Olağanüstü Kongre, partinin en yüksek organıdır. Kongrede temsil oranı Merkez Komite tarafından belirlenir ve Merkez Komite raporu görüşülür. Merkez Komitesi iki kongre arasında örgütün en yüksek organıdır. Bu süreçte örgütü yönetir, her alanda örgütü temsil eder, kongrede alınan kararları hayata geçirir. Tüm faaliyetlere önderlik eder, örgütün taktiklerini saptar, maliyeyi yönetir. Yurt dışı örgütü Merkez Komite tarafından kurulur. Hücreler ise, partinin temel birimleridir. En az üç üye ve aday üyeden oluşur, partinin verdiği görevleri yerine getirir. Yerel örgütler ise sorumluluk alanlarında üst organların kararlarını uygular ve tüm örgüt faaliyetlerini yönetirler. Bu örgütler, çalışma sahalarının tüm sorunlarıyla ilgilenirler ve ihtiyaç duydukları her tür kararı alıp uygularlar. Gerekli saydıkları komite, komisyon vb. organları oluştururlar. Yerel komiteler kendi adlarına örgütün çizgisine uygun gazete, bülten vb. yayınlar çıkartabilirler. Yerel yönetim merkezi il komiteleridir. MLKP, sözde Kürdistan örgütlenmesinde, Kürt ulusal gerçeğine dayanır ve Kürdistan şubesi biçiminde örgütlenir. Örgütün gençlik kolu ideolojik-siyasi bağlılık ve örgütsel bağımsızlık ilkesi temelinde çalışır. Ayrıca partinin tüm organları kadın çalışmalarının ihtiyacı doğrultusunda kendilerine bağlı kadın komisyonları kurabilirler.¹⁰⁵

Silahlı eylemlerde kullanmak üzere Kızıl Müfrezeler, Komünist Gençlik Örgütü, Liseli Öğrenciler Birliği, çalışan genç kesimde Emekçi Halkın Birliği (EHB), Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde sözde Kürdistan Komitesi ve kadınlar arasındaki Emekçi Kadınlar Birliği (EKB) örgütlenmelerini kurarak faaliyete geçirmiştir.

Gençliği kazanmaya yönelik faaliyetlerini, Komünist Gençlik Örgütü (KGÖ) vasıtasıyla sürdürmüştür. KGÖ partinin ideolojik ve siyasi yönetimi altında, bağımsız bir örgütlenmesidir. Amacı, gençliğin komünizme yönelmesini sağlamak ve MLKP'ye eleman temin etmektir. Örgütün *Özgür Gençlik* adlı legal bir yayın organı

¹⁰⁴ Garbis Altınoğlu (Der.), *TKİH ve TKP/ML Hareketi Birlik Kongresi Belgeleri*, Varyos Yayınları, İstanbul, 1994, s.59.

¹⁰⁵ G. Altınoğlu (Der.), *TKİH ve TKP/ML Hareketi Birlik Kongresi Belgeleri*, s.60.

mevcuttur. Ayrıca orta öğretim öğrencileri arasında komünizm propagandası yapan Liseli Öğrenciler Birliği (LÖB) adlı bir yapılanmaya da sahiptir. Genç kesim yanında kadınlara da destek olan MKLP, kadınların emek, bilinç ve yeteneklerini ön plana çıkarmayı ve onlara bu konularda yardım etmeyi hedefler. Bunun için kurulan Kadın Kurultayları, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlamalarında yer alarak örgütün propagandasını yapar.¹⁰⁶

MLKP kültür ve sanat faaliyetlerini oldukça önemser. Aydın ve sanatçıların desteğiyle sanatı, hayatın içine çekmek için yollar arar. Sanatı kent merkezlerinden taşraya, varoşlara taşımak ister.

Örgütün legal yayın organları; *Atılım Dergisi*, *Özgür Gençlik Dergisi*, *Anadolu Dergisi*, *Sosyalist Kadın Dergisi*, *Proleter Doğrultu*, *Demokratik Liseliler Birliği Bülteni*, *Dayanışma Gazetesi*, *Kürdistan Sesi Gazetesi*'dir. İlegal yayın organları ise Almanya'da çıkarılan *Partinin Sesi*, *Parti İradesi*, *Red DAWN*'dir.

3.2.3. Amaç ve Stratejisi

Özgün bir birlik çalışması yöntemi ve planı geliştiren parti üyeleri, komünist hareketin nesnel bir değerlendirmesini yaparak hareket etmeye karar vermişlerdir. Buna göre, Türkiye'de komünist hareket dağınık, parçalı ve etkisizdir. Bu durumda siyasi ve örgütsel bir strateji ve taktiğe, devrimci bir iradeyle merkezleşme ve örgütsel birliğe ihtiyaç vardır. MLKP kapitalizme, ücretli kölelik sistemine son vermek için işçi sınıfını ve emekçi yığınları özgürlük ve sosyalizm mücadelesinde birleştirmeye, siyasileştirmeye ve örgütlemeye önderlik eder. Ezilenlerin her türlü sorunu ve mücadelesinde yüksek bir ilgi ve sorumluluk üstlenir. Kitlelerle çeşitli düzeylerde ilişki kuran MLKP, kapitalist sistemle emekçi yığınlar arasındaki irili-ufaklı her çelişkiyi kitle mücadelesine konu eder, savaşı ve savaştırır. Kitlelerle ilişki tarzı, onları aşağılayan ve sürü gören burjuva parti ve grupların ilişki tarzından farklıdır. MLKP'nin amacı, kapitalizmi yıkmak ve sosyalizmi kurmaktır. İnsanlığın kurtuluşu olan proletaryanın kurtuluşu mücadelesine önderlik etmektir. Sınırsız, sömürsüz, sınıfsız ve devletsiz bir dünya için savaşıdır. Sosyalizm, işçi sınıfı ve emekçi yığınların bizzat kuracağı sistem olduğuna göre, onların, iktisadi, siyasi ve

¹⁰⁶ Y. Çiçek, *Türkiye'de Faaliyet Gösteren Yasadışı...*, s.59.

toplumsal yaşama katılmasına önderlik etmektir. MLKP, ulusal ve toplumsal-sınıfsal çelişkilerin düğüm noktası burjuva iktidarın yıkılması ve işçi-emekçi iktidarının kurulması için işçi ve köylüleri, kent ve kır yoksullarını, emekçi kadınları, gençliği, Kürt halkını, aydınları savaşmaya çağırır. MLKP, komünizme ulaşmak için proletarya devrimi ve diktatörlüğünü savunur. Proletarya iktidarı altında restorasyon tehlikesine karşı sert sınıf mücadelesinin devam edeceğine, proletarya diktatörlüğünün gerçek bir demokrasi olacağına inanır ve bunu hedefler.¹⁰⁷

Örgütün kabul ettiği strateji, Antiemperyalist Demokratik Devrim Stratejisi ve silahlı mücadeledir. Şehirlerdeki kitleleri harekete geçirmek suretiyle ihtilali gerçekleştirmeyi hedefleyen bir örgüt, mücadeleyi daha etkin kılmak için tüm Marksist-Leninist ilkeler doğrultusunda faaliyet gösteren örgütlerin aynı çatı altında toplanmasını savunmuştur.

Örgütün Almanya'da bulunan yurt dışı bürosu işçi ve öğrencilere yönelik faaliyetler yanında, maddi yönden güçlenmek amacıyla bağış kampanyaları düzenlemektedir. Batı Avrupa'da mali kaynak temini ve örgütlenmeye, Ortadoğu'da ise silah temini ve örgüt militanlarının eğitimine yönelir. Almanya başta olmak üzere Türk vatandaşların yoğun olarak bulunduğu ülkelerde örgütsel faaliyetler yoğunlaşmıştır. Uluslararası komünist organizasyonların düzenlediği toplantılara katılarak propaganda çalışmalarına devam etmişlerdir.

3.3. MAOİST KOMÜNİST PARTİSİ

3.3.1. Örgütün Kuruluşu ve Gelişimi

Maoist Komünist Partisi (MKP) siyasi ve ideolojik olarak TKP/ML'nin devamıdır. 1987'de TKP/ML-Konferans ve TKP/ML-DABK olarak iki gruba ayrılan TKP/ML, 1993'te Tunceli'de Olağanüstü Parti Konferansı'nda yeniden birleşme kararı almış, ancak bir yıl sonra tekrar DABK ve Konferans olarak bölünmüştür. Ocak 2003'te adını Maoist Komünist Parti (MKP) olarak değiştirerek Avrupa

¹⁰⁷ Y. Çiçek, *Türkiye'de Faaliyet Gösteren Yasadışı...*, s.57.

kamuoyuna açıklamıştır. Buna bağlı olarak TİKKO'nun adı Halkın Kurtuluş Ordusu (HKO), MLGB ise Maoist Gençlik Birliği (MGB) olmuştur.¹⁰⁸

İdeoloji bakımından İbrahim Kaypakkaya'yı örnek alan örgüt, onun özellikle şu sözlerine odaklanmıştır: “Kahraman işçi sınıfımızın fedakar köylülerimizin ve yiğit gençliğin çığ gibi yükselen mücadelesi, hızla yayılan ML eserler, Çin’de başkan Mao’nun önderliğinde yer alan Büyük Proleter Kültür Devriminin dünyayı sarsan etkileri bütün bunlar ülkemizin toprağında yığınların mücadelesine önderlik edecek genç bir hareketin komünist hareketin fişkırmasına elverişli ortamı hazırlıyordu.”¹⁰⁹ Parti Kaypakkaya'nın görüşlerinden yola çıkarak kuruluşun genel çerçevesini oluşturan faktörleri belirlemiştir. Buna göre MLM ile donanmadan komünist bir partiye varılamaz ve TKP/ML, Büyük Proleter Kültür Devrimiyle ulaşılan Marksizm-Leninizm-Maoizm özellikle Maoizmin eseridir. Dolayısıyla partinin rehber ideolojisi MLM ve onun ileri aşaması olan Maoizmdir.

TKP/ML bölünmesinden en güçlü grup olarak çıkan MKP, şehirlerde yeterli düzeyde örgütlenememesi ve PKK'nın Tunceli kırsalında güç elde etmesi yüzünden zayıflamış ve faaliyetlerinde diğer örgütlerle işbirliği yapmak durumunda kalmıştır. F Tipi cezaevlerinin kapatılması, Terörle Mücadele Yasası'nın kaldırılması gibi taleplerle cezaevlerinde başlatılan açlık grevi ve ölüm orucu eylemlerinde DHKP-C ve TKİP örgütleriyle birlik olmuştur. Dersim, Tokat, Kastamonu, Giresun, Ordu gibi şehirlerdeki silahlı faaliyetlerini DHKP-C, MLKP, PKK ile yürütmektedir.¹¹⁰

3.3.2. Örgütün Yapısı ve İşleyişi

Kongre belgelerinde belirtildiğine göre “MKP, TKP/ML'nin ideolojik, politik ve örgütsel devamı olduğundan, TKP/ML ile aynı tarihi mirasın sahibi ve ileri seviyede devamacısıdır. MKP, milli duyguları pragmatistçe okşamayı reddeder. MKP'nin hangi ideolojik, politik-örgütsel-tarihsel mirasın devamı, ilerleticisi olduğu

¹⁰⁸ Y. Çiçek, *Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yasadışı...*, s.65.

¹⁰⁹, *Maoist Komünist Partisi I. Kongre Belgeleri*, s.9.

http://mkp-bim.info/Turkce/Sayfa_icerikleri/Ideoloji/Ideoloji.PDF (12.08.2013)

¹¹⁰ Y. Çiçek, *Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yasadışı...*, s.66.

ihtiyacının vurgulanmasının gerekli olduğu hallerde, TKP/ML ismine gönderme yapılabilir.”¹¹¹

MKP, Kongre Hazırlık Konferansı’nda Bölge Komiteleri yerine Parti Hücresi şeklinde örgütlenmiştir. Parti hücreleri, silahlı mücadele zemini oluşturmak ve taraftar kazanmak için görevlendirilmişlerdir. Örgüt, bu bölgedeki gücün ve ilişkilerin belirli bir seviyeye ulaşması durumunda Bölge Komitesi düzeyinde örgütlenmeyi ve buralara HKO militanlarını göndermeyi hedeflemiştir. Örgütün Dersim, Karadeniz ve Marmara Bölgesi olmak üzere üç komitesi vardır.

MKP’nin legal platform ve sendikaları TKP/ML’nin mirası olarak faaliyetine devam etmektedir. Örgütün legal yayın organları İstanbul merkezli *Devrimci Demokrasi Gazetesi* ile *Öncü Partizan* ve *Partizan Gençlik*, illegal yayın organları ise *İşçi Köylü Kurtuluşu* ve *Komünist*’tir.

3.3.3. Amaç ve Stratejisi

Mevcut anayasal düzeni halkın ayaklanmasıyla yıkarak yerine Marksist-Leninist-Maoist ilkelere dayalı sosyalist bir düzen kurmak ve komünizme geçmektir. Kırılardan şehirlere doğru gelişecek halk savaşı yoluyla Demokratik Halk Devrimi ve sonrasında emekçi diktatörlüğünü gerçekleştirmeyi temel almıştır.¹¹² Örgüt için işçi-köylü ittifakı, bütün devrimci sınıfların birleştirilmesi siyasetinde önemlidir. Bu sadece yeni demokratik devrim döneminde değil, sosyalist inşada da önemlidir. Ayrıca halk sınıflarının bu iki kesimden ibaret olmadığını proleter devrimin tüm kesimlere ihtiyacı olduğunu da eklerler.

Yurt dışı faaliyetlerinde Almanya’yı merkez edinen örgütün Fransa, İngiltere, Hollanda ve Yunanistan’da da faaliyet gösteren şubeleri vardır.

¹¹¹, *Maoist Komünist Partisi I. Kongre Belgeleri*, s.22.

http://mkp-bim.info/Turkce/Sayfa_icerikleri/Ideoloji/Ideoloji.PDF (12.08.2013)

¹¹² Y. Çiçek, *Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yasadışı...*, s.66.

3.4. DEVRİMCİ HALK KURTULUŞ PARTİSİ-CEPHESİ

3.4.1. Örgütün Kuruluşu ve Gelişimi

THKP-C'nin takipçisi olarak örgütlenen Devrimci Yol'un içinde baş gösteren görüş ayrılıkları sonucunda İstanbul grubu, Haziran 1978'de *Tasfiyeciler ve Devrimci Çizgi* başlıklı broşürü yayımlayarak Devrimci Sol hareketini başlatmışlardır. Yapılan ilk toplantıda seçilen Merkez Komite'den Dursun Karataş örgütün siyasi sorumlusu olmuş ve bunu takiben örgütün gerçek çekirdeği sayılacak Faşist Teröre Karşı Mücadele Ekibi (FTKME) ve Silahlı Devrimci Birlikler (SDB) kurulmuştur.

Filistin Halk Kurtuluş Cephesi ile irtibat kuran Dev-Sol örgütü, FTKME ile karşı görüşlü grupları yıldırma politikası izlerken, SDB ile merkezi politikalar bağlamında askeri eylemlere yönelmiştir. 12 Eylül 1980'e kadar ağırlıklı olarak İstanbul'da gasp, soygun gibi eylemlerle, devlet adamları ve güvenlik güçlerine karşı silahlı eylemlerle adını duyurmuştur. Bu yıla kadar onlarca asker ve polis ile yüzlerce vatandaş örgüt tarafından öldürülmüştür. Eski başbakan Nihat Erim'i öldürmeleri ise son nokta olmuştur. Sıkı takibe alınan örgüt, ağır darbeler alınca, gücünü toplamak için illegal alandan geri çekilerek legal alanda örgütlenmeye gitmiştir. Bu yüzden diğer sol örgütlere kıyasla 12 Eylül sürecinden daha az etkilenmiş ve 1990'a kadar koşullar yeni bir atılıma geçmelerine izin vermediği için ricat süresi uzamıştır. Bundan sonra İstanbul başta olmak üzere büyük kentlerde gerçekleştirilen gasp ve soygunlarla örgüte finansal destek ve malzeme sağlanmıştır. 1990'ların başında Dev-Sol'un şiddet eylemlerinin çoğalmasından dolayı gerçekleştirilen operasyonlar sonucu örgüt bir çözülme sürecine girmiş ve milis örgütlenmesine yönelmiştir. Ancak güvenlik güçleri militanlara geçit vermemiştir.¹¹³

Türkiye kadrosunun tükenmesiyle Dursun Karataş, Ortadoğu'da bulunan Bedri Yağan'a SDB'nin liderliğini teklif etmiştir. Merkez Komite üyelerinin yurt dışında bulunması gerektiğini savunan Yağan Türkiye'ye gitmeyi reddetmiştir. Bu anlaşmazlık sonunda Karataş'ı destekleyenler Önderlik Grubu (Dayıcalar), Yağan'ı destekleyenler ise Darbeciler adıyla birbirinden uzaklaşmıştır. Bu bölünme Mart

¹¹³ Y. Akkoç, *Türkiye'deki Terör Örgütlerinin Örgütlenme Modelleri*, s.116.

1993’de yayımlanan “Açıklama ve Uyarı” başlıklı yayınlarla resmiyet kazanmıştır. Mücadelesini Türkiye’de devam ettirmek isteyen Darbeciler grubu İstanbul’da güvenlik güçlerince yapılan operasyonlar sonunda ölü olarak ele geçirilmiştir.¹¹⁴

Darbecilerin dağılmasından sonra Önderlik grubu 1994 yılında Şam’da düzenlenen ilk kongrede örgütün partileşme sürecine girdiğini belirtmiş ve örgütün adını Devrimci Halk Kurtuluş Partisi (DHKP) olarak değiştirmiş, askeri kanadına ise Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (DHKP-C) adını vermiştir.

3.4.2. Örgütün Yapısı ve İşleyişi

Örgütün belli bir program ve tüzüğü olmadığı gibi “hiçbir program ve tüzüğün yalnız başına devrimci mücadeleyi yönlendiremeyeceği” belirtilmiş, programın zaman içinde şekilleneceği ifade edilmiştir. 12 Eylül öncesi oluşturulan yeraltı örgütlenmesinin yetersiz olduğu ve örgütlenmenin birçok zaaf taşıdığı söylene de geçmişin ışığında hareket etme ve yeraltı ekseninde gelişecek bir örgütlenme hedeflenmiştir.¹¹⁵

İlk kongrede alınan kararlarla Sivas, Tokat ve Ordu illeri birinci, Erzincan, Çorum ve Amasya illeri ikinci pilot bölge olarak tespit edilmiştir. Kuruluşundan itibaren sansasyonel nitelikli silahlı saldırı eylemleriyle dikkat çeken örgütün merkezi yurt dışındadır ve İstanbul Türkiye’deki faaliyetlerin merkezidir. Türkiye sorumlusuna Bölge Komiteleri, yurt dışı sorumlusuna Avrupa ve Ortadoğu sorumluları bağlıdır. İllerde halk meclisleri kurarak örgütlenmişlerdir. Yurt dışında ise Türk işçilerinin yoğun olduğu ülkelere yoğunlaşmışlardır. Avrupa şehirlerinde Anadolu Halk Kültür Derneği adıyla faaliyet gösteren kuruluşları birleştirmişlerdir.

Örgütün temelini oluşturan komiteler; bölge, birim ve faaliyet alanlarındaki çalışmalardan sorumludurlar. Üç kişiden oluşan komitelerde bir kişi siyasi sorumlu olarak atanır. Komite kolektif karar alır ve kendi içinde görevleri paylaşır. Siyasi sorumlu komiteyi toplama, merkezle bağ kurma, merkezin emir ve görüşlerini komiteye iletme, komite üyelerinin ve alt birimlerinin öneri ve düşüncelerini,

¹¹⁴ Nafiz Karabudak, *Türkiye’de Yasadışı Sol Örgütlenmeler ve Terör: THKP-C’den DHKP-C’ye Devrimci Sol Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000, s.140.

¹¹⁵ Nafiz Karabudak, *Türkiye’de Yasadışı Sol Örgütlenmeler ve Terör...*, s.159.

hareketin istemi halinde diğere gerekli bilgileri iletmek durumundadır. Komite üyelerinden ikincisi legal alandan sorumludur, diğeri de mali sorumluluğu üstlenir ve tüm harcamaların denetimini sağlar.¹¹⁶

Yeraltı örgütlenmesinde kitlelerle bağ kurmak, yaygınlaşmak ve her koşulda kitle hareketi göstermek için hücreler oldukça önemlidir. Hücrelerin çalışması komiteler tarafından programlanır ve görevleri arasında devrimci propaganda yapma, örgüte yeni üyeler kazandırma, hareketin yayınlarını dağıtma bulunur. Ayrıca hücreler birbirlerini tanımazlar, legal alandaki sorumlulardan üye isteyerek şekillenmezler ve ilişkiler gizlidir.¹¹⁷

Örgütün Karadeniz, Akdeniz, Marmara, İç Anadolu, sözde Kürdistan ve Ege Bölgesi komiteleri vardır. Bölgelerin genel sorumluluğu Merkez Komite'ye bağlıdır. Bölge komitelerinin alt örgütlenmesi olan il komiteleri de siyasi sorumluluk ve legal alan olmak üzere iki gruba ayrılır. Silahlı Propaganda Birlikleri (SPB), örgütün silahlı propaganda eylemlerinden sorumludur. Bu yapılanma vurucu güç niteliğinde olup doğrudan Merkez Komite veya Cezaevleri Örgüt Komisyonları tarafından yönlendirilir.

Örgütün legal alanda yürüttüğü ve illegal yapılanmayla doğrudan bağlantısı olmayan afiş asma, bildiri dağıtma, korsan gösteri gibi eylemlerini yürüten ve örgütü destekleyen bir yapılanması da vardır. Devrimci Halk Güçleri adındaki bu yapılanma çeşitli dernekler, halkın hukuk bürosu, yayın büroları, kültür merkezleri, işçi-memur, gençlik örgütlenmeleri ve buna benzer paravan kuruluşlardan oluşan bir bütündür.

Gençliğe yönelik faaliyetlerin tümü Dev-Genç çatısı altında toplanır. *Devrimci Gençlik* adlı legal yayımla gençlere ve öğrencilere hitap ederler. Ayrıca Türkiye Öğrenci ve Gençlik Dernekleri Federasyonu (TÖDEF) üniversite gençliğinin yasal olmayan örgütlenmesidir. Yasal yayın organları; *Kültür ve Sanatta Tavrı, İşçi Hareketi, Özgür Karadeniz* (Trabzon), *Özgür Çukurova* (Adana), *Haklar ve Özgürlükler Bülteni, Memur Gerçeği Dergisi, Sosyalist Feminist Kaktüs, Zafer Yolunda Kurtuluş*'tur. Yasal olmayanlar ise *DHKP-DHKC Haber Bülteni*

¹¹⁶ Y. Akkoç, *Türkiye'deki Terör Örgütlerinin Örgütlenme Modelleri*, s.124.

¹¹⁷ N. Karabudak, *Türkiye'de Yasadışı Sol Örgütlenmeler ve Terör...*, s.164.

(Almanya), *Devrimci Sol Haber Bülteni* (Almanya), *Yurtdışı Mücadele Dergisi* (İngiltere).

3.2.3. Amaç ve Stratejisi

1978 yılında yayımlanan “Tasfiyecilik ve Devrimci Çizgi” başlıklı broşürün önsözünde Dev-Sol üyelerinin ifade ettiği gibi, örgütün amacı “THKP-C’nin mücadele çizgisi etrafında ideolojik birliği sağlamak, bununla orantılı antifaşist mücadeleyi, siyasi pratiği yükseltmektir.” Onlara göre “faşizme karşı mücadele ‘devrimci şiddet’ temelinde gelişmediği sürece ne gerçek bir kadrolaşmadan, ne de siyasi pratiği yükseltmekten” bahsedilemez.¹¹⁸ Hedef, mevcut anayasal düzeni silah zoruyla yıkarak yerine Marksist-Leninist ilkelere dayalı bir sistem getirmek, nihayetinde de sınıfsız, sömürsüz bir düzen ve dünya yaratmaktadır. Bunun için önce, emperyalizme ve oligarşiye karşı tüm halk güçlerinin iktidarı olan Devrimci Halk İktidarı kurulmalıdır. Türkiye devrimi, antiemperyalist, antioligarşik karakterde bir devrim olacaktır. Halkın iktidarına DHKP-C öncülüğünde, şehirde ve kırdaki silahlı propaganda ve gerilla savaşının geliştirilmesi, güçlenerek gerilla ordusuna varılması, halk hareketleri ve yöresel halk ayaklanmalarının artması, halk ordusunun oluşması ve topyekün ayaklanma sonunda devletin yıkılmasıyla varılacaktır. DHKP-C, halk savaşının ilk evresini, silahlı propaganda temelinde şekillenen öncü gerilla savaşı olarak görür. Halk savaşının temel biçimi silahlı mücadele olmasına rağmen, mücadelenin tek biçimi bu değildir. Halk savaşı, Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisini (PASS) esas alır ve iki aşamadan oluşur.¹¹⁹

Birincisi kitleleri politize ederek savaşa dahil etmek için silahlı propagandanın temel alındığı ve düzenli ordular aşamasına kadar sürdüreceği Öncü Savaşı sürecidir. Bu süreçten geçmeyen bir halk savaşı başarıya ulaşamaz. Öncü Savaşı silahlı propagandaya bağlı olarak ekonomik, demokratik ve barışçıl tüm mücadele biçimlerinin bir bütün olarak ele alınmasıyla gerçekleştirilecek bir mücadele aşamasıdır. İkincisi gerilla ordusunun halk ordusuna dönüştürülmesi, devrimci halk iktidarının kurulması, yaygınlaştırılması ve sürekli saldırılarla iktidar

¹¹⁸ A. Osman Köse (Der.), *Devrimci Sol Dava Dosyası-Yazılı Belgeler*, Haziran Yayınevi, İstanbul, 1991, s.12.

¹¹⁹ N. Karabudak, *Türkiye’de Yasadışı Sol Örgütlenmeler ve Terör...*, s.155.

güçlerinin zayıflatılıp son saldırıya hazırlanılması sürecidir. Halk savaşının öncü gücü işçi sınıfı, temel sınıfları ise köylüler, işçi sınıfı ve küçük burjuvadır.

Marksist Leninist ideolojiyi savunan DHKP-C'nin rehber edindiği strateji Lenin'in devrim konusundaki fikirlerine dayanır. Buna göre, "Zora dayanan devrim olmaksızın, burjuva devlet yerine proleter devleti geçirmek olanaksızdır."¹²⁰ Bunu düstur edinen DHKP-C'ye göre, barışçı geçiş bir hayaldir. Devlet mekanizmasını parçalamadan devrimin kalıcı olması mümkün değildir. Sosyalist devletin kurulması parlamento çoğunluğu ile değil, kitlelerin örgütlü silahlı gücüne dayanmasıyla mümkündür.¹²¹

DHKP-C kırsal alan faaliyetlerinde PKK ile yakın ilişkiler kurmuştur. 1996'da iki taraf arasında düzenlenen protokole göre, DHKP-C Karadeniz bölgesini PKK'ya tanıtacak ve karşılığında ondan silah alacaktır. Ancak, örgütlerin üst düzeyinde varılan bu anlaşma örgüt elemanları arasındaki anlaşmazlıklar nedeniyle kısa sürmüştür.

1998'de Almanya Federal İçişleri Bakanlığı'nın almış olduğu idari bir kararla örgütün Almanya'daki yayın ve dernek faaliyetlerine yasaklama getirilmiştir. Örgütün faaliyetleri yasaklanmış olduğu halde çeşitli legal dernekler vasıtasıyla faaliyetler devam etmiştir. Denizli ilinde yapılan operasyonda ele geçirilen örgüt mensuplarının vermiş oldukları ifadelerde ve yapılan incelemelerde, Yunanistan'ın başkenti Atina'yı merkez olarak kullandıkları ve buradaki eğitim süreci sonunda Ege sahillerinden Türkiye'ye sokuldukları anlaşılmıştır.

DHKP-C'nin öncülü olan Dev-Sol'un kurulduğunda ideallerine bağlı hareket ettiği, bir müddet sonra ise örgütün düzenlediği eylemlerin belirli güç odaklarının çıkarlarıyla örtüşür nitelik kazanmaya başladığı savunulmaktadır.¹²²

DHKP-C'nin en büyük eylemi Sabancı suikastıdır. 1996 yılında Sabancı Holding Yönetim Kurulu Üyesi Özdemir Sabancı, ToyotaSA Genel Müdürü Haluk Güngör ve başkanlık sekreteri Nilgün Hasefe üç örgüt mensubu tarafından

¹²⁰ V. I. Lenin, *Devlet ve Devrim*, Eriş Yayınları, 2003, s.27.

¹²¹ Dursun Karataş, *Haklıyız Kazanacağız I*, Haziran Yayınevi, İstanbul, 1989, s.711.

¹²² N. Karabudak, *Türkiye'de Yasadışı Sol Örgütlenmeler ve Terör...*, s.138

öldürülmüştür. Çoğu araştırmacı ve istihbarat yetkilisi DHKP-C'nin bu eylemde bir taşeron firma olduğunu, suikastın arkasında uluslararası servisler ve güç odaklarının bulunduğunu iddia etmiştir.¹²³

¹²³ Hakkı Öznur, *Derin Sol*, Bilgeoğuz Yayıncılık, İstanbul, 2006, s.988.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖRGÜTSEL GÖRÜŞLERİN KATEGORİK ANALİZİ

Bu tezde; TKP/ML, MLKP, MKP ve DHKP-C halen aktif olarak faaliyet gösteren örgütler olduğu için kurucularının görüşlerine odaklanılmıştır. İbrahim Kaypakkaya TKP/ML'nin kurucusu olmakla birlikte MLKP ve MKP örgütleri ideolojik söylemlerinde İbrahim Kaypakkaya'nın görüşlerinin savunucusu ve takipçisi olduklarını ifade etmişlerdir.

4.1. İDEOLOJİ, AMAÇ VE STRATEJİ

Kaypakkaya'nın düşünce dünyasının üç evresi olduğunu söyleyen MLKP'li Garbis Altınoğlu'na göre, kesin çizgilerle ayırmak mümkün olmasa da yaklaşık olarak, aktif devrimci yaşamının başladığı 1968 başlarından PDA grubunun MDD'den ayrıldığı 1970'in başlarına kadar geçen dönemi onun ideolojik evriminin birinci evresi sayar. Bu evrede Kaypakkaya MDD kümesinin, Kemalizmin ve Türk milliyetçiliğinin ya da yurtseverliğinin sol yorumuyla Marksizmin karışımı olan eklektik oportünist görüşlerini savunan genç bir militan devrimcidir. O sıralar İbrahim Kaypakkaya da diğer solcular gibi 27 Mayıs'a, 1961 Anayasasına, Atatürk'e saygı duymakta, Türk ordusu ve bürokrasisini ilerici ve devrimci görmekte, bütün milli güçlerin birliğini ve ABD emperyalizmine, yerli işbirlikçilerine ve feodal kalıntılara karşı ortak eylemi savunmaktadır. 1970'in başlarından aynı yılın sonlarına kadar uzanan ikinci dönem, Kaypakkaya'nın Marksizm-Leninizme en fazla yaklaştığı dönemdir. Onun bu evredeki görüşlerinin en iyi anlatımını, *Proleter Devrimci Aydınlık*'ta Mayıs 1970'de yayımlanmış olan "İşçi-Köylü Hareketleri ve Proleter-Devrimci Politika" adlı yazıda görmek mümkündür. Bu evrede görüş ve analizlerini hemen hemen bütünüyle Lenin'e dayandırmıştır. Üçüncü ve son evre ise, 1970'in sonlarından ölümüne kadar geçen süreyi kapsar. Bu dönem onun Maoist evresidir. Onun ideolojik konumu ve siyasal kişiliğinde belirleyici olmuş olan da bu evredir. Maoist olduğu bu son evrede görüşlerini bütünüyle sistematize etme fırsatı

bulamadan ölmesi, görüşlerinin sürekli bir oluşum halinde olduğunu kavrama fırsatı sunar.¹²⁴

Kaypakkaya'nın Maoist dönemine ait eserlerinden biri Ocak 1972'de yayımladığı *Başkan Mao'nun Kızıl Siyasi İktidar Öğretisini Doğru Kavrayalım* başlığını taşır.¹²⁵ Bu yazısında, Mao'nun ezilen ve sömürülen ülkelerde sağlam bir kitle temeli, sağlam bir parti örgütü, güçlü bir kızıl ordu, askeri harekate uygun arazi ve beslenme için yeterli ekonomik kaynakların mevcut olduğu yerlerde uzun süre yaşayabilecek güç odakları kurulabileceği ve buralardan şehirleri ele geçirmek için uzun süreli savaflara girişilebileceği ve böylece ülke çapında zafer kazanılabileceği görüşlerine yer verir. Mao'nun belirlediği bu beş şartın Türkiye koşullarında ele alınıp incelenmesi gerektiğini savunan Kaypakkaya'ya göre, Türkiye'de devrim için sağlam bir kitle temeli, uygun arazi ve beslenme kaynakları mevcuttur. Eksik olan ise bir parti örgütü ve güçlü bir kızıl ordudur. Mevcut kuvvetleri üç beş önemli bölgede yoğunlaştırarak ve buralardan silahlı mücadeleyi başlatarak sağlam ve politikası doğru bir parti ve güçlü bir kızıl ordu yaratılabilir. Bu sayede iktidar kurulabilir. Bunun bastırılmaya çalışıldığı bir dönem geldiğinde bile doğru bir strateji izlemek kaydıyla ayakta kalınabilir. Yazının sonlarına doğru Kaypakkaya özü itibarıyla demokratik devrimi, bir köylü devrimi olarak görür. Ona göre, %70'ini köylülerin oluşturduğu “yarı feodal yarı sömürge” Türkiye'de devrimin kırılık bölgelerden şehirlere doğru gelişmesinin iki nedeni vardır. Birincisi demokratik devrimin özünün toprak devrimi olması, ikincisi ise ülkemize egemen olan emperyalizmin ve onun devamını destekleyenlerin şehirleri ve ileri bölgeleri tamamen kontrolleri altına almış olmalarıdır. Bu yüzden Türkiye'de devrim geri kırılık alanlarda üsler kurarak ve oradan şehirlere doğru ilerleyerek mümkün olabilir.

Kaypakkaya'nın üçüncü dönemine ait eserlerinden biri de, yine Ocak 1972'de kaleme aldığı *TİİKP Program Taslağı Eleştirisi* adını taşır. Yazısında üyesi olduğu partinin programını “proleteryanın kızıl bayrağını bozan bir leke” olarak gördüğü için ciddi bir şekilde eleştirme ihtiyacı duyar. Önce partinin adı noktasında fikir

¹²⁴ Garbis Altınöğlü, *Bir İbrahim Kaypakkaya Değerlendirmesi*, Teori ve Politika, No.41. <http://www.teorivepolitika.net/index.php/okunabilir-yazilar/item/210-bir-ibrahim-kaypakkaya-degerlendirmesi> (10.08.2013)

¹²⁵ İbrahim Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, Ocak Yayınları, İstanbul, 1992, s.25.

beyan eder. Proleteryanın siyasi bilinçlenmesine katkı sağlaması için kurulacak partinin adı ne olmalıdır? Kaypakkaya'ya göre “Marks, Engels, Lenin Stalin ve Mao Zedung'un yaptığı gibi kendimize komünist partisi adını vermeliyiz. Komünist sıfatını hiçbir tereddüde düşmeden benimsemeliyiz. (...) İkinci olarak, komünist adını alan partilerin çoğu bugün revizyonizmin ve reformizmin batağına batmışlardır. Bunlar proleteryanın değil, burjuvazinin partileridir. Devrimin değil karşı devrimin aracıdır. (...) Biz kendimizi bunlardan da kesinlikle ayırmalı, komünist kelimesine ilave olarak Marksist-Leninist sıfatını da kullanmalıyız.”¹²⁶ Kaypakkaya Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi adını asıl hedefleri belirtmediği için onaylamaz. Ona göre Türkiye'nin somut şartları komünist harekete köylülükle ilgili görevler yüklese de bu geçici bir adımdır ve asıl hedeflenen işçi sınıfı hareketidir ve onlara düşen işçi sınıfının öncü müfrezesi olmaktır. Bu yüzden parti adındaki köylü kelimesinin çıkarılması gerekir. Ayrıca ihtilal kelimesi de çıkarılmalıdır. Çünkü ihtilal Türkiye'de “burjuva subaylarının darbesi” olarak anlaşılmaktadır. Bu yüzden kurulacak partinin adı Türkiye Komünist Partisi / Marksist-Leninist olmalıdır.

TİİKP'in emperyalizm görüşünü eleştiren Kaypakkaya emperyalizmin asıl karakteri ve amacını şöyle belirtir: “Emperyalist ülkeler, geri kalmış ülkelere sermaye ihraç ederken, buralarda demiryolları vs. inşa ederken, yüksek faiz bedellerini, düşük toprak fiyatlarını, düşük ücretleri, ucuz hammaddeleri düşünmektedirler ve onların asıl amacı, bütün toprakların ve hammaddelerin rakipsiz sahibi olmak, buraları sömürgeleştirmek, emekçi halkları köleleştirmektir.”¹²⁷ Programda asıl bu nokta üzerinde durulması gerektiğini söyleyerek “feodal ilişkilerdeki çözülme” sorununa geçer. Lenin “eski derebeylik işletmesi”nin “kapitalist işletme” içinde “toprak ağalarının işletmesi” haline geldiğini ve devletin tarım rejiminin derebeylik niteliklerini uzun süre koruduğunu ifade eder. Kaypakkaya bu yüzden emperyalizmin, komprador büyük burjuvazinin ve toprak sahiplerinin hâkim rolünün arttığını, bundan da en çok köylülerin yara aldığını dile getirir.

Kaypakkaya bu saptamalardan sonra Lenin'in emperyalizm ve sömürgeciliği bazı noktalarda gerekli gören revizyonistleri ele aldığı cümlesine yer verir. Japon

¹²⁶ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.43-44.

¹²⁷ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.54.

emperyalizmini savunan Çin'deki Troçkistlerden yola çıkarak lafi Türkiye'deki "revizyonistlere" getirir: "Ülkemizde Aren-Boran ve TKP revizyonistleri, aynı mantıkla, emperyalizmi şirin göstermeye çalışıyorlar. Bu nedenlerle, emperyalizmin kapitalizmi geliştirdiği ve feodalizmi çözdüğü yolundaki revizyonist-Troçkist iddialardan kendimizi kesin ve kalın çizgilerle ayırmalı, emperyalizmin geri kalmış ülkelerde oynadığı asıl rolün ülkeleri sömürgeleştirmek, halkları köleleştirmek, bütün varlığını talan etmek, siyasi bakımdan, komprador burjuvazinin ve toprak ağalarının gerici diktatörlüğünü pekiştirmek, desteklemek ve sağlamlaştırmak, emekçi köylüleri daha da mülksüzleştirerek sefaletin kucacağına atmak yönünde işlediğini belirtmeliyiz." der ve TİİKP programında, bu noktanın çok belirsiz olduğunu söyler. Kaypakkaya'ya göre, devrim büyük toprak mülkiyeti rejimini, toprak köleliği sistemini yok etmelidir. Feodalizmi yıkmak ancak bu şekilde mümkündür. Bunun için işçi sınıfı ile köylü kitlesi devrimde hâkim rol oynamalıdır. İşçi sınıfının temel görevi "toplumu sosyalist temel üstünde yeniden kurmak" için elverişli şartları yaratmaktır.¹²⁸

Kaypakkaya Haziran 1972 tarihini taşıyan *Şafak Revizyonizmi ile Aramızdaki Ayrılıkların Kökeni ve Gelişmesi* adlı eserinde takipçisi olduğu Maoist düşüncenin ana ilkelerini açıklar. Ona göre, Mao Zedung, Marksist-Leninist temelli kesintisiz ve aşamalı devrim teorisini yarı sömürge, yarı feodal ülkelerin şartlarına uygulayarak bazı sonuçlara ulaşmıştır: Bu ülkelerde feodalizme karşı yürütülen mücadeleyle, emperyalizme karşı yürütülen mücadele birleşmiştir. Demokratik halk devriminin özü toprak devrimidir. Toprak devrimi, proleterya önderliğindeki halk savaşı yoluyla başarılır. Halk savaşı özünde bir köylü savaşıdır. Proleterya partisi yoksul ve orta yoksul köylülere dayanarak köylük bölgelerde silahlı mücadeleye başlamalıdır. Uzun süreli savaşlar sonunda büyük şehirleri zaptetmek suretiyle ülke çapında siyasi iktidar ele geçirilmelidir. Proleterya partisi ve halk ordusu bu uzun mücadele esnasında inşa edilir. Ayrıca işçi sınıfının başını çektiği işçi-köylü temel ittifakıyla bir birleşik cephe oluşturulur. Proleterya diktatörlüğünün gerçekleştirilmesiyle sosyalizmin inşasına başlanır. Çin devriminin genel çizgileri bunlardır ve Kaypakkaya'ya göre PDA revizyonistleri bu ilkeleri benimseyememiştir.¹²⁹ Ayrıca

¹²⁸ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.55.

¹²⁹ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.242.

Kaypakkaya'nın başında olduğu proleter kanadı, "şehir çalışmalarını reddettikleri" "mücadeleden kaçtıkları" yönünde suçlamışlardır. Bunun üzerine Kaypakkaya ve yandaşları doğru olduğuna inandıkları on bir maddelik ilkelerini toplanan bir kurultayda dile getirerek Maoist çizgideki mücadele esaslarını belirlemişlerdir. Buna göre;

- 1- Köylük bölgelerde faaliyet esas, şehirlerdeki faaliyet talidir.
- 2- Silahlı mücadele esas, diğer mücadele biçimleri talidir.
- 3- İlegal faaliyet esas, legal faaliyet talidir.
- 4- Ülke çapında karşı taraf güçlü olduğu müddetçe stratejik savunma esastır.
- 5- Stratejik savunma içinde taktik taarruzlar esas, taktik savunma talidir.
- 6- Köylerde silahlı mücadele içinde gerilla mücadelesi esas, diğerleri talidir.
- 7- Şehirlerde stratejik savunma döneminde, kuvvet biriktirmek ve fırsat kollamak esas, ayaklanmalar düzenlemek talidir.
- 8- Örgütlenmede parti örgütlenmesi esas, diğer örgütlenmeler talidir.
- 9- Diğer örgütlenmeler içinde silahlı mücadele örgütleri esastır.
- 10- Kendi kuvvetlerimize dayanmak esas, müttefiklere dayanmak talidir.
- 11- Türkiye'de silahlı mücadele şartları oluşmuştur."¹³⁰

Kaypakkaya yazısını, Türkiye'nin komünist devrimcilerinin esas alacağı ilkeleri belirleyerek sonlandırır. Ona göre, "Subjektivizmden, revizyonizmden ve dogmatizmden arınmış, kitlelerle kaynaşmış, teoriyle pratiği birleştiren, özeleştirilmesini uygulayan" bir komünist partisi, halk silahlı ordusu ve halk birleşik cephesi komünist mücadelenin üç ana unsurudur ve bunlardan asla kopmamalıdır.¹³¹

Devrimci Sol örgütünün kurucusu Dursun Karataş'ın arkadaşlarıyla birlikte 1978 yılında yazdığı *Devrimci Yol Hareketinde Tasfiyecilik ve Devrimci Çizgi* başlıklı eserde ağırlıklı olarak Dursun Karataş'ın görüşleri yer almaktadır.¹³² Eserin ikinci bölümünde emperyalizm hakkında değerlendirmelerde bulunan Karataş vd. göre, "çağımız, emperyalizmin en öldürücü krizini yaşadığı, insanlığın sömürden kurtuluş ve proleter devrimler yolunda büyük mevziler kazandığı bir çağdır.

¹³⁰ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.270.

¹³¹ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.387.

¹³² A. Osman Köse (Der.), *Devrimci Sol Dava Dosyası-Yazılı Belgeler*, s.11.

Özellikle günümüzde ulusal kurtuluş hareketleri büyük boyutlar kazanmıştır. Dünyadaki siyasal gelişmelere bir göz atıldığında, dünya halklarının örgütlü veya örgütsüz, emperyalizme ve onu ülkelerde temsil eden işbirlikçi rejimlere karşı kıyasıya bir mücadele içinde olduğu görülür. Ortadoğu’da Filistin Kurtuluş Hareketi Amerikan emperyalizminin Ortadoğu’daki jandarması Siyonist İsrail iktidarına karşı kurtuluş mücadelesi verirken, Kara Afrika’da Katangalı gerillalar Belçika ve Fransa tarafından işgal edilmiş topraklarını satılmış Mobutu rejiminden kurtarmaya çalışıyorlar. Yine, Çad’da, Güney Afrika’da, Batı Sahra’da, Zimbabwe’de ulusal kurtuluş savaşçıları emperyalizme karşı özgürlük mücadelesini yükseltiyorlar.”¹³³

Eserde emperyalizm ve devrimci hareketlere böyle bir genel bakıştan sonra Türkiye’deki sol hareketlere değinilir. Karataş vd. göre, hem Türkiye’deki sol gruplar, hem de dünyadaki muhtelif devrimci hareketler arasındaki temel ayrım noktası devrim anlayışı meselesidir. Bu ayrım revizyonizm ile Marksizm arasındaki ayrımdır. Türkiye’deki devrim, emperyalizmin işgal biçimine göre ekonomik, sosyal ve siyasi koşulların, tarihi ve kültürel özelliklerin bir sonucu olarak kırlardan şehirlere doğru bir rota izleyecek (şehir-kır diyalektik bütünlüğü içerisinde), halk savaşıyla başarıya ulaşabilir. Proleterya partisinin savaşı vasıtasıyla, Türkiye’ye özgü farklı aşamalardan geçen bir süreç sonunda devrim zafere ulaşabilir. Türkiye gibi emperyalizmin işgali altındaki ülkelerde, evrim (barış koşullarıyla geçen bir hazırlık dönemi) ve devrim (ayaklanma dönemi) aşamaları iç içe geçmiştir. Türkiye’de altyapı ilişkilerinden üstyapıya kadar milli bir kriz vardır. Bu da Çayan’ın dediği gibi “devrim durumunun sürekli olarak var olması, evrim ve devrim aşamalarının iç içe girmesi, bir başka deyişle, silahlı eylemin objektif şartlarının mevcudiyeti” anlamına gelmektedir. Bu milli krizi derinleştirmek devrimcilerin mücadelesine bağlıdır. Türkiye’deki halk savaşı stratejisi politikleşmiş askeri savaş stratejisidir. PASS, silahlı propagandayı temel alarak öteki politik, ekonomik ve demokratik mücadele biçimlerini, bu temel mücadele biçimine bağlı olarak ele alan devrimci stratejidir. Bu strateji iki aşamadan geçerek tamamlanabilir. Birincisi, kitleleri politize ederek savaşa dahil etmek için, proleteryanın savaşçı partisinin silahlı propagandayı temel olarak yürüttüğü ve düzenli ordular aşamasına kadar sürecek olan öncü savaşıdır.

¹³³ A. Osman Köse (Der.), *Devrimci Sol Dava Dosyası-Yazılı Belgeler*, s.34.

Öncü savaşı halk savaşı sürecinde belirli bir aşamaya tekabül eder.¹³⁴ İkincisi gerilla ordusunun halk ordusuna dönüştürülmesi, devrimci halk iktidarının kurulması sürecidir.

Karataş vd. göre, Türkiye’de halk savaşı işçi sınıfı önderliğinde köylü halk ordusunun şehirleri kuşatmasıyla sonuçlanacak bir mücadele olmalıdır. Mücadelenin ilk evresinde işçi sınıfının öncülüğü ideolojik nitelik taşır. Köylülük temel güç, proleterya ise ideolojik öncü güçtür. Halk savaşı başından sonuna değin bir avuç öncünün mücadeleyi yürütüp iktidarı devraldıkları bir savaş değildir. Halk savaşı oligarşi ile çelişkisi olan tüm sınıf ve tabakaların birleşik devrimci savaşıdır. Halk savaşının kısa sürede biteceğini, devrimin yakın bir zamanda gerçekleşeceğini düşünmek hayaldir.¹³⁵ Karataş vd., Türkiye’deki halk savaşının kendiliğinden gelişecek bir iç savaşla başlamayacağını, öncü savaşı biçiminde gelişeceğini savunurlar. Türkiye’de çelişkilerin halk savaşıyla aşılacağı ve demokratik devrimin kesintisiz bir hat izleyerek sınıfsız topluma kadar süreceğini söylerler. Karataş vd. göre, asıl devrimci sınıf olan işçi sınıfının, diğer sınıf ve tabakaları yanına alarak demokratik halk iktidarını kurması ve sosyalizme geçişin şartlarını hazırlayarak durmaksızın sosyalist devrime yönelmesi vazgeçilmez görevidir. Demokratik halk devrimi ve sosyalist devrim sırasında proleteryanın toprak meselesi ve buna bağlı olarak milli mesele, faşizmin yok edilmesi gibi ana sorunları çözmesi gerekir.¹³⁶

Karataş ve Devrimci Sol grubunun başka bir eseri, 27 Ekim 1988 tarihinde Askeri Mahkeme Başkanlığı’na sundukları Devrimci Sol savunmasının kitaplaştırılmış şekli olan *Haklıyız Kazanacağız* adlı eserdir. İki ciltlik bu hacimli eserde de emperyalizmi nasıl gördüklerini açıklamaya çalışırlar. Karataş’a göre, “emperyalizm çağı, insanlık tarihinin tanık olduğu en barbar toplu kıyımların, milyonlarca insanın can verdiği paylaşım savaşlarının, milyonlarca devrimci-yurtseverin zindanlarda, işkencelerde katledilişinin yaşandığı” bir çağ olmuştur.¹³⁷

Karataş’a göre, uzun süreli bir halk savaşını savunan Devrimci Sol, bu stratejinin gereği olarak kırları temel savaş alanı gördüğü için, kırsal bölgelerdeki

¹³⁴ A. Osman Köse (Der.), *Devrimci Sol Dava Dosyası-Yazılı Belgeler*, s.40.

¹³⁵ A. Osman Köse (Der.), *Devrimci Sol Dava Dosyası-Yazılı Belgeler*, s.44.

¹³⁶ A. Osman Köse (Der.), *Devrimci Sol Dava Dosyası-Yazılı Belgeler*, s.45.

¹³⁷ Dursun Karataş, *Haklıyız Kazanacağız I*, Haziran Yayınevi, İstanbul, 1989, s.44.

örgütlenme ve mücadelede belirli adımlar atmıştır. Askeri, siyasi, kültürel ve ideolojik denetimin şehirlere göre daha zayıf olduğu bu alanda gerilla savaşını yaratma ve geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmıştır.¹³⁸

Karataş'a göre, Türkiye'nin ekonomik, siyasi, sosyal analizi devrimin anti-emperyalist, anti-oligarşik karakterde olacağını göstermektedir. Türkiye'de, "emperyalizmin esas müttefiki yerli egemen sınıf, baştan beri emperyalizmle bütünleşmiş olan işbirlikçi tekelci burjuvazidir. Ve tekelci burjuvazi, siyasi, ekonomik ve ideolojik olarak sömürü düzenini sürdürebilmek ve yönetebilmek için, prekapitalist unsurlarla -toprak ağası, tefeci tüccarlar- işbirliğine ihtiyaç duymaktadır." Bu düzeninin ezilen sınıfları başta işçi sınıfı olmak üzere, yoksul ve topraksız köylü, kır ve şehir küçük burjuvazisidir.¹³⁹

Devrimci Sol'un amacı ezilen tarafın halk egemenliğine ulaşmasını sağlamaktır. Bu amaca dayanan Devrimci Sol Karataş'a göre, kitlelerle kaynaşmış politik kitle mücadelesi ile silahlı mücadeleyi birleştirmiş Marksist-Leninist bir harekettir.¹⁴⁰ Devrimci Sol, THKP-C'nin ideolojik-siyasi çizgisinin savunucusu ve onun tarihsel mirasçısıdır. THKP-C hareketinin yenilgisi ve örgütsel yapısının dağılmasının ardından, 1974 sonrası bu hareketin ideolojik-siyasi çizgisini savunan yeni kuşağın oluşturduğu bir harekettir. 1978'de tasfiyeci çizgiyle –yani Devrimci Yol ile- bağlarını tamamen kopararak bağımsız siyasi bir örgütlenme olarak sınıf mücadelesi arenasında yer almıştır.¹⁴¹

DHKP-C'nin kuruluş kongresinden sonra Karataş, 1995 yılında *Parti-Cephe İle İktidara Yürüyelim* başlığını taşıyan bir rapor yayımlamıştır. Karataş kongre raporunun sonunda tüm sorunların çözülmesi ve devrim için yol alınmasında en önemli unsurun parti olduğunu vurgular. Ona göre, parti nasıl bir savaş, nasıl bir devrim ve nasıl bir misyon sorularına verilecek cevaplarla şekillenebilir. Her parti, ülkesi için çizdiği devrim stratejisine, temel mücadele biçimlerine ve sınıfların mevzilenmesine göre kendi çalışma tarzını ve buna uygun kadro tipini üretir. Devrim uzun süreli bir halk savaşı olduğu ve silahlı mücadeleyi esas aldığı için partinin

¹³⁸ D. Karataş, *Haklıyız Kazanacağız I*, s.103.

¹³⁹ <http://www.ozgurluk.info/kitaplik/pdf/HakliyizKazanacagiz.pdf>, s.443. (12.08.2013)

¹⁴⁰ D. Karataş, *Haklıyız Kazanacağız I*, s.75.

¹⁴¹ D. Karataş, *Haklıyız Kazanacağız I*, s.84.

çalışma tarzı, kadro tipi bu tür bir savaşı sürdürmeye göre şekillenmeli ve böyle bir savaş kültürüyle donanmalıdır. Parti, kadroları, yöneticileri ve üyeleriyle var olur. Kadrolar partili olmanın, parti görevlerinin bilincine vardığında, parti soyut bir kavram olmaktan çıkıp, geniş halk kitleleriyle bütünleşen, onları artan oranda savaşa katan, savaşı büyüten bir fonksiyon görmüş olur.¹⁴² Parti ve Cephe halk kitlelerinin önder gücüdür Parti, en küçük tereddüte ve sapmaya düşmeden kongre kararlarını uygulamalı, emperyalizme ve oligarşiye karşı herkesi örgütlemelidir. SPB güçlendirilmeli, yeni gerilla cepheleleri açılarak hedef doğrultusunda savaştırmalıdır. Parti ruhu dağlardan ve şehirlerden, cezaevlerine kadar taşınarak parti ve cephe ile devrim için yürünmelidir.¹⁴³

İbrahim Kaypakkaya ve Dursun Karataş'ın fikirleri aynı zamanda kurmuş oldukları örgütlerin ideolojik çizgisini, amaç ve stratejilerini de belirlemektedir. Burada her ikisinin fikirleri dolayısıyla da örgütlerinin temel unsurları karşılaştırılacaktır.

Kaypakkaya'nın kurduğu TKP/ML Marksizm-Leninizm-Maoizm teorisini rehber edinmiş bir örgüttür. Yani Marx, Engels, Lenin, Stalin ve Mao'nun öğretilerini savunarak onu bu ideolojik özden uzaklaştıracak her türlü saldırıya karşı mücadele eder. Dursun Karataş'ın kurduğu DHKP-C, kendisini Mahir Çayan ve arkadaşlarının kurduğu THKP-C'nin bir uzantısı sayarak Marksist-Leninist dünya görüşünü benimser. İki parti arasındaki ideoloji farkı Maoizm ekseninde ortaya çıkmaktadır. TKP/ML Marksizm-Leninizm-Maoizmi, DHKP-C ise Marksizm-Leninizmin rehberliğini kabul eder.

1920'lerde dünya çapındaki komünist partiler arasında popülerlik kazanan Marksizm- Leninizm ideolojisinin ilkeleri Karl Marx ve Vladimir İlyiç Lenin'e dayanır. Buna göre, sınıfsız bir toplum yaratmak için özel mülkiyetin ve buna dayalı üretim biçimlerinin tamamen ortadan kaldırılması gerekir. Lenin'in "Ulusların kendi kaderini tayin etme hakkı vardır" sözü benimsenir. Ekim 1917 Bolşevik devrimiyle bu ideoloji pratiğe aktarılmıştır.

¹⁴² D. Karataş, *Haklıyız Kazanacağız I*, s.251.

¹⁴³ D. Karataş, *Kongre Belgeleri Rapor: Parti-Cephe İle İktidara Yürüyelim*, Haziran Yayınevi, İstanbul, 1995, s.305.

Kapitalizmin Avrupa'daki gibi bir seyir izlemediği Uzak Doğu toplumlarına özgü Marksizmin pratiği olarak ifade edilen Mao Zedung'un oluşturduğu Maoizm, Marksizm-Leninizmin üçüncü nitel aşaması kabul edilir ve kırlardan şehirlere doğru gidilerek bir proleterya diktatörlüğünün kurulabileceği savunulur. Maoculuk Çin devrimi sürecinde Marksizmin tarihi materyalizmin yer ve işlevine yeni bir boyut kazandırmıştır. Marksizm içinde yeniden-üretilen bir devrimciliği temsil eden Maoizm, Marksizmin bir işçilik türü olmadığını, işçi sınıfı politikası izlemesi gerekmediğini açıkça ortaya koymuştur. Maoculuk, Marksizmin Batı Avrupalı niteliklerinden uzaklaşmış; aydınlanmacılık, ilerlemecilik, işçilik ile el ele giden bir reformculuk türünü savunmuştur.¹⁴⁴

ML ve MLM ideolojilerinin partiler üzerindeki etkisi, partilerin edindiği amaçlarda ve takip ettikleri stratejilerde görünürlük kazanmaktadır. TKP/ML sosyo-ekonomik yapısı yarı-sömürge, yarı-feodal olan Türkiye'de demokratik halk devrimini gerçekleştirdikten sonra durmaksızın proleterya diktatörlüğü altında sosyalizmi inşa ederek komünist topluma ulaşmayı amaçlar. Silahlı mücadelenin esas olduğu kırlardan şehirlere doğru gelişecek halk savaşı stratejisine göre hareket eder. DHKP-C'nin nihai hedefi sınıfsız, sömürsüz bir düzen ve bir dünya yaratmak olup bugünkü hedefi emperyalizme ve oligarşiye karşı tüm halk güçlerinin iktidarı olan devrimci halk iktidarını kurmaktır. Halkın silahlı savaşı, şehirde ve kırdaki silahlı propagandanın, gerilla savaşının geliştirilmesi, yaygınlaşıp güçlenerek gerilla ordusuna varılmasıyla artan halk hareketleri ve yöresel ayaklanmalarla birlikte halk ordusunun oluşması ve en nihayet topyekün ayaklanmayla oligarşik devleti yıkarak devrimci halk iktidarının kurulmasıyla mümkündür.

Ancak MLM ideolojisinin savunucusu İbrahim Kaypakkaya'nın bazı noktalarda bu ideolojiyi esnetmesi devrimciler tarafından eleştirilmiştir. Garbis Altınoğlu'nun ifade ettiğine göre, Mihri Belli'nin Milli Demokratik Devrimciler kümesinde yer alan ve sonraları Belli oportünizminin boyunduruğunu kırma mücadelesinde bulunan İbrahim Kaypakkaya, son döneminde Maoizmin etkisi altına girmiştir. Marksizm-Leninizmden de önemli ölçüde etkilenmiş, ancak radikal

¹⁴⁴ Metin Kayaoğlu, *Marksizmin Kaypakkaya'da Özgüleşen Devrimci Diyalektiği*, Teori ve Politika, <http://www.teorivepolitika.net/index.php/okunabilir-yazilar/item/219-marksizmin-kaypakkayada-ozgulesen-devrimci-diyalektigi> (10.08.2013)

devrimci-demokratizmin sınırlarını aşamamış bir devrimci önder olmuştur. Kaypakkaya, ulusal sorunu ele alırken Lenin ve Stalin'in tezlerine dayanarak Maoizmin halkçı yaklaşımının belli bir etkisini de barındırmıştır. Maoizm etkisi Kaypakkaya'yı, Marksizm-Leninizmin, bir devletin sınırları içindeki değişik milliyet, din ve mezheplerden proleterlerin ortak sınıf örgütlerinde birleşmelerini öngören öğretilerini çarpıtmaya ve onun yerine proleterlerin ve diğer emekçilerin birlikte örgütlenmesi formülasyonunu koymaya yöneltmiştir.¹⁴⁵

4.2. KEMALİZME BAKIŞ

Kaypakkaya, TKP/ML'den önce üyesi olduğu TİİKP'in programında yer alan 8. maddenin Kemalizm hayranlığı içerdiğini belirterek Mao'nun Kemalist devrime yönelik değerlendirmelerinin daha doğru olduğunu savunur. TİİKP'in programına göre Kemalist devrim "dünya proleter devriminin bir parçası"dır. Oysa Mao'ya göre Kemalist devrim, "dünya proleter devrimlerinin bir parçası değil, eski burjuva demokratik devrimlerinin bir parçası"dır.¹⁴⁶

Yine TİİKP'in programından yola çıkarak TİİKP, Mihri Belli, Aren-Boran, TKP ve Sovyet revizyonistlerin devrim anlayışlarını eleştiren Kaypakkaya'ya göre bu kişiler "asker, sivil, aydın zümre"nin iktidarıyla sosyalizme ulaşılacağına inanırlar. Kaypakkaya bu inancı, Leninist devlet teorisinin inkârı sayar ve şöyle devam eder: "Devlet, hâkim olan sınıfın veya sınıfların baskı ve sömürü aracıdır. Devlet gücünü elinde tutan sınıf, onu, kendi sınıf amaçları için kullanır."¹⁴⁷ Devlet aygıtını, iktidarı elinde bulunduranların bir aracı olduğunu düşünen Kaypakkaya Türkiye devletinin kuruluşu ve gelişimine yönelik değerlendirmelerde bulunurken radikal bir söylem oluşturur. Ona göre,

"1- 1923 devrimi, Türk ticaret burjuvazisinin, toprak ağalarının, tefecilerin, az miktardaki sanayi burjuvazisinin, bunların üst kesiminin bir devrimidir. Devrimde, hem komprador Türk büyük burjuvazisi, hem de milli karakterdeki orta burjuvazi yer almıştır.

¹⁴⁵ Garbis Altınöğlü, *Bir İbrahim Kaypakkaya Değerlendirmesi*, Teori ve Politika, No.41. <http://www.teorivepolitika.net/index.php/okunabilir-yazilar/item/210-bir-ibrahim-kaypakkaya-degerlendirmesi> (10.08.2013)

¹⁴⁶ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.57.

¹⁴⁷ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.62.

2- Daha anti-emperyalist savaş yıllarında iken, itilaf emperyalizmi ile el altından işbirliğine gidilmiştir; emperyalistler Türkiye'ye karşı hayırhah bir tutum takınmış ve iktidara rıza göstermeye başlamıştır.

3- Emperyalistlerle barış imzalandıktan sonra bu işbirliği daha da koyulaşarak devam etmiş ve devrim, özünde köylülere ve işçilere, bir toprak devrimi olanağına karşı gelişmiştir.

4- Devrim sonucunda, Türkiye'nin sömürge, yarı sömürge ve yarı feodal yapısı, yarı sömürge ve yarı feodal yapı ile yer değiştirmiştir. Yani yarı sömürge ve yarı feodal iktisadi yapı devam etmiştir.

5- Sosyal alanda, eski komprador büyük burjuvazinin ve eski bürokrasinin, ulemanın egemen mevkiini, milli karakterdeki orta burjuvazi içinden palazlanan ve emperyalizmle işbirliğine girişen yeni Türk burjuvazisi, eski komprador Türk büyük burjuvazisinin bir kesimi ve yeni bürokrasi almıştır. Eski toprak ağalarının, büyük toprak sahiplerinin, tefecilerin, vurguncu tüccarların bir kısmının egemenliği devam etmiş, bir kısmının yerini yenileri almıştır. Bu iktidar bir bütün olarak, milli karakterdeki orta burjuvazinin çıkarlarını temsil etmemekte; yukarıdaki sınıf ve zümrelerin menfaatini temsil etmektedir.

6- Politik alanda, hanedanlık çıkarlarıyla birleştirilmiş olan meşrutiyet idaresinin yerini, yeni egemen sınıfların çıkarlarına en iyi cevap veren idare, burjuva cumhuriyeti almıştır. Bu idare, sözde bağımsız, gerçekte ise siyasi bakımdan emperyalizme yarı bağımlı bir idaredir.

7- Türkiye gittikçe daha çok bir yarı sömürge ve gerici emperyalist dünyanın bir parçası haline gelerek nihayet kendini İngiliz-Fransız emperyalizminin kucağına atmıştır.

9- Kurtuluş Savaşı'nı takip eden yıllarda, komünist hareketin görevi, egemen mevkiini kaybeden eski komprador burjuvaziye ve toprak ağaları kliğine karşı Kemalistlerle ittifak değil, komprador burjuvaziyi ve toprak ağaları kliğini temsil eden iktidarı devirmek, yerine işçi sınıfı önderliğinde ve işçi-köylü temel ittifakına dayanan demokratik halk diktatörlüğünü kurmaktır.

10- Kurtuluş Savaşı'nın sonundan itibaren komprador büyük burjuvazi ve toprak ağaları iktidara egemendir. Fakat komprador büyük burjuvazi ve toprak ağaları iki büyük siyasi kliğe ayrılmıştır. İktidara ve devlet mekanizmasına egemen

olan klik, önce İngiliz-Fransız emperyalizminin, 1935'lerden itibaren de Alman emperyalizminin işbirlikçiliğini yapmıştır.

11- İkinci Dünya Savaşı yıllarında Alman işbirlikçisi egemen klik, koyu bir faşizm uygulamasına ve vurgunculuk politikasına girişmiştir. Bu klik, içerde, işçi sınıfı dahil bütün demokratik güçlere, dışarda da, SSCB'ye ve İngiliz-Amerikan-Fransız blokuna karşı, Alman faşistlerinin safında yer almıştır.

12- Savaş Almanların ve müttefiklerinin yenilgisiyle bitince, ABD emperyalizminin başını çektiği emperyalist blok, "demokrasi" bayrağı altında gericiğin ve anti-komünizmin başına geçmiştir. Türkiye'de de ABD emperyalizminin desteğiyle ve CHP'nin Almancı diktatörlüğüne, halkın ve demokratik unsurların duyduğu nefret ustalıkla kullanılarak 1950'de DP iktidara getirilmiştir.

13- Böylece ABD emperyalizminin uşağı olan komprador büyük burjuvazinin ve toprak ağalarının iktidarı başlamıştır.

14- Muhalefette iken, "demokrasi" havarisi kesilen komprador büyük burjuvazi ve toprak ağası klikleri, iktidara geçtikleri zaman, en azılı halk düşmanı kesilmişlerdir...¹⁴⁸

TİİKP programını ele alan eserinden sonra Kaypakkaya Ocak 1972'de *Şafak Revizyonizminin Kemalist Hareket, Kemalist İktidar Dönemi, İkinci Dünya Savaşı Yılları, Savaş Sonrası ve 27 Mayıs Hakkındaki Tezleri* başlığını taşıyan başka bir eserini yazar. Burada da Şafak revizyonistleri olarak nitelediği TİİKP'i Türkiye değerlendirmeleri bağlamında eleştirmeye devam eder. 1923 devrimini Sovyet A. Şunurov'un *Türk Proletaryası* adlı eserindeki görüşleri ışığında inceleyen Kaypakkaya önceki yazısında değindiği noktalarla aynı sonuçlara ulaşır. Ona göre, Şafak revizyonistlerinin iddiaları Türkiye gerçekleriyle uyuşmamaktadır. "Kemalizm konusunda, orta burjuvazinin gerçeklere aykırı idealist yargıları öylesine beyinlere yerleşmiş, kafalara öyle tekel kurmuştur ki, Kemalizmin komünistçe değerlendirilmesi adeta imkânsız hale gelmiştir."¹⁴⁹

¹⁴⁸ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.64.

¹⁴⁹ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.162.

TİİKP'in "Mustafa Kemal'in istiklâl-i tam ilkesinin mirasçısı" ilkesini "gerici şeylere sarılmak" olarak gören Kaypakkaya, bu ilkenin komünist hareketi kitlelerle kaynaştırmaktan alıkoyduğunu bu yüzden tarihin kullanılması noktasında dikkatli olunması gerektiğini savunur. Tarihin bir silah gibi kullanılması yerine Marksizm-Leninizm-Maoizm düşüncesiyle kitlelerin devrimci tecrübelerinden güç almayı ve onun ışığında yürümeyi yeğler.¹⁵⁰

Kaypakkaya genel olarak dönemin Türk sosyalistlerinin büyük bir çoğunluğunun yer aldığı Milli Demokratik Devrim anlayışını savunan legal ve illegal grupların görüşlerine karşı bir tavır sergilemiştir. Mustafa Suphi, Hikmet Kıvılcımlı, Mihri Belli, Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan, Mahir Çayan gibi Türk sosyalizminin teorisyen ve liderleri genellikle, Türk bağımsızlığının önderi Mustafa Kemal'in aydınlanmacı devrimlerini yüceltirken Kaypakkaya, radikal çıkışlarda bulunarak Kemalizmi baskıcı bir burjuva ideolojisi olarak göstermiş ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu ideolojisini reddetme yoluna gitmiştir.

Dursun Karataş da Kaypakkaya gibi Kemalizme yönelik değerlendirmelerde bulunur. Ona göre, "Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın güçleri, en başta Kemalistler olmak üzere, bir kısım toprak sahibi ve Anadolu eşrafı, köylülük (ağırlıklı kitle gücü) ve işçilerdir. Kemalistler 'İstiklali Tam Türkiye' sloganıyla milli kapitalizmi kurmak isterken, diğer ağa ve eşraf takımı can ve malını korumak, ayrıcalıklı eski düzenlerini sürdürmek amacıyla savaşa katılmışlardır. Ulusal devrime öncülük edebilecek güçte bir burjuva sınıfı olmadığından, Burjuva Demokratik Devrim (BDD) muhtevalı harekete, küçük burjuvazi öncülük etmiştir. Klasik BDD'lerde, özellikle köylülük ve küçük burjuvazi, devrime önderlik eden burjuvazinin savaştaki destek-kitle gücüdür. Kurtuluş Savaşı'nda ise bundan farklı olarak köylülük, doğrudan Kemalistlerin örgütlenmesi ve önderliğiyle değil, bağımsız kapitalist ülkelerde olduğunun aksine, savaşa katılan eşraf ve toprak ağaları aracılığıyla katılmışlardır. Ülkemizde yarı sömürgecilik ilişkileriyle, kendi iç dinamiğiyle gelişmesi engellenen burjuvazi, ulusal değil, komprador niteliktedir. Küçük burjuvazi ise temel kitle ve destek gücünden yoksun olduğundan devrimin anti-feodal yanı, savaş sürecinde hemen hiç yok ya da cılızdır. Ağırlıkla ulusal-siyasal bağımsızlığı temel alan bir çerçeve ile

¹⁵⁰ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.170.

sınırlıdır. Hatta mücadelenin ilk aşamalarında, işgalci emperyalist güçlere karşı, başka emperyalist güçlere dayanarak (mandacılık) savaşı yürütme düşüncesinde olan kesimler bile vardır. Bunlara rağmen Kurtuluş Savaşı'na egemen olan ideolojik motif milliyetçilik, ulusal kurtuluşçuluktur.”¹⁵¹

Karataş'a göre, 1923 devriminin niteliği burjuva olmasıdır. Ancak burjuvanın yeterli gücü olmadığı için, küçük burjuva kesimler milliyetçilik temelinde devrime öncülük etmiş ve böylece emperyalizme karşı radikal politik bir tavır alınmıştır. Bu özelliği de onu “sol olarak değerlendirme”yi kolaylaştırmaktadır. Çünkü bu devrimle işgalci güçler karşısında bir zafer kazanılmıştır. Karataş şöyle devam eder:

“Kemalistlerin içinde buldukları tarihsel konjonktürde, burjuva ideolojisinden kurtulamamaları doğaldı; aksi ise, o günkü ulusal ve uluslararası koşullarda istisnai bir örnek olabilirdi. Bugünkü küçük burjuva hareketlerle karşılaştırıldığında, Kemalizm farklı özellikler taşıyorsa, bunun nedenleri; bugün ülkemizdeki sosyalist güçlerin gücü, sosyalist sistemin varlığı, sosyalizmin dünya halkları üzerindeki perestiji vb.dir. Kemalistler de genel olarak, tüm küçük burjuva hareketlerin ortak özelliklerini ve özgünlüklerini üzerinde taşır. Sınıfsal karakterlerinden dolayı, burjuva ideallerinden kurtulamamaları, devrim sonrası milli kapitalizm adına milli burjuva yaratma çabaları, emperyalizmin açık işgaline karşı aldıkları politik tutum birbirlerini bütünleyen sınıf tavrıdır. Kemalizmin anti-emperyalist tavrı, emperyalizmle tüm ilişkileri kesmesi anlamına gelmemektedir. Fakat önemli olan siyasal anlamda tam bağımsız olmaktır. Ve ülke iç dinamiklerinin doğal evrimiyle gelişme olanaklarına kavuşmasıdır. Kemalizmin anti-emperyalist tavrı, bu siyasal bağımsızlığı sağlamıştır. Ona damgasını vuran ilerici özellik de, siyasal plandaki bu radikal bağımsızlıkçı tavrından gelmektedir.”¹⁵²

Karataş bu sözlerinin arkasından “Kemalist hareket”in bazı yanlarına değinmeye başlar. Ona göre Kemalizm feodalizme tavır almış, ancak bunu sonuna kadar kararlılıkla götürememiştir. Sadece üstyapıda feodal kurumların ve ideolojinin etkisini kırmakla yetinmiştir. Devrimin, anti-feodal programıyla yok edilmesi gereken toprak ağaları ve eşrafın bir kısmı, devrimin müttefiki, sosyal tabanı haline

¹⁵¹ D. Karataş, *Haklıyız Kazanacağız I*, s.220-221.

¹⁵² D. Karataş, *Haklıyız Kazanacağız I*, s.222.

gelmiş, bu nedenle toprak ağalarına, eşraf ve şeyhlere tavır alınamamış, onlarla uzlaşma zemininde adımlar atılmıştır. Karataş 1923 devriminin özelliklerini şöyle açıklar:

“1- Kemalistler iktidara esas olarak, halk yığınlarını örgütleyerek, aşağıdan yukarıya yükselen bir halk hareketi sonucu gelmemiştir. Osmanlı alt bürokrasisinin sivil-aydın kesiminin milliyetçilik temelinde, yukarıdan aşağıya geliştirdiği bir harekettir.

2- Kemalistler tasfiye edecekleri güçlerin önemli bir kısmıyla, ittifak kurmak zorunda kalmışlardır. (Anadolu eşrafı ve toprak ağaları)

3- Kemalistlerin uygulamak istedikleri kalkınma modeli kapitalizm olmuştur. Planlama konularında kısmen SSCB’den etkilenmeleri 1930’lardan sonradır.

4- Kemalistlerin siyasal teorilerinde bakış açısı burjuva ulusçuluğuyla sınırlıdır. Bu anlamda burjuva demokratik devrim girişiminin bir parçasını kapsar. Bu muhtevalı bir hareketten sosyalizme yönelmesini beklemek yanlıştır.

5- O günkü tarihsel kesite, emperyalistler arası ilişki ve çelişkiler damgasını vurmuştur. Kemalistler, emperyalistler arası çelişkilerden yararlanmış, fakat savaş sonrası bunu kazanımlara dönüştürememişlerdir.”¹⁵³

Karataş’a göre, Kurtuluş Savaşı’nın güçleri, başta Kemalistler olmak üzere, bir kısım toprak sahibi ve Anadolu eşrafı, köylü ve işçilerdir. Kemalistler iktidara esas olarak, halk yığınlarını örgütleyerek, aşağıdan yukarıya yükselen bir halk hareketi sonucu gelmemişlerdir. Ona göre, Osmanlı alt bürokrasisinin sivil-aydın kesiminin milliyetçilik temelinde, yukarıdan aşağıya geliştirdiği Kemalist hareketin amacı milli kapitalizmi kurmaktır. Diğer ağa ve eşraf takımının amacı ise hem varlığını korumak hem de ayrıcalıklı eski düzenlerini sürdürmektir.¹⁵⁴

Kemalizmin emperyalizme karşı savaşması ve 1923 devrimiyle siyasi bağımsızlığını kazanması Karataş tarafından önce olumlanır. Sonra Kemalist hareketin feodalizme karşı kesin bir tavır almamasını, sadece üstyapıda feodal kurumların ve ideolojinin etkisini kırmakla yetinmesini eleştirmiştir. Karataş’a göre devrimin, anti-feodal programıyla yok edilmesi gereken toprak ağaları ve eşrafın bir

¹⁵³ D. Karataş, *Haklıyız Kazanacağız I*, s.223.

¹⁵⁴ D. Karataş, *Haklıyız Kazanacağız I*, s.220.

kısmı, devrimin müttefiki, sosyal tabanı haline gelmiş, bu nedenle toprak ağalarına, eşraf ve şeyhlere tavır alınamamış, onlarla uzlaşma zemininde adımlar atılmıştır. Kaypakkaya'nın Kemalist hareketin her daim emperyalizmin kısılcacında olduğu görüşüne karşılık Karataş, Kemalistlerin işgaller karşısındaki antiemperyalist mücadelesini takdir etmiştir. Karataş'a göre, devrim dönemine, emperyalistler arası ilişki ve çelişkiler damgasını vurmuştur. Kemalistler, emperyalistler arası çelişkilerden yararlanmış, fakat savaş sonrası bunu kazanımlara dönüştürememişlerdir. Ayrıca Kemalist hareket feodalizmin kökünü kazıyamamıştır.

Kaypakkaya, Kemalist hareket sonucunda, Türkiye'nin yarı-sömürge ve yarı-feodal iktisadi yapısının devam ettiğini ileri sürmüştür. Karataş ise Kemalistlerin uygulamak istedikleri kalkınma modelinin kapitalizm olduğuna kısaca değinmiş ve 1930'lardan sonra planlama konularında kısmen SSCB'den etkilenildiğini ifade etmiştir.

Kaypakkaya'ya göre, Kemalist iktidar bir bütün olarak, milli karakterdeki komprador büyük burjuvazinin çıkarlarını temsil etmektedir. Karataş da burjuva ulusçuluğunun baskın olduğunu söyler. Bu anlamda burjuva demokratik devrim girişiminin bir parçasını kapsar. Ona göre bu muhtevadaki bir hareketin sosyalizme yönelmesini beklemek yanlıştır.

Hem Kaypakkaya hem de Karataş Kemalist iktidarı diktatörlükle itham eder. Karataş'a göre "Kemalist diktatörlük, kendine özgü bir yapısı olan Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkıntıları üzerinde yükselmiştir. Dolayısıyla, Osmanlı Devleti'nin bıraktığı mirastan etkilenmemesi nesnel gerçeklere aykırıdır."¹⁵⁵ Kaypakkaya ise Kemalist iktidarın, sözde demokratik, gerçekte askeri faşist bir diktatörlük olduğunu vurgular ve Kurtuluş Savaşı yıllarında, komünist devrimin baş düşmanı olarak Kemalist iktidarı görür.

¹⁵⁵ D. Karataş, *Haklıyız Kazanacağız I*, s.223.

4.3. ULUSAL SORUNA BAKIŞ

Kaypakkaya Türkiye’de yaşayan diğer azınlık milliyetlerin durumuna işaret ettiği milli meseleyle ilgili düşüncelerini Aralık 1971-Haziran 1972 tarihlerinde şekillenen *Türkiye’de Milli Mesele* başlıklı eserinde ayrıntılı olarak ifade etmiştir. Ona göre, diğer azınlık milliyetlere milli baskı uygulanmaktadır ve bunu Şafak revizyonistleri gözardı etmektedir. Oysa “Türkiye’de yalnız Türk ulusu değil, Kürt ulusu ve azınlık milliyetler de yaşamaktadır.” Ona göre komünist hareket “Türk egemen sınıflarının Kürt milleti ve azınlık milliyetlere uyguladığı baskı”ya karşı durmalıdır.

Kaypakkaya, “Türk burjuva ve toprak ağaları tarafından ezilen Kürt ulusunun”, kendi kaderini tayin hakkı, yani ayrılma, bağımsız bir devlet kurma hakkını koşulsuzca savunmak ve desteklemekten yanadır. Ona göre, “devlet kurma ayrıcalığı egemen ulus burjuvazisinin tekelinde olamaz.” Ancak ulusların kendi kaderini tayin hakkı, yani ayrılma özgürlüğü hakkı, bir ulusun ayrılmasının gerekliliği ile karıştırılmamalıdır. Yani “ulusal kaderi belirlemeyi amaç edinen her istek” desteklenemez. Ayrılma sorunu sosyal gelişme içerisinde, proleterya mücadelesinin menfaatleri açısından somut olarak ele alınmalıdır. Buna karşılık onaylanmayan bir ayrılığın karşısına zor kullanarak engel çıkarmayı da doğru bulmaz. Ona göre, Marksist Leninist hareket Kürt milletinin milli baskılara, zulme ve imtiyazlara karşı yönelmiş mücadelesini kesinlikle destekler. Ancak Kürt burjuva milliyetçiliğini güçlendirmeyi amaç edinen, Kürt burjuva milliyetçiliği lehine ayrıcalıklar sağlayan milliyetçi hareketi desteklemez.¹⁵⁶

Kaypakkaya eserinin sonunda komünist hareketin “demokratik halk diktatörlüğü sisteminde” milli soruna getireceği çözümü şöyle sıralar: “Bütün milletlerin ve dillerin tam eşitliği garanti edilecektir. Hiçbir zorunlu dil tanınmayacak, halka, bütün yerli dillerin öğretildiği okullar sağlanacaktır. Halk devletin anayasası, herhangi bir milletin, herhangi bir imtiyaza sahip olmasını ve milli azınlığın haklarına herhangi bir tecavüzü kesinlikle yasaklayacaktır. Her ulusa kendi kaderini tayin etme hakkı tanınacaktır. Bütün bunların gerçekleşmesi için

¹⁵⁶ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.231.

özellikle yaygın bölgesel özerklik ve tamamen demokratik yerel kendi kendini yönetim gereklidir. Bu özerk ve kendi kendini yöneten bölgelerin sınırları, ekonomik ve sosyal şartlar, nüfusun milli bileşimi vb. temeli üzerinde, bizzat mahalli nüfus tarafından tayin edilecektir.” Bu sözlerinin arkasından Kaypakkaya, milli meseledeki temel şiarının “bütün uluslar için tam hak eşitliği; ulusların kendi kaderini tayin etme hakkı; bütün ülkelerin işçilerinin ve ezilen halklarının birleşmesi” olduğunu ifade ederek yazısına son verir.¹⁵⁷

Devrimci Yol Hareketinde Tasfiyecilik ve Devrimci Çizgi'de milli mesele adı altında ele alınan Kürt meselesi Kemalizmin çözemediği bir sorun olarak görülür. Devrimci Yol'un Kürt meselesine bakışını eleştirdikten sonra çözüm yolları göstermeye çalışan Dursun Karataş ve arkadaşlarına göre, devrimciler, bizzat Kürt halkının en basit demokratik muhtevalı istemlerinden devrim sorununa kadar bütün taleplerine sahip çıkmalı ve üzerlerine düşen görevleri yerine getirmelidir. Bu sorumlulukla gerçekleştirilecek çalışma tarzı programlaştırılmalıdır. Bu programın ana ilkesi ezilen ulus devrimcilerine ve halkına güven vermektir.

Onlara göre, “ancak bu şekilde şoven şartlanmayı kırabilir ve ezilen ulusun gerçek kurtuluşunu kucaklamaya çalıştığımızı ispat edebiliriz. Biz, her konuda olduğu gibi, Kürt meselesinin çözümünde de devrimci tavrın, Devrimci Yol ve diğer siyasetlerin yaptığı gibi, konuyu dergi sayfalarında, güncel seminerlerde bir polemik aracı olarak ele almaktan değil, daha çok pratik hayat içerisinde militanca savunmaktan geçtiğine inanıyoruz. Kürt meselesine pragmatist bir anlayışla yaklaşılmasına kesinlikle karşıyız. Ve bu faydacı zihniyete karşı her yerde, Marksist-Leninist ilkeler doğrultusunda savaş vereceğiz.” derler.¹⁵⁸

Karataş vd. aynı konuya 1979'da yazdıkları *Kürdistan ve Türkiye'de Kürt Sorunu* adlı eserde de yer verirler. Karataş vd. göre, “Kürdistan ulusal devrimi, Türkiye'deki anti-oligarşik, anti-emperyalist demokratik halk devriminin bir parçasıdır” ve bu program iki noktayı kapsar. İlki emperyalizmi kovmak, oligarşiyi yıkmak, diğeri ise buna bağlı olarak Kürt halkının, kendi kaderini kendisinin tayin

¹⁵⁷ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.234.

¹⁵⁸ A. Osman Köse (Der.), *Devrimci Sol Dava Dosyası-Yazılı Belgeler*, s.53.

etmesi hakkını tanımaktır.”¹⁵⁹ Onlara göre, şehir-kır diyalektik birliği temelindeki politik faaliyet programı, Kürdistan için de geçerlidir. Ancak politik çalışmalar kesinlikle Kürt halkının özelliklerine, sorunlarına dayanmalıdır. Ayrıca ideolojik platformdaki mücadele de önemlidir. Ulusal baskıya karşı mücadele, köylü ve emekçilerin çelişkilerini gündeme alarak yürütülmelidir.

Haklıyız Kazanacağız'da Kürt meselesine daha geniş yer veren Karataş'a göre, “Kemalistler, tüm küçük burjuva diktatörlüklerinde görüldüğü gibi, güçlü bir otoriteyle egemenliğini sürdürmüş ve (...) kendini tehlikede hissettiği zamanlarda, sistemli baskı uygulamaktan kaçınmamıştır. Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkı gasp edilmiş ve Kürt halkı katliamlarla yüz yüze bırakılmıştır. İşçi sınıfı anti-demokratik uygulamalardan nasibini alarak, yoğun baskı ve terörle susturulmuş, ekonomik, sendikal hakları tanınmamıştır.”¹⁶⁰

Bu eleştiriden sonra Devrimci Sol'un Kürt sorununa ilişkin faaliyetlerini anlatır. Sonra da tüm çabalara rağmen çeşitli nedenlerle Devrimci Sol'un, Kürt sorununa ilişkin programının hedeflerine ulaşamadığını itiraf eder.¹⁶¹

Karataş için sadece Kürt ulusunun varlığına işaret etmek yeterli değildir. Ona göre, hem Türkiye geleneksel solu, hem de küçük-burjuva aydınların göstermesi gereken tutum; “geleneksel icazet tavrının bırakılması”, “Misak-ı Milli sınırları içinde çözüm teorilerine karşı gelmek” ve her daim Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını savunmaktır. Ancak bu tavrın oldukça uzağında bulunmaktadır.¹⁶²

Karataş, Kürt sorununa yönelik düşüncelerini sonlandırırken sık sık “Marksist-Leninistler olarak” Kürt ulusunun kendi kaderini serbestçe belirlemesini savunduklarını belirtir. Bu vazgeçilmez ilkeyle birlikte, engellerin yok edilmesinden sonra, “birlik yönünde irade belirtilmesi doğrultusunda, ajitasyon ve propagandada” bulunacaklarını ekleyerek devam eder: “Bu anlamda, bugünkü koşullarda ayrılığı, hem proletaryanın tarihsel gelişimi, hem de iki halkın somut çıkarları ve özelde de Kürt halkının çıkarları açısından zararlı görüyoruz. Ayrılığı ancak, ulusal sorunun,

¹⁵⁹ A. Osman Köse (Der.), *Devrimci Sol Dava Dosyası-Yazılı Belgeler*, s.127.

¹⁶⁰ D. Karataş, *Haklıyız Kazanacağız I*, s.223.

¹⁶¹ D. Karataş, *Haklıyız Kazanacağız I*, s.106.

¹⁶² <http://www.ozgurluk.info/kitaplik/pdf/HakliyizKazanacagiz.pdf>, s.493. (12.08.2013)

halklarımızın kurtuluşunun önündeki esas engel (yani sürecin temel çelişkisi) haline gelmesi durumunda destekleriz. Bu ise, somut gelişmeler ışığında sözkonusu olabilecek bir durumdur. Biz nesnel zemin üzerinde politika yürütüyor ve gerçek kurtuluşun iki halkın ortak düşmana karşı, ortak mücadelesiyle gerçekleşecek anti-emperyalist, anti-oligarşik halk devriminde olduğunu söylüyoruz. Fakat hiçbir yanlış anlamaya yer bırakmamak için şunu da belirtmeyi görev sayıyoruz. Bizler Kürt halkı üzerindeki milli baskının hemen sona erdirilmesini istiyoruz. Nasıl olsa devrim çözer anlayışıyla hareket edip onun dışındaki çözümleri mutlak şekilde reddetmek, bizim tarih anlayışımızla bağdaşmaz. Biz bugünden Kürt halkı üzerindeki milli baskının son bulmasından yanayız. Ama mevcut nesnel koşullarda bu mümkün değildir. Kürt ulusal sorununun bilimsel bir incelemesi, ulusun kurtuluşunun anti-emperyalist, anti-oligarşik devrimden geçtiğini belirliyor. O nedenle biz Marksist-Leninistlerin örgütleyeceği mücadele, iki halkın ortak devrimci mücadelesidir.”¹⁶³

Parti-Cephe İle İktidara Yürüyelim başlıklı raporda Kürt sorununa değinerek Kürt hareketinin süreç içerisinde etkisiz hale getirildiğini ifade eden Karataş’a göre, “Kürt milli hareketi” dış güçlere bel bağlamaya, onların icazetinde bir özgürlük düşüncesine sahip olmaya başlamıştır. Karataş bu düşünce tarzı ve milli özgürlük yaklaşımının, yanlış bir stratejinin sonucu olduğunu söyler. Ona göre, halkların kardeşliği ve halk iktidarını savunmayanlar devrime ulaşamazlar. Kürtler milli reformlarla kendini sınırlayarak federasyon isteğinde bulunmakta ve özerklik talebiyle uzlaşma yolunu seçmektedirler. Kürt halkının özgürlük ve kurtuluş savaşı görünümü altındaki bu milliyetçilik düşüncesinden kurtulması gerekir. Bu durumun düzeltilmesi ve Kürtlerin elindeki devrimci gücün “devleti yıkma doğrultusunda kanalize edilmesi” devrimcilerin görevidir. Yapılması gereken şey, halk kitlelerini örgütlemek ve onları devrimci mücadeleye dahil etmektir.¹⁶⁴

Görüldüğü gibi hem Kaypakkaya hem de Karataş’ın ulusal soruna bakışı birbirleriyle örtüşmektedir. Her ikisi de Lenin’in her ulusun kendi kaderini belirleme hakkı olduğu yönündeki düşüncesini savunmaktadır ve bu yönüyle ML’ci tavır takınmışlardır. Ancak Kaypakkaya Kürt ulusunun eğer isterlerse kendi kararlarınca

¹⁶³ <http://www.ozgurluk.info/kitaplik/pdf/HakliyizKazanacagiz.pdf>, s.494. (12.08.2013)

¹⁶⁴ D. Karataş, *Kongre Belgeleri Rapor: Parti-Cephe İle İktidara Yürüyelim*, Haziran Yayınevi, İstanbul, 1995, s.231.

hareket edebileceklerini söyleyerek daha Leninist bir çizgide durmuştur. Karataş ise ulusların kendi kaderini tayin etmesini ister ama bir taraftan da bir ulus altında hareket etmek yerine birer proleter ve emekçi olarak devrimci dava için birlik olunması gerektiğini düşünür. Ayrıca Karataş Kaypakkaya'nın tam anlamıyla uygulamaya koyamadığı faaliyet programından farklı olarak örgütçe Kürt halkı için belli ölçüde faaliyetlerde bulduklarını gösterir, yani hedefler için atılmış adımlar vardır. Karataş, Kürt halkının bulunduğu bölgelerde ulusal ve sınıfsal mücadeleyi örgütlemeye çalıştıklarını, Kürt halkının ulusal ve sınıfsal uyanışı için politik propaganda yaptıklarını ifade eder. Oligarşinin Kürt ulusuna yönelik baskılarına, asimilasyona ve jenoside tabi tutan, kültürel özelliklerini yok etmeye çalışan baskı unsurlarına karşı mücadele ettiklerini belirtir. Ona göre Kürt halkının sınıfsal ve ulusal kurtuluşu, emekçilerin birlikte örgütlenmesi ve mücadele etmesinden geçer.

Kaypakkaya'dan farklı olarak 1990'lı yılları değerlendirme olanağına sahip olan Karataş PKK üzerine ayrıntılı tespitlerde bulunmuştur. Karataş PKK'yı "Türkiye Kürdistanı'nda, millici temelde silahlı mücadeleyi sürdüren en etkin ve dinamik güç" olarak görür ve PKK'nın milliyetçilik temelinde geliştirdiği faaliyet çizgisini yanlış bulur. Ona göre, stratejik çizgisindeki bu açmazlık PKK'yı emperyalistlerle ve oligarşiyle uzlaşmaya götürerek başlangıçta savunduğu tezlerden vazgeçmeye zorlamaktadır. Emperyalizmi karşısına almak istemeyen PKK, emperyalizm ve oligarşiyle uzlaşma programlarını bozabilecek devrimci hareketlere karşı düşmanca bir tutum içerisine girmektedir. PKK, bu tavrını sürdürdükçe devrimci örgütlerle çatışarak devrimci birliklerin sağlanmaması için tüm köprüleri atacaktır. Onun olumsuz yanlarının üzerine gidilmeli, olumlu yanlarını desteklenerek devrimci bir rotaya yaklaştırılmalıdır.¹⁶⁵ Karataş parti ve cephe olarak bunu gerçekleştirebileceklerini iddia eder.

¹⁶⁵ Dursun Karataş, *Kongre Belgeleri Rapor: Parti-Cephe İle İktidara Yürüyelim*, s.239.

4.4. SOL HAREKETLERE BAKIŞ

Metin Kayaoğlu'na göre, 71 devrimciliği 1970'te başlayan ve 1973'ün başlarında biten bir dönemde üç örgütün eylemli varlığına verilen addır ve Türkiye'de Marksizmin devrimci diyalektiğinin öncülüğü bu dönemde başlamıştır. 1970'in sonlarından Mayıs 1972'e kadar Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının faaliyet gösterdiği THKO, yine 1970'in sonlarından Mart 1972'ye kadar Mahir Çayan ve arkadaşlarının faaliyet gösterdiği THKP-C ve Şubat 1972'den Mayıs 1973'e kadar İbrahim Kaypakkaya ve arkadaşlarının faaliyet gösterdiği TKP/ML bu döneme damgasını vuran öncü gruplar olmuştur.¹⁶⁶ Aynı tarihi dönemde faaliyet gösteren bu örgütlerin öncüleri sol literatürde her seferinde birlikte anılmıştır. Bazıları yaşadıkları dönemlerde birbirlerinin görüş ve faaliyetleriyle ilgili eleştirilerde bulunmuşlardır. Mahir Çayan ne THKO için ne de TKP/ML hakkında konuşurken Deniz Gezmiş, THKP-C ve TKP-ML'yi “kabaran maceracılığını, Troçkizm ve genel olarak “solun etkisi altında kalan siyasi hareketleri temsil eden örgütler” olarak değerlendirmiştir.

Kaypakkaya Haziran 1972 tarihini taşıyan *Şafak Revizyonizmi ile Aramızdaki Ayrılıkların Kökeni ve Gelişmesi* adlı eserinde ayrılmış olduğu eski partisini yine eleştirir. Burada kendi örgütlenmesini proleter kanat olarak niteleyen Kaypakkaya, TİİKP'in başındakileri revizyonist burjuva klik olarak görür ve bu kliği “doğru devrimci düşünceleri” bastırmakla suçlar.¹⁶⁷

Kaypakkaya Türkiye'deki sol hareketi başından itibaren ele alarak eleştirir. Ona göre, TİP hareketi ve Mihri Belli hareketi sınıf muhtevası itibariyle milli burjuvazinin “sosyalizm maskesi” takmış iki siyasi akımdır. Şafak revizyonizmi 1968'de yayımına başlayan ASD ile her konuda Belli çizgisine sadık olmayı seçmiş, *İşçi-Köylü* gazetesiyle de Belli'den ayrı bir devrim çizgisi izlediğini ileri sürmüştür. ASD'den ayrılarak kurulan PDA ise gençliğin yürüttüğü militan mücadeleyi dışardan seyretmekle ve kınamakla yetinmiştir. Kaypakkaya'ya göre, PDA demokratik devrimin özünün toprak devrimi olduğunu reddediyor, silahlı mücadele için şartların elverişli olmadığını savunuyordu. Üstelik Marksist-Leninist devlet ve devrim

¹⁶⁶ <http://www.teorivepolitika.net/index.php/okunabilir-yazilar/item/219-marksizmin-kaypakkayada-ozgulesen-devrimci-diyalektigi> (10.08.2013)

¹⁶⁷ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.237.

teorilerini ve ulusların kendi kaderini tayin etme hakkını da reddediyordu. Ayrıca Belli'nin Kemalizm ve tarih tahlilini devam ettiriyor, öte yandan da Hikmet Kıvılcımlı'nın revizyonist fikirlerini kabul ederek Belli-Kıvılcımlı sentezi bir ideoloji yaratıyorlardı.

Kaypakkaya, Mahir Çayan ve Deniz Gezmiş'in kurmuş oldukları örgütlere yönelik değerlendirmelerde de bulunur. Ona göre "THKP-THKC ve THKO'nun bir bütün olarak ideolojileri ve politik çizgileri yanlıştır, sakattır. İktidar mücadelesinin yerini bizzat söz konusu eylemlerin¹⁶⁸ almış olması, bu eylemlerin mücadelenin belkemiğini teşkil ediyor olması yanlıştır, sakattır."¹⁶⁹ Bu tespitlerde görüldüğü gibi Kaypakkaya, her iki örgütün de, kitlelerin sınıfsal mücadelesi yerine ideolojik ve politik olarak yanlış bir yol takip ettiklerini düşünür. Sonra da onların yenilgilerinden "işçiler ve köylüler harekete geçirilmeden düşmanı yenmeye olanak yoktur" gerçeğine ulaşır. Ancak "onların yenilgileri de içinde zafer tohumları taşır. Çünkü yenilgi objektif gerçeğin kavranmasına, küçük-burjuva aydınların halkla birleşmesine yol açar."¹⁷⁰

Kaypakkaya dünya komünist hareketine yönelik değerlendirmelerde de bulunur. Ona göre, "uluslararası planda, dünya komünist hareketiyle modern revizyonistler arasında ortacı bir tutum benimsendi. Sovyetler Birliği'nde ve Doğu Avrupa ülkelerinde revizyonistlerin iktidarı ele geçirdiği ve proleterya diktatörlüğünün burjuva diktatörlüğüne dönüştüğü reddediliyordu. Hele Sovyetler Birliği'nde modern revizyonizmin sosyal emperyalizme dönüştüğü kesinlikle reddediliyordu. Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin tecrübeleri reddediliyordu. Hem sosyalizmle hem de başını Sovyet revizyonist kliğinin çektiği modern revizyonizmle dost geçinme yolu tutuluyordu. SBKP'nin ve diğer revizyonist partilerin ufak-tefek hatalar işlediği kabul ediliyordu. Sonradan TİİKP olarak adlandırılan burjuva kulübü bu şartlarda, bu ideolojik temel üzerinde doğdu. Bir yandan başlıca konularda modern revizyonist çizgiyi sürdüren PDA kliği, daha sonra Mao Zedung

¹⁶⁸ Söz konusu olan banka soyma ve adam kaçırma gibi eylemlerdir.

¹⁶⁹ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.329.

¹⁷⁰ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.331.

Düşüncesi'ne el attı. Bu nasıl mümkün oldu? Elbette Mao Zedung Düşüncesi'nin özünü bir kenara bırakarak...»¹⁷¹

Karataş, Mahir Çayan'ın savunduğu çizgide bir devrimci hareket olan Devrimci Yol'a karşı sert eleştirilerde bulunmuştur. Ayrıca kendi örgütlenmesi ile farklı tarihi düzlemde varlık göstermiş olan TKP/ML örgütüne de eleştiri yöneltmiştir. Karataş'a göre, TKP/ML, silahlı mücadeleyi temel almasına, uzlaşmaz ve militan bir anlayışın savunucusu olmasına karşın, PDA ile ideolojik, politik tam bir kopuşu gerçekleştirememiştir.

Karataş'a göre; Kaypakkaya'nın yanılışı, Türkiye'de Çin koşullarını aramak olmuştur. TKP/ML "devrimin sorunlarına ve çarpışma biçimlerine, diyalektik maddeci yöntemle yaklaşacağına, Sovyet Devrimi şabloncularına tepki olarak, Çin Devrimi şablonculuğuna düştü. TKP/ML Çin'in yarı-feodal, yarı-sömürge koşullarında, köylülüğün spontone patlamalarını örgütleyerek ve yerel mahalli mütegalibenin otoritesini yok ederek, buralarda kurulacak Kızıl Siyasi Üs'lere dayanan köylü ordusuyla, şehirlerin fethini öngören Mao'nun Halk Savaşı teorisini, hiçbir değişikliğe gitmeksizin savundu. ML'nin diyalektik ruhunu kavrayamayan bu anlayış, iktisadi gelişmenin oluşturduğu özellikleri yadsıdığından, somut koşullara uyum sağlayamadı ve sözü edilir bir etkinlik göstermeden yenildi.»¹⁷²

TKP/ML'yi ML'den uzaklaşmakla suçlayan Karataş, TKP/ML'nin ilk yenilgisinden sonra hâlâ bu Maocu anlayışı terk etmediğini, mücadele biçimi ve çarpışma alanının seçiminde olduğu gibi, örgütlenme anlayışı ve sınıfların mevzilenmesi konusunda da mekanik-dogmatik bir anlayışa sahip olduğunu söyler. Halen de köylülüğün temel güç olarak kabul edildiğini ekler.

¹⁷¹ İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar II*, s.241-242.

¹⁷² D. Karataş, *Haklıyız Kazanacağız I*, s.525.

4.5. DEVRİMCİ DURUŞ

Metin Kayaoğlu, Kaypakkaya'nın tüm nitelikleriyle tam-devrimci olduğunu iddia eder. Kayaoğlu'na göre, Kaypakkaya hem Kemalizme hem de ulusal soruna yaklaşımı son olarak da tutuklandığında kurulu düzenden ne kadar koptuğunu çok açık, kesin ve uzlaşmaz bir tutumla ortaya koymuştur. Yaralanması, tutuklanması ve ölümüne kadarki belgeler, onun her anında komünist tutum sergilediğini, düzene karşı büyük bir düşmanlık beslediğini göstermektedir. Cezaevi, sorgulama ve mahkeme sürecinde Kaypakkaya düşünceleri ve eylemleriyle tutarlı bir tavır sergilemiştir.

Örgüt içinde Dayı kod adını kullanan Karataş, DHKP-C terör örgütünün düzenlediği eylemlerin tamamının bizzat talimatını vermiştir. 12 Eylül döneminde lüks yaşam içinde, üzerinde ipek pijamalarla yakalanan Karataş, siyasi polise verdiği ifade; örgütün bütün yapılanmasını anlatmıştır. Karataş'ın örgütten aylık ücret aldığı ileri sürülmüş ve Dursun Karataş'ın örgütü bir mühendislik bürosu kanalıyla yönettiği anlaşılmış, ayrıca eroin kaçakçılığı yaptığı da ortaya çıkarılmıştır.¹⁷³

Karataş, Türkiye hapisanelerindeki bazı direniş eylemlerini de yönlendirmiştir. 1984'te Tek Tıp Elbise dayatmasına karşı başlatılan ölüm orucunda ilk ekipte yer almıştır. 15 Mart 1982'de başlayan 1243 devrimcinin yargılandığı Devrimci Sol Ana Davasında Karataş düzeni itham eden tavırlar sergilemiş, *Haklıyız Kazanacağız* başlıklı savunmayla kürsüde boy göstermiştir.

Kaypakkaya'dan bir süre önce yargılanan THKO ve THKP-C'lilerin mahkemelerdeki tutumu siyasi ve pratik açıdan son derece zayıftır. Deniz Gezmiş ve arkadaşları, birbirlerinin rahatsızlık yaratacak görüşlerine katılmadıklarını mahkeme salonunda söz alarak dile getirirler. Mahir Çayan, duruşmaların birinde Ulaş Bardakçı'ya bir not verir ve bu not yakalanır. Notta Çayan, Elrom'un öldürülmesi kararı ve uygulamasından ceza almamak ya da az ceza almak için Bardakçı'ya ifade talimatı vermektedir.¹⁷⁴ Dursun Karataş da "poliste zaaf" konusunda taraftarlarının

¹⁷³ N. Karabudak, *Türkiye'de Yasadışı Sol Örgütlenmeler ve Terör...*, s.108.

¹⁷⁴ V. Ersan, *1970'lerde Türkiye Solu*, s.49.

<http://www.teorivepolitika.net/index.php/okunabilir-yazilar/item/219-marksizmin-kaypakkayada-ozgullesen-devrimci-diyalektigi> (10.08.2013)

önünde özeleştirici vermek zorunda kalmıştır.¹⁷⁵ Oysa Kaypakkaya duruşma esnasında komünist devrimci olduğunu tüm açıklığıyla ifade eder ve dava arkadaşları ya da diğer tüm sol partilileri suçlayıcı vs. olumsuz bir ifadede bulunmaz. Kaypakkaya'nın sorgulamadaki tutumu, çoğu sosyalistler tarafından saygı görmüş ve devrimin timsali olarak yüceltilmiştir. Üstelik bir devrimci olarak ünü ülke dışına çıkmıştır. Halen çeşitli toplantılarda saygıyla anılmaktadır.¹⁷⁶

Buraya kadar halen aktif olarak faaliyet gösteren yasa dışı sol yapılanmaların kurucuları olan Kaypakkaya ve Karataş'ın görüşleri beş kategoride analiz edilmiştir. Aşağıdaki tablo konunun özünü daha iyi anlatmak, farklılıkları belirgin hale getirmek için oluşturulmuştur.

¹⁷⁵ V. Ersan, *1970'lerde Türkiye Solu*, s.402.

¹⁷⁶ <http://www.atik-online.net/2013/01/19/40-yilinda-ibrahim-kaypakkayayi-avrupada-anma-etkinlikleri-19-ocak-2013-11-mayis-2013-arasi/#.UmAePcBrNIY> (12.08.2013)

KATEGORİLER	İBRAHİM KAYPAKKAYA	DURSUN KARATAŞ
İDEOLOJİ, AMAÇ VE STRATEJİ	<ul style="list-style-type: none"> * Marksist-Leninist-Maoist * Silahlı mücadelenin esas olduğu kırlardan şehirlere doğru büyüyen halk savaşı 	<ul style="list-style-type: none"> * Marksist-Leninist * Kır-şehir diyalektiği içinde büyüyen halkın silahlı savaşı
KEMALİZME BAKIŞ	<ul style="list-style-type: none"> * Kemalist devrimi burjuva nitelikli bulur. * Radikaldir, Kemalist ilkeleri reddeder. 	<ul style="list-style-type: none"> * 1923 devrimini emperyalist güçlere karşı verilmiş bağımsızlık mücadelesi olduğu için önemser ancak burjuva devrimi olarak görür. * Kemalist iktidarı ulusal sorun karşısında hatalı bulur. * Feodal yapıyı temizleyemedikleri için eleştirir.
ULUSAL SORUNA BAKIŞ	<ul style="list-style-type: none"> * Lenin'in ulusların kendi kaderini tayin hakkı olduğuna yönelik görüşünü savunur. 	<ul style="list-style-type: none"> * Lenin'in ulusların kendi kaderini tayin hakkı olduğuna yönelik görüşünü savunur.
SOL HAREKETLERE BAKIŞ	<ul style="list-style-type: none"> * TİP ve TİİKİP'i eleştirir. * THKO ve THKP-C'nin eylemlerini yanlış bulsa da onları önemser. Hatta THKO ve THKP-C'lileri ihbar edenleri cezalandırır. 	<ul style="list-style-type: none"> * Devrimci Yol grubuna karşıdır. * TKP/ML'nin Maoculuğunu eleştirir. Türkiye koşullarını yanlış değerlendirdiklerini ve Çin taklitçiliği yaptıklarını söyler.
DEVRİMCİ DURUŞ	<ul style="list-style-type: none"> * İdeolojisinden ödün vermez. 	<ul style="list-style-type: none"> *Gözaltındayken zaaf göstermiştir.

SONUÇ

Terörizmde esas olan, ideolojiler doğrultusunda yerleşik düzenin şiddet yoluyla yıkılarak yeni bir sisteme ulaşılmasıdır. Türkiye’de ve dünyadaki terörizmin bir kısmı, sol ideolojinin ürünüdür.

Siyasi şiddet ve silahlı mücadele, Marksist ideolojinin güç ve geçerlilik kazanması için önemli bir unsur olarak öne çıkarılmıştır. Örneğin SSCB, önce devletleşmek için sonraları, özellikle Soğuk Savaş sürecinde takip ettiği yayılcılık politikası kapsamında mevcut yönetimlere karşı şiddeti geliştirmiştir. Terör olgusunun gelişimi bu yaklaşımlardan kaynaklanmıştır ki, bunu Çin’in kızıl komutanı Mao’nun devrimin bir sınıfın diğer sınıfı devirdiği şiddet ve ayaklanma olduğu yönündeki sözlerinde görülmektedir. Çünkü bu düşünceye göre egemen sınıfın devrilmesi başka türlü mümkün değildir. Hatta Robespierre gibi bazı yazarlar devrim yolunda şiddeti ve terörü adil bir hayata kavuşmak için uygulanan erdemli eylemler olarak gösterebilmektedir.

Türkiye’de siyasi şiddette bulunan silahlı bazı sol yapılanmalar resmi kurumlar tarafından terör örgütü olarak kabul edilmiştir. Bunlardan Dev-Genç üyesi Dursun Karataş’ın kurduğu Devrimci Sol, kısa sürede terör örgütü niteliği kazanmıştır. 1980 müdahalesine ve askeri yönetim şartlarına rağmen polis, asker, yargı mensubu ve kamu görevlisi olmak üzere pek çok kişi örgüt tarafından öldürülmüş, bu sansasyonel eylemlerle medyada kendilerini tanıtmışlar, propagandalarla hedeflerini belirtmişlerdir. Devrimci Sol’dan sonra Dursun Karataş ve arkadaşları DHKP-C’yi kurarak şiddet içeren faaliyetlere devam etmişlerdir. DHKP-C yalnızca yurt içinde değil yurt dışında da -ABD ve Avrupa Birliği tarafından- terörist örgütler listesinde yer almıştır.

İbrahim Kaypakaya’nın kurduğu TKP/ML de, içinden çıkardığı farklı fraksiyonlarla siyasi şiddette bulunmuştur. PKK’ya ideolojik destek veren MLKP şehirlerde molotoflu gösteriler yaparken MKP kırsal alanlarda adını duyurmuştur. TKP/ML’nin KONFERANS fraksiyonu ise, şiddet eylemlerine uyuşturucu ticaretini de dahil ederek öne çıkmış ve Emniyet Müdürlüğü’nün terörist listesine dahil olmuştur. Görüldüğü gibi bu örgütler, siyasi şiddet olaylarından uyuşturucu ticareti,

silah kaçakçılığı, vd. varıncaya kadar suçun sınırlarını oldukça genişletmektedirler. Aynı zamanda başka terörist örgütlerle işbirliği yapmaktan geri durmamışlardır.

Terörizmde diğer şartlar ne kadar elverişli olursa olsun, dış destek yoksa faaliyetlerin yürütülmesi olanaksızdır. Türkiye'deki sol terör örgütleri genel olarak yurt dışı komitelerine önem vermişlerdir. Hatta Karataş, Avrupa'da yaşamayı tercih ederek örgütü dışarıdan yönetmiştir. Ayrıca Sabancı suikastında olduğu gibi militanlar cinayet sonrası ülkeyi terkederek tutuklanmaktan kurtulmuşlar ve uzun yıllar Avrupa ülkelerinde serbestçe dolaşma ve barınma olanağı edinmişlerdir. Bu durum terör suçunun her ülkede farklı yorumlanması, bir ülkede suç sayılan eylemin diğerinde kurtuluş mücadelesi olarak algılanması, ülkelerin dış politikalarının gereği olarak birbirlerini yıpratma noktasında bu örgütleri kullanması gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. Bunu DHKP-C'nin Sabancı suikastında yabancı servis ve güçlerin aleti haline geldiği noktasındaki görüşler doğrulamaktadır.

Yasa dışı faaliyet gösteren bu sol örgütlerin kurucuları sayılan Kaypakkaya ve Karataş'ın düşünceleri, görüşleri, kanaat, felsefe ideolojileri, uygulama yöntemleri mukayese edildiğinde ideolojik açıdan farklılıkların tarafları birbirinden uzaklaştırdığı görülmektedir. Kaypakkaya Marksizm-Leninizm-Maoizm teorisini rehber edinerek revizyonist, reformist ve oportünist her türlü saldırıya karşı koyarken Karataş Marksist-Leninist görüşü benimser. ML ve MLM ideolojiler partileri amaç ve strateji noktasında da etkiler. Türkiye'de demokratik halk devrimini gerçekleştirdikten sonra durmaksızın proletarya diktatörlüğü altında sosyalizmi inşa ederek komünist topluma ulaşmayı amaçlayan Kaypakkaya silahlı mücadelenin esas olduğu kırlardan şehirlere doğru gelişecek halk savaşı stratejisine göre hareket eder. Sınıfsız, sömürsüz bir düzen ideali taşıyan Karataş için hedef, emperyalizm ve oligarşiye karşı devrimci halk iktidarını kurmaktır. Ona göre halkın silahlı savaşı, şehirde ve kırdaki silahlı propagandanın, gerilla savaşının geliştirilmesi, yaygınlaşmış güçlenerek gerilla ordusuna varılmasıyla artan halk hareketleri ve yöresel ayaklanmalarla birlikte halk ordusunun oluşması ve en nihayet topyekün ayaklanmayla mümkün olacaktır.

Çin ve Vietnam devrimini yücelten Kaypakkaya için "Kemalist devrim halka umut veren bir devrim payesi kazanamamış, kitlelerin kurtuluşunu sağlayamamıştır."

Bu ifade belki, Cumhuriyeti kuran devrimci kadronun öngördükleri ulusal ilkeleri Türk vatandaşlarına yeterince açıklayamadıklarının bir işareti olarak kabul edilebilir. Oysa Atatürk döneminde oluşan vatandaşlık anlayışı, şüphesiz Osmanlı Devleti'nin kulluk anlayışından daha insani ve medeni bir hak ve kazanç sunmuştur. Kaypakkaya'nın eleştirisindeki radikalizmine ya da sübjektif önyargısına karşılık Karataş için Kemalist devrim, anti-emperyalist tavrı sayesinde, siyasi bağımsızlığın edinilmesini sağlamıştır. Ancak Kemalist hareket feodal kalıntılarla yeterince mücadele edememiş, bu dönemde toprak ağaları, eşraf ve şeyhlere kesin tavır alınmamıştır. Kaypakkaya'ya göre, "Kemalist iktidar milli karakterdeki komprador büyük burjuvazinin çıkarlarını temsil etmektedir." Karataş da buna benzer bir ifadeyle, "burjuva ulusçuluğunun egemen olduğunu" belirtir ve bu egemenlikle sosyalizme ulaşamayacağını vurgular. Her iki lider de Kemalist devrimci ilkelerin uygulamalarını kendi ideolojik hedefleri kadar etkin olmadığını ileri sürerek eleştirmekle birlikte Kaypakkaya bu hususta aşırılığa yönelmiştir.

İbrahim Kaypakkaya ve Dursun Karataş'ın benzer tepkiler verdiği konu ise Kürt sorunudur. Gerek Kaypakkaya gerekse Karataş Kürtlere ve azınlık milliyetlerin ulusal baskıya maruz kaldıklarını savunmuşlardır. Kürt ulusunun, Lenin temelli bir düşünce olan ve BM'nin evrensel hak olarak tanıdığı "kendi kaderini tayin hakkı" bağlamında ayrılma ve bağımsız bir devlet kurma hakkına sahip olduğunu ifade ederler. Genelde ise, Kürt sorununun ve ulusal sorununun çözülmesi konusunda çok açık bir reçete sunan Kaypakkaya için bütün milletlerin ve dillerin tam eşitliği garanti edilmelidir. Dil ve eğitim alanlarında baskı olmayacak, yurttaşların tüm haklar güvence altına alınmalıdır. Aslında istekleri komünist topluma varma yolunda tüm halkların farklı çıkarlarla bölünmeden ayrılmaksızın birlikte çalışmasıdır. Ayrıca Kürt hareketinin "milliyetçi" bir nitelik kazanmasından sakınırlar. Yine de ayrılma noktasında Kaypakkaya Kürt ulusuna, eğer isterlerse, kendi kararlarınca hareket edebileceklerini söyleyerek daha Leninist bir çizgide kalır. Karataş ise biraz temkinli yaklaşır. Faaliyet programını uygulamaya koyamayan Kaypakkaya'dan farklı olarak Karataş, öncülüğünü yaptığı örgüt çalışma ve uygulamalarıyla Kürt halkının çoğu zaman yanında olduklarını ve elverdiğince onlar için faaliyette bulduklarını düşünür, Kürt halkının bulunduğu bölgelerde ulusal ve sınıfsal mücadeleyi örgütleme girişimlerinde bulunmuştur. Ancak PKK'nın milliyetçilik temelinde geliştirdiği

faaliyet çizgisini yanlış bulur. Karataş, PKK'nın bu yanını eleştirmekle birlikte bazı faaliyetleri beraber üstlenmekte bir sakınca görmez.

Hem Kaypakkaya hem de Karataş Türkiye'deki sol hareketler hakkında fikir beyanında bulunmuşlardır. Kaypakkaya, özellikle TİİKİP ve TİP üyelerinin eleştirmiş, THKP-C ve THKO üyelerini küçük burjuva olarak görmekle birlikte eylemlerini yanlış bulsa da onları önemsemmiştir. Karataş da TKP/ML'cileri Maoist yanları ve Çin devrimini örnek almaları nedeniyle eleştirmiştir.

Devrimci duruşu bakımından Kaypakkaya'nın daha güçlü olduğu söylenebilir. Kaypakkaya cezaevi, sorgulama ve mahkeme sürecinde konuşmaları ve davranışlarıyla ideolojisine kendini adadığını göstermiştir. Bu yüzden olsa gerek Kaypakkaya çoğu devrimcinin saygısını kazanmış ve devrimin timsali olarak hem yurtta hem yurt dışında yüceltilmiştir.

KAYNAKÇA

1. KİTAPLAR

- Alkan, N., **Psikolojik Harekât Terörizm ve Polis**, (1. Baskı), EGM Yayınları Ankara, 2000.
- Altınoğlu, G. (Der.), **TKİH ve TKP/ML Hareketi Birlik Kongresi Belgeleri**, (1. Baskı), Varyos Yayınları, İstanbul, 1994.
- Altuğ, Y., **Terörizm; Dünü Bugünü Yarını**, (1. Baskı), İçişleri Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989.
- Ateş, T., **Vatanımı Sevmek**, (1. Baskı), Derin Yayınları, İstanbul, 2002.
- Bal, İ. (Der.), **Terörizm-Terör, Terörizm ve Küresel Terörizmle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler**, (1. Baskı). Özcan, M., Yardımcı, S. “Avrupa Birliği ve Küresel Terörizm Mücadele”, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Ankara, 2006, s.197-255.
- Başeren, S., **Kavramsal Özellikleri ile Terörizm; Tarihi ve Hukuki Boyutlarıyla, Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu, Genel Kurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayınları, Ankara, 2006, s.7-18.**
- Belge, M., **Türkiye Cumhuriyeti’nde Sosyalizm-1960’a Kadar**, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, C.VII. Belge Yayınları, İstanbul, 1983.
- Blakesley, C. L., **Terrorism, Drugs, International Law, and Protection of Human Liberty**, Transnational Publishers, New York, 1992.
- Bora, T., Gültekingil, M. (Ed.), **Modern Türkiye’de Siyasî Düşünce-Sol**, C.VIII, (2. Baskı). Akal, E., “Rusya’da 1917 Şubat ve Ekim Devrimlerinin Türkiye’ye Etkileri / Yansımaları”, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008, s.114-137.
- Bora, T., Gültekingil, M. (Ed.), **Modern Türkiye’de Siyasî Düşünce-Sol**, C.VIII, (2. Baskı). Atılğan, G., “Mihri Belli”, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008, s.548-570.
- Bora, T., Gültekingil, M. (Ed.), **Modern Türkiye’de Siyasî Düşünce-Sol**, C.VIII, (2. Baskı). Benlisoy, F., Çetinkaya, Y. D., “İştirakçi Hilmi”, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008, s.165-183.
- Bora, T., Gültekingil, M. (Ed.), **Modern Türkiye’de Siyasî Düşünce-Sol**, C.VIII, (2. Baskı). Bilgiç, A. U., “Doktor Hikmet Kıvılcımlı”, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008, s.585-596.

- Bora, T., Gültekingil, M. (Ed.), **Modern Türkiye’de Siyasî Düşünce-Sol**, C.VIII, (2. Baskı). Çetinkaya, Y. D., Doğan, M. G., “TKP’nin Sosyalizmi”, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008, s.275-338.
- Bora, T., Gültekingil, M. (Ed.), **Modern Türkiye’de Siyasî Düşünce-Sol**, C.VIII, (2. Baskı). Şener, M., ”Türkiye İşçi Partisi”, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008, s.356-417.
- Bora, T., Gültekingil, M. (Ed.), **Modern Türkiye’de Siyasî Düşünce-Sol**, C.VIII, (2. Baskı). Ünüvar, K., “Türkiye Devrimci Gençlik Örgütü 1970-1971”, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008, s.830-833.
- Bozkurt, V., **Değişen Dünyada Sosyoloji: Temeller, Kavramlar, Kurumlar**, (1. Baskı), Alfa Yayınları, İstanbul, 2004.
- Carr, E. H., **Sovyet Rusya Tarihi: Bolşevik Devrimi 1917-1923**, C.I, (2. Baskı), Metis Yayınları, İstanbul, 2002.
- Cerrah, C., **Terörizme Karşı Şehirlerde Sürdürülebilir Güvenlik Tedbirleri: Küresel Terörizmin Genel Değerlendirmesi**, Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu, Genel Kurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayınları, Ankara, 2006, s.99-105.
- Çitlioğlu, E., **Terörizmle Mücadelede Mevcut Konseptler**, II. Uluslararası Sempozyum Bildirileri: Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği, Genel Kurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayınları, Ankara, 2008, s.23-31.
- Divitçioğlu, S., **Asya Üretim Tarzı ve Osmanlı Toplumunu-Marksist Üretim Tarzı Kavramı**, (1. Baskı), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003.
- Engels, F., **Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm**, (7. Baskı), Sol Yayınları, Ankara, 1993.
- Ergil, D. **Türkiye’de Terör ve Şiddet-Yapısal ve Kültürel Kaynakları**, (1. Baskı), Turhan Kitabevi, Ankara, 1980.
- Ersan, V., **1970’lerde Türkiye Solu**, (2. Baskı), İletişim Yayınları, İstanbul, 2013.
- Evans, G., Newnham, J., **The Penguin Dictionary of International Relations**, Penguin, New York, 1998.
- Fendoğlu, H. T., **Uluslararası Belgelerde Terörizm**, Uluslararası Doğu ve Güneydoğu’da Huzur ve Güvenlik Sempozyumu: Terör, Etkileri ve Çözüm Önerileri Bildiriler, Fırat Üniversitesi Rektörlüğü Yayını, Elazığ, 2000.
- Gurr, R. T., **Why Men Rebel?**, Princeton University Press, 1970.
- Gündüz, A., **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Teşkilatlar Hakkında Temel Belgeler**, (2. Baskı), Beta Yayınları, İstanbul, 1994.

- Gündüz, U., **THKO'dan TKEP/L'ye Leninist Partinin Kısa Tarihi**, (1. Baskı), Birlik Yayıncılık, İstanbul, 2000.
- Hacker, F.J., **Crusaders Criminals Crazies-Terror and Terrorism in Our Time**, W.W, Norton&Company Inc. Pres, New York, 1976.
- İnan, H., **Türkiye Devriminin Yolu**, Ankara, 1976.
- Karadeniz, H., **Olaylı Yıllar ve Gençlik**, (7. Baskı), May Yayınları, İstanbul, 1979.
- Karataş, D., **Haklıyız Kazanacağız I**, (1. Baskı), Haziran Yayınevi, İstanbul, 1989.
- Karataş, D., **Kongre Belgeleri Rapor: Parti-Cephe İle İktidara Yürüyelim**, Haziran Yayınevi, İstanbul, 1995.
- Kaya, İ., **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, (1. Baskı), Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Ankara, 2005.
- Kaynak, M., **Sil Baştan, Devletler Oyununda Çıkarları Korumak**, (2. Baskı), Timaş Yayınları, İstanbul, 2003.
- Kaynar, M. K., **Sosyalist İdeoloji Eksenli Örgütler**, Uluslararası Doğu ve Güneydoğu'da Huzur ve Güvenlik Sempozyumu: Terör, Etkileri ve Çözüm Önerileri Bildiriler, Fırat Üniversitesi Rektörlüğü Yayını, Elazığ, 2000.
- Kaypakkaya, İ., **Seçme Yazılar II**, Ocak Yayınları, İstanbul, 1992.
- Kegley, C. W., Wittkopf, Jr. E. R. (Ed.), **The Global Agenda: Issues and Perspectives**. Laqueur, W. "Postmodern Terrorism", Boston, 1998.
- Kışlalı, A. T., **Siyasal Sistemler Siyasal Çatışma ve Uzlaşma**, (4. Baskı), İmge Yayınları, Ankara, 1998.
- Köse, A. O. (Der.), **Devrimci Sol Dava Dosyası-Yazılı Belgeler**, (1. Baskı), Haziran Yayınevi, İstanbul, 1991.
- Laqueur, W., **The New Terrorism**, A Phoenix Press, Britain, 2002.
- Landau, J. M., **Türkiye'de Sağ ve Sol Akımlar**, (2. Baskı), Turan Kitabevi, Ankara, 1979.
- Lenin, V. I., **Devlet ve Devrim**, (4. Baskı), Eriş Yayınları, 2003.
- Marx, K., **Sosyoloji ve Felsefe**, (1. Baskı), May Yayınları, İstanbul, 1975.
- Marx, K., Engels, F., **Komünist Manifesto**, (3. Baskı), İthaki Yayınları, İstanbul, 2006.
- Öznur, H., **Derin Sol**, (2. Baskı), Bilgeoğuz Yayıncılık, İstanbul, 2006.

-, **Redhouse Küçük El Sözlüğü İngilizce-Türkçe**, SEV Matbaacılık ve Yayıncılık, İstanbul, Şubat 2007.
- Şenocak, H. E., **Avrupa Terör Örgütleri ve Ülke Uygulamaları**, (1. Baskı), Platin Yayınları, Ankara, 2006.
-, **Terör Örgütleri**, Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü Eğitim Serisi, İstanbul, 2004.
- Thackrah, J. R., **Terrorism and Political Violence**, USA, 1987.
- Tunaya, T. Z., **Türkiye’de Siyasal Partiler-II Meşrutiyet Dönemi**, (3. Baskı), İletişim Yayınları, İstanbul, 1998.
- Tunçay, M., **Türkiye’de Sol Akımlar 1908-1925**, (3. Baskı), Bilgi Yayınevi, Ankara, 1978.
- Türkiye Barolar Birliği, **Türkiye ve Terörizm**, (1. Baskı), TBB Yayınları, Ankara, 2006.
-, **Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (THKP-C), Dava Dosyası-Yazılı Belgeler**, (2. Baskı), Yar Yayınları, (Yayın yılı yok).
- Yurtsever, H., **Süreklilik ve Kopuş İçinde Marksizm ve Türkiye Solu**, (1. Baskı), İstanbul, 1992.

2. SÜRELİ YAYINLAR

- Baykal, M., **Terörizm, Dün-Bugün-Yarın**, Yeni Forum Dergisi, C.86, No.212, Mart 1997, s.20-21.
- Öktem, E., **Uluslararası Hukukta Terörizm**, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi, C.III, No.5, 2004, s.133-147.
- Özcan, M., **Öcalan Davası ve AB Süreci**, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, 28.10.2008.

3. İNTERNET YAYINLARI

- Altınoğlu, G., **Bir İbrahim Kaypakkaya Değerlendirmesi**, Teori ve Politika, No.41. <http://www.teorivepolitika.net/index.php/okunabilir-yazilar/item/210-bir-ibrahim-kaypakkaya-degerlendirmesi> (10.08.2013)
- Dağıstan, A., **Milli Mücadelede Mustafa Suphi Olayı**, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C.XII, No.34, Mart 1996, <http://atam.gov.tr/milli-mucadelede-mustafa-suphi-olayi/> (02.08.2013)

Kara, M., **İbrahim Kaypakkaya Marksist Tarihyazımı İçin Bir Başlangıç Noktası**, Teori ve Politika, No.23. <http://www.teorivepolitika.net/index.php/turkiye-solu-tarih-ve-bugun/item/165-ibrahim-kaypakkaya-marksist-tarihyazimi-icin-bir-baslangic-noktasi> (10.08.2013)

Kaya, İ., **Uluslararası Terörizmin Yasaklanması Çabaları**, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Ankara, 28.10.2008, <http://www.usak.org.tr> (10.07.2013)

Kayaoğlu, M., **Marksizmin Kaypakkaya'da Özgülleşen Devrimci Diyalektiği**, Teori ve Politika, <http://www.teorivepolitika.net/index.php/okunabilir-yazilar/item/219-marksizmin-kaypakkayada-ozgullelesen-devrimci-diyalektigi> (10.08.2013)

Konuk, Ç., **Türkiye Solunun Tarihsel ve Politik Gerilimleri**, Teori ve Politika, No.12. <http://www.teorivepolitika.net/index.php/turkiyede-sol-ve-marksizm/item/80-turkiye-solunun-tarihsel-ve-politik-gerilimleri> (10.08.2013)

....., **Maoist Komünist Partisi I. Kongre Belgeleri**, http://mkp-bim.info/Turkce/Sayfa_icerikleri/Ideoloji/Ideoloji.PDF (12.08.2013)

Tse-Tung, M., **Selected Works of Mao Tse-Tung**, Pekin, 1927. http://www.marxists.org/reference/archive/mao/selected-works/volume-1/mswv1_2.htm (25.07.2013)

Yenisey, F., **Türk Ceza Hukukunun 24 Yılı: 1960-1984**, <http://journals.istanbul.edu.tr/iuhfm/article/view/1023004011/1023003607> (01.05.2014)

<http://istanbul.indymedia.org/tr/news/2005/12/86728.php> (12.08.2013)

<http://kutuphane.halkcephesi.net/kaypakkaya/onsoz.htm> (12.08.2013)

<http://www.ozgurluk.info/kitaplik/pdf/HakliyizKazanacagiz.pdf> (12.08.2013)

<http://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm> (14.08.2013)

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:165:0072:01:EN:HTML> (14.08.2013)

<http://www.atik-online.net/2013/01/19/40-yilinda-ibrahim-kaypakkayayi-avrupada-anma-etkinlikleri-19-ocak-2013-11-mayis-2013-arasi/#.UmAePcBrNIY> (12.08.2013)

<http://www.ihh.org.tr/uploads/2013/terorun-finansmaninin-onlenmesi-ihh-rapor.pdf> (24.11.2013)

http://www.amnesty.org.tr/ai/system/files/Decriminalize%20dissent%20FINAL_EN.pdf (24.11.2013)

http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68580.htm?selectedLocale=en (24.11.2013)

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf> (31.05.2014)

<http://www.turkhukuksitesi.com/mevzuat.php?mid=5168> (31.05.2014)

4. TEZLER

Akkoç, Y., **Türkiye’deki Terör Örgütlerinin Örgütlenme Modelleri: Karşılaştırmalı Bir Analiz**, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.

Atlı, D., **Terörle Mücadele Hizmetlerinde Toplam Kalite Yönetiminin Uygulanabilirliği**, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

Çiçek, Y., **Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yasadışı Sol Örgütlenme Olarak TKP/ML-TİKKO**, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

Dilmaç, S., **Terörizmde Tanım Sorunu ve Yaklaşımlar**, Doktora Tezi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 2011.

Karabudak, N., **Türkiye’de Yasadışı Sol Örgütlenmeler ve Terör: THKP-C’den DHKP-C’ye Devrimci Sol Üzerine Bir İnceleme**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

Özçatalbaş, M., **Terörle Mücadelenin Ulusal ve Uluslararası Boyutu**, Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 2006.

Topal, A. H., **Uluslararası Hukukta Devlet Destekli Terörizm Karşı Kuvvet Kullanma Yetkisi**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.

Vural, M., **Terörün Sosyo-Ekonomik Gelişme Üzerindeki Olumsuz Etkileri: Karşılaştırmalı Diyarbakır Örneği**, Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

Zorlu, M., **TKP’den TİP’e Sol Kemalizm: MDD Örneği**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

ÖZGEÇMİŞ

24 Ocak 1980 tarihinde Sungurlu'da doğdum. İlkokulu bu ilçede, ortaokulu Çorum Anadolu Lisesi'nde tamamladıktan sonra, Balıkesir Teknik Astsubay Hazırlama Okulu'nu kazandım. Birinci sınıfı bitirdiğim yıl Kuleli Askeri Lisesi'ne geçiş yaptım. Lise eğitimimden sonra 2000 yılında başladığım Kara Harp Okulu'ndan 2004 yılında mezun oldum. Yaklaşık on yıldır Jandarma Genel Komutanlığı'nda çalışmaktayım. Bunun yanında 2009'dan beri Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Uluslararası İlişkiler Bilim Dalında yüksek lisans yapmaktayım. İlgi alanlarım arasında güvenlik, terörizm ve istihbarat konuları yer almaktadır.

Yasin ERGİŞİ